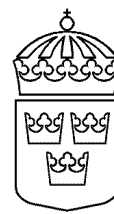

Riksdagens protokoll

2001/02:37

Torsdagen den 29 november

Kl. 10.00 – 17.54

Protokoll
2001/02:37

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 23 november.

2 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2001/02:58 till bostadsutskottet
2001/02:59 till konstitutionsutskottet
2001/02:61 till utbildningsutskottet
2001/02:62 till bostadsutskottet

Förslag
2001/02:RR10 till bostadsutskottet

Motioner
2001/02:So7–So11 till socialutskottet
2001/02:K20–K24 till konstitutionsutskottet

3 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Kulturutskottets betänkanden 2001/02:KrU1 och KrU6

4 § Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Föredrogs

bostadsutskottets betänkande 2001/02:BoU1

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande
(prop. 2001/02:1 delvis, prop. 2001/02:4 delvis och 2001/02:9 delvis).

Anf. 1 INGA BERGGREN (m):

Fru talman! Bostaden är grundläggande för människors trygghet och välbefinnande. Utgångspunkten för en fungerande boendepolitik är hänsynen till människors egna önskemål och behov, vilka kan vara olika i olika skeden av livet och i förhållande till vars och ens ekonomiska prioriteringar.

Det är viktigt att bostadspolitiken utformas så att människor ges möjligheter, inte hindras, att välja den bostad de önskar: hyres- eller bostadsrätt, ägarlägenhet eller eget ägt hus. Möjlighet att påverka det egna boendet är en förutsättning för ett självständigt liv.

De som vill äga och ta eget ansvar för sin bostad ska ges goda och rimliga möjligheter att göra detta. I det egna ägandet ligger såväl trygghet som inflytande. Efterfrågan måste ges möjlighet att styra, inte politiska beslut, byråkratiska regler eller detaljregleringar.

I ett särskilt yttrande anger vi moderater dels den inriktning av den ekonomiska politiken och den budgetpolitik som vi förordar och de budgetramar för 2002 som vi förespråkar men som redan ”fallit”, dels våra förslag inom utgiftsområde 18 som ska bedömas utifrån vad jag sagt i min inledning. Moderaterna deltar därför inte i beslutet under punkt 1.

Bostadspolitiken i Sverige har havererat. Trots alla problem som bevisligen finns kommer inga förslag som kan leda till förbättringar. Den socialdemokratiska bostadspolitiken har resulterat i bostadsbrist i tillväxt- och utbildningsorter, bostadsöverskott i glesbygd och höga boendeskatter i stora delar av landet.

Där det efterfrågas bostäder drabbas bostadsbyggandet dels av bruksvärdessystemets tillämpning som gör det direkt olönsamt att bygga, dels av det höga skattetrycket. Och nu kommer därtill en direkt förbudslagstiftning, vilket innebär att en kommun måste ha tillstånd att sälja sitt bostadsbolag.

Sverige har en hög arbetsbeskattning, höga energiskatter och Europas högsta byggmoms. Och när något ska byggas utgår fastighetsskatt också under själva byggtiden. Det statliga inkomstutjämningsystemet försvårar också byggandet i många kommuner.

Med dagens lagstiftning kan plan- och byggprocessen fördröjas i årtal med extra kostnader eller uteblivet bygge som följd. Detta har många uppmärksammat, exempelvis Ulf Adelsohn i en tidigare utredning. Och nu ligger på riksdagens bord Riksdagens revisorers skrivelse som tar upp samma problematik. Men har regeringen gjort något åt detta? Nej.

I går kom en förbudslagstiftning. Till vad nytta för att öka bostadsbyggandet? Jag bara undrar. Lars-Erik Lövdén säger enligt TT att det inte är en stopplag. Men syftet är att garantera att vi har kvar allmännyttiga bostadsbolag, så att vi kan använda bruksvärdesprincipen som riktmerke i hyressättningen. Denna förbudslag anser jag är mer än princip-

vidrig. Den är rättsvidrig och visar än en gång att regeringen inte skyr några medel i kampen mot borgerliga kommuner. Kommuner som vill sälja sina bostadsbolag måste ansöka om tillstånd hos länsstyrelsen och hyreskooperationen, och allmännyttiga bolag ska ha förköpsrätt. Vad är detta för ordning? Vilka kriterier ska gälla då länsstyrelsen ska pröva en ansökan? Lars-Erik Lövdén är inte här men jag ställer ändå denna fråga till honom. Och det är hos Boverket som kommunen kan överklaga, och Boverkets beslut i sin tur går inte att överklaga. Ja, det finns mycket att säga om detta förslag som i går lades på riksdagens bord. Låt oss ta en grundligare diskussion när oppositionens motioner också ligger på riksdagens bord.

Fru talman! Betänkande BoU1 var det som vi i dag i första hand skulle diskutera. Däri konstaterar jag att utskottsmajoriteten som vanligt inte tar ställning till förslagen om ägarlägenheter, tredimensionell fastighetsbildning eller borttagande av fastighetsbeskattningen utan hänvisar till utredningar eller till att frågorna bereds i Regeringskansliet. Är det passivitet, oförmåga eller rena rama oviljan från regeringens sida som förhalar bl.a. dessa förslag som skulle ge bättre förutsättningar för en fungerande bostadsmarknad? Jag hävdar att regeringens senfärdighet och ovilja lämnar de boende i sticket. Kan verkligen bostadsutskottets socialdemokratiska ledamöter vara nöjda med detta?

På några punkter vill jag exemplifiera kritiken, nämligen beträffande investeringsbidragen till bostadsbyggande, stödet till omstrukturering av de kommunala bostadsbolagen, den återställda bostadsförsörjningslagen och regeringens förhållning av tredimensionell fastighetsbildning.

Subventioner är generellt kostnadsdrivande och kortsiktiga. Så fort byggsubventionerna tar slut avstannar nyproduktionen. Att sätta in subventioner resulterar dessutom i att själva orsaken till att det inte byggs aldrig åtgärdas. Trots detta har regeringen som enda bostadspolitiska åtgärd valt att lägga ytterligare subventioner på byggandet.

Investeringsbidraget för att bygga hyreslägenheter lockar inte i någon större omfattning, vare sig hos de privata byggarna eller hos de kommunala bostadsbolagen. Investeringsbidraget innebär i praktiken att det kommer att kosta lite mindre för mycket att bygga. I klartext betyder det att inte ens ett sådant här bidrag gör att det kan bli lönsamt att bygga. En relevant fråga i sammanhanget blir: Vem ska betala det som fattas för att kalkylen ska gå ihop? Är det den privata fastighetsägaren själv eller skattebetalarna? Ingendera svarar jag.

Att en del kommunala bostadsföretag har stora svårigheter att klara sin ekonomi är uppenbart. I stället för att låta kommunerna efter egna förutsättningar lösa problemen blandar den socialdemokratiska regeringen sig i det kommunala självstyret genom stopplagen, och nu också genom förbudslagen och bostadsförsörjningslagen.

Den kris som den förda politiken har bidragit till försöker regeringen att lösa med nya regleringar och påbud. Nu föreslås också att än en gång skjuta till pengar. Den tidigare s.k. bostadsakuten har inte ens hunnit avsluta sin verksamhet innan det är dags att på nytt låta staten gå in och rädda olönsamma bostadsföretag.

Vi moderater tror inte på sådana lösningar. Det är först när kommunen utan statliga pekpinar får det avgörande inflytandet över sitt eget bostadsbestånd som dagens problem kan få en långsiktig och hållbar

Prot. 2001/02:37
29 november

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och
byggande*

lösning. Varje kommun har en bostadsmarknad som i något avseende är unik. Kommunerna har skilda förutsättningar och behov. Förhållandena i det enskilda fallet måste avgöra hur lösningen ska se ut. En första rimlig och självklar utgångspunkt borde vara att kommunen själv ska ha rätt att fritt disponera över sin egendom utan vare sig förbud eller påbud från staten – och absolut inte sådana påbud som tas upp i propositionen om allmännyttiga bostadsföretag! Avvikande – oftast borgerlig – politik skrämmar tydligen regeringen till metoder som uttrycker rent väljarförakt!

Bostadsförsörjningslagen borde aldrig ha införts. Det är en naturlig kommunal angelägenhet att se till att bostadsförsörjningen fungerar för alla grupper i kommunen. För detta behövs ingen speciallagstiftning. Socialtjänstlagen, kommunallagen och plan- och bygglagen stipulerar på ett tillräckligt och bra sätt detta ansvar redan nu.

Med ett tredimensionellt fastighetsbegrepp skulle det bli möjligt att utnyttja utrymmen för byggnation där den nuvarande lagstiftningen står i vägen. Det skulle undanröja ett av hindren för kommunerna att ta sitt ansvar, som bostadsminister Lars-Erik Lövdén hela tiden uttrycker det. Tidigare har jag frågat Lars-Erik Lövdén om han avser att påskynda processen och ta fram en sådan lagstiftning om tredimensionell fastighetsbildning. Han svarar att han håller med mig om att en sådan lagstiftning kan bli ett användbart instrument för att öka bostadsbyggandet. Men han säger också att det inte löser problemen med bostadsbristen. Nej, ingen har påstått att det löser hela problemet, men det skulle bidra till lösningen.

Lagstiftning om tredimensionell fastighetsbildning finns i ett flertal europeiska länder, däribland våra nordiska grannländer, sedan länge och fungerar väl. Det finns således gott om erfarenheter.

Riksdagen bestämde i mars 1999 att regeringen skulle lägga fram förslag om ägarlägenheter, vilket i sig kräver förslag om tredimensionell fastighetsbildning. Först 13 månader senare, den 6 april 2000, beslutade regeringen att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda frågan om ägarlägenheter. Den skulle redovisas senast den 1 juni 2001, men något förslag har ännu inte presenterats. När kommer förslaget egentligen?

Regeringen har tidigare bevisat att den kan agera snabbt om den vill – mycket snabbt. Se bara på hur stopplagen mot privatisering av akutsjukhus, reglerna som ska förhindra kommuner från att sälja av från sitt fastighetsbestånd, expertskatten, eller lagen som undantar miljardärer från förmögenhetsskatt kom till! Dessa komplicerade förändringar har drivits igenom i en rasande fart. Inte ens relevant kritik från Lagrådet har ansetts vara ett hinder.

Det finns alltså ingen anledning till att det ska ta lång tid att ta fram just dessa lagförslag. Att det trots allt tar sådan tid för den socialdemokratiska regeringen tyder på att den av något skäl inte vill tillåta tredimensionell fastighetsbildning.

Uppenbart är att det behövs åtgärder mot bostadsbristen *nu* – inte sedan. Lars-Erik Lövdén borde ha intresse av att på alla sätt underlätta byggandet av bostäder. Men regeringen återfaller till gamla recept som endast innehåller subventioner och förbud.

För oss moderater står det helt klart att för att få en fungerande bostadsmarknad behövs flera olika åtgärder där en ny lagstiftning om tredimensionell fastighetsbildning är en. Moderaterna anser också att en investering i hyreshus måste få ge en långsiktig avkastning. Därför måste hyressättningssystemet förändras så att det blir möjligt att bygga nya hyreslägenheter.

Plan- och byggprocessen måste förenklas. Rätten och möjligheten att överklaga både detaljplaner och bygglov måste finnas kvar, men omfattningen bör ses över. Främja konkurrensen! Förenkla reglerna för strandskydd! Möjligheterna att utnyttja strandnära områden för bebyggelse ska alltså ökas. Framför allt måste det totala skattetrycket sänkas och fastighetsskatten avvecklas helt.

Det är förutsättningar som skulle ge bostadsmarknaden några av de redskap som behövs för att byggandet ska komma i gång och där människors efterfrågan avgör vad som ska byggas, och hur och var.

Fru talman! Vi moderater anser att alla ska ha goda förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader i en stimulerande och trygg miljö. Boendemiljön ska bidra till värdiga levnadsförhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Som jag tidigare också har sagt vill vi att det är människorna själva som styr vad som ska byggas och hur.

Såväl hyres- som ägarlägenheter, bostadsrätter och egnahem bör blandas på ett efterfrågat och naturligt sätt. Variation, mångfald och cirkulation kommer därmed att uppstå på bostadsmarknaden.

Därmed motverkas negativ segregation och utanförskap. För att uppnå dessa mål måste förutsättningarna för en fungerande bostads- och byggmarknad utformas så att byggandet kommer i gång där det är bostadsbrist såsom jag tidigare har beskrivit. För att uppnå detta behöver Sverige byta regering!

Jag yrkar därmed bifall till reservation 1 under punkt 2, i vilken anges den utformning som moderaterna vill ha för framtidens boende och byggande. Naturligtvis står jag bakom övriga reservationer – egna eller tillsammans med de andra borgerliga partierna – men för tids vinnande yrkar jag endast bifall till reservation 1.

Anf. 2 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Utgiftsområde 18 omfattar år 2002 ca 9,5 miljarder kronor och minskar därefter år 2003 och 2004. År 1994, när jag kom in i riksdagen, låg nivån på över 40 miljarder kronor.

Bostadspolitikerna är det politikområde som fått de största nedskärningarna i de besparingstider som varit. Det har väl inte undgått någon hur detta har påverkat bostadssituationen i landet – främst i våra tillväxtområden.

De borgerliga partierna tycker att nedskärningarna ska fortsätta, och lägger sig på ännu lägre nivåer. De tror att marknaden ska lösa bostadsproblematiken, vilket naturligtvis är en felaktig slutsats. De är så ivriga att föreslå försämringar när det gäller räntebidragen att både Kristdemokraterna och Folkpartiet drar ned så mycket redan 2002 att det inte ens är möjligt att genomföra med de regler som gäller.

Den borgerliga enigheten är bräcklig i en rad frågor. Moderaterna vill t.ex. avveckla radonbidraget, och Centern höja det. Moderaterna och

Centern vill sänka bostadsbidragen, och Kristdemokraterna höja dem. Moderaterna vill ta bort investeringsbidragen för studentbostäder, Kristdemokraterna och Centerpartiet vill höja dem.

Så här ser det ut på punkt efter punkt. Den borgerliga röran i bostadspolitiken är omfattande.

De borgerliga är dock överens om att investeringsbidraget för nybyggnation av billiga hyresrätter ska avskaffas. Det ska tydligen inte vara möjligt för hushåll med lägre inkomster att kunna hyra en nyproducerad lägenhet. I borgerlighetens Sverige ska detta endast vara förunnat människor med tjocka plånböcker.

Vänsterpartiet står naturligtvis bakom förslagen i budgeten, eftersom det är en samarbetsproposition. Men det är en kompromiss. I framtiden vill vi se en rad förändringar. Ett område som blir styvmoderligt behandlat är bostadsbidragen. Här har Vänsterpartiet i förhandlingarna tyvärr utan framgång drivit kravet på förändringar i bidragssystemet så att även de fattigaste får del av tillväxten.

Bostadsutskottet har även givit en rad vänsterkrav om bostadsbidragen regeringen till känna utan att regeringen hittills reagerat och kommit med förslag om hur regelsystemet ska ändras. Det är ett bevis på att bostadsfrågornas hantering i regeringen är otillfredsställande. Att bostadsfrågorna hanteras av ett flertal departement och minst tre ministrar är inte bra.

Den borgerliga regeringen avskaffade Bostadsdepartementet och bostadsministern för tio år sedan. Inte heller den socialdemokratiska regeringen har vågat tillsätta någon sedan dess. Nästa regering ska naturligtvis ha en bostadsminister, och frågorna ska samlas i ett departement.

Bostadsfrågorna har väckts till liv igen om än alldeles för sent. Nu kräver de handlingskraft. Svensk bostadspolitik står inför stora utmaningar, och både stat och kommuner måste ta sitt ansvar. 40 000 lägenheter bör nyproduceras varje år under en längre tid.

Det redan byggda beståndet står inför ett omfattande ombyggnadsbehov. Enligt Boverkets prognos fram till år 2010 skulle 35 000 lägenheter årligen behöva en omfattande ombyggnad. SABO redovisar ett ombyggnadsbehov inom allmännyttan på ca 500 000 lägenheter t.o.m. år 2015.

Regeringens kortsiktiga syn på bostadspolitiken måste bytas mot en mer långsiktig strategi. Riksdagen bör slå fast produktionsmål för både nybyggnationen och ombyggnationen och sätta in åtgärder utifrån dessa målsättningar. Att hänvisa till Boverkets prognoser eller SCB:s ger inget annat än statistiska konstateranden och leder inte till aktiv handling.

Byggkostnadsproblematiken är något som regeringen med förkärlek ägnar sig åt, och visst är det viktigt. Viktigare är dock att få en jämn och hög produktionsnivå och att fokus riktas på boendekostnaderna. Faktum är att när bostadsbyggandet var som högst under en längre tid under slutet av 60-talet och början av 70-talet var också byggkostnaderna som lägst.

Utgå från boendekostnaden och pressa alla kostnader som påverkar den så att mer än 3 % av befolkningen i t.ex. Stockholm kan efterfråga det som byggs där. Staten ska bidra med att ta bort skatten på hyresrätt och införa permanenta investeringsbidrag för nybyggnation och ombyggnation.

Det kommer att betyda större ekonomiska insatser från statens sida och en långsiktigare planering än dagens ryckiga politik. Bostäder är lika viktiga infrastruktursatsningar som vägar och järnvägar. Riksdagen har när det gäller dessa antagit en långsiktig plan för de närmaste 15 åren med en satsning på 390 miljarder. Jämför man med bostadssidan blir det en svindlande skillnad både i pengar och planeringshorisont.

Vänsterpartiet föreslår därför att dagens tillfälliga investeringsstöd för nyproduktion av hyresrätter permanentas och att ett nytt införs för ombyggnation. Nyproduktionsstödet ska villkoras med tak för hyresnivån utifrån allas rätt till en god bostad till en rimlig kostnad. Stödet ska även omfatta studentbostäder, även där med villkor för hyressättningen. Det särskilda stödet för ekologisk hållbarhet kan då avskaffas och vara en del av det generella investeringsstödet.

Ett investeringsstöd för ombyggnation ska också villkoras med tak för hyresnivån för att undvika kraftiga hyreshöjningar i samband med omfattande ombyggnationer. Stödet ska villkoras när det gäller miljöfrågor men även ge utrymme för betydligt fler insatser än vad dagens räntebidragssystem medger.

Det nuvarande räntebidragssystemet bör avskaffas i och med att permanenta investeringsbidrag införs. I dag går dessa räntebidrag i stort sett till lyxbostäder för dem som kan betala sina boendekostnader även utan detta stöd. Det kan inte vara statens uppgift att subventionera detta byggande. Resurserna är begränsade och måste riktas dit de bäst behövs.

Omstruktureringen i samhället, där ett stort antal kommuner tappar befolkning, innebär stora problem. Bostäder som en gång i tiden var nödvändiga för bostadsförsörjningen står nu tomma och innebär stora ekonomiska åtaganden för övriga hyresgäster och för kommunen som ägare.

Det är bra att regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet är överens om ett långsiktigt stöd till dessa kommuner. Det kan handla om kapitalinsatser, lån eller sänkta räntekostnader för att underlätta antingen rivning om det är nödvändigt eller ännu bättre utveckling till nya ändamål.

Vänsterpartiet vill helst se att detta stöd var i form av ett strukturellt investeringsbidrag med stor frihet för den enskilda kommunen att välja den väg och de åtgärder som den anser vara bäst. Tyvärr kommer inte villkoren att se ut riktigt så. Men vi är ändå nöjda med att satsningen görs och att den blir långsiktig. Det handlar om ca 1 miljard kronor om året som kommer att avsättas för det ändamålet.

En social bostadspolitik kräver en rad andra åtgärder för att uppnå det som är huvudmålet, nämligen allas rätt till en god bostad. Då krävs det betydligt radikalare grepp än en bruksvärdesprövning vid försäljning av allmännyttiga bostadsbolag. Allmännyttan är en självklar del av en social bostadspolitik och ska naturligtvis finnas i alla kommuner. Det är lika självklart som att kommunerna bedriver barnomsorg, skola och äldreomsorg.

Hyresgästinflytandet måste stärkas och rätten till en bostad vara lika stark som rätten till utbildning och sjukvård. Den sociala bostadspolitik ur ett vänsterperspektiv kommer min kollega Sten Lundström att beskriva i sitt inlägg om en stund.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till reservation 23 och står naturligtvis bakom övriga vänsterpartireservationer.

Anf. 3 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Fru talman! De senaste veckorna har jag öppnat ett stort antal e-postbrev och vykort från mycket bekymrade medborgare som antingen flackar runt och hyr i andra, tredje eller fjärde hand eller som är helt bostadslösa. Förtvivlade människor som lägger upp till halva sin disponibla inkomst på hyror hör också av sig. Det kommer mig osökt att tänka på ett bibelcitат från Matteus 8:20. "Rävarna har lyor och himlens fåglar har bon, men människosonen har inget ställe där han kan vila sitt huvud." Den sittande regeringen har ett stort ansvar för bostadslösheten.

Avsaknaden av bostadspolitik har lett till den ena krumbukten efter den andra, och det har blivit en prestigefråga. Höga skatter på boende, högsta momsen vid byggande, ett hyresläge som ytterst styrs av nödåtgärder som vidtagits för att rädda allmännyttan, en fastighetsskatt som driver människor från hus och hem, en ovilja att låta människor äga sin lägenhet, en brist på konkurrens inom byggmarknaden samt otidsenliga hinder i planprocessen är exempel på fenomen som regeringen borde tagit tag i för länge sedan.

Den senaste målformuleringen för den svenska bostadspolitik, i propositionen 1997/98:119, lyder: "Bostaden är en social rättighet och bostadspolitik ska skapa förutsättningar för att leva i goda bostäder till rimliga kostnader i en stimulerande och trygg miljö inom ekologiskt hållbara ramar." Liknande formuleringar har gällt sedan åtminstone 60-talet. Bostadsfrågan har ansetts så viktig att den t.o.m. nämns i grundlagen. I regeringsformens 2 § åläggs det allmänna att trygga rätten till arbete, bostad och utbildning.

Vad gäller utbildning, sjukvård och pensioner finns det ett tydligt regelverk som ger den enskilde sociala rättigheter. Bostaden måste finnas med som det fjärde hjulet under vagnen. Rättigheterna ska avse den enskilde och inte ett kollektiv. Bostaden kan vara privat eller offentlig. En kommun ska kunna teckna kontrakt med en privat fastighetsägare eller köa in sig i en bostadsrätt likaväl som att tillgodose behovet genom kommunala bolag i allmännyttan.

Fru talman! Kristdemokraterna anser att bostadsförsörjningen inom den egna kommunen är en kommunal angelägenhet. Tvingande lagstiftning hindrar kommunernas självstyrelse och innebär en extra arbetsbelastning för kommuner som saknar den tillväxt som leder till behov av nya bostäder. Det är viktigt att kommunerna arbetar med sociala kontrakt för att kunna erbjuda bostäder åt familjer som inte själva klarar att ta sig ut på den öppna bostadsmarknaden. Kommunen kan antingen äga kontraktet eller lämna hyresgaranti till värden.

Vi anser att en boendeplan är ett bra hjälpmedel i planeringen. Dock är det upp till varje enskild kommun att fatta beslut om vilka styrinstrument man vill använda. Kristdemokraterna anser därför att regeringens beslut om kommunernas bostadsförsörjningsansvar – om att kommuner ska föreläggas att anordna kommunal bostadsförmedling – bör rivas upp, liksom kravet på obligatoriska bostadsförsörjningsprogram för kommunerna. Ett bättre alternativ är att boendeplaneringen sker i samband med skapandet av översiktsplanen, där kommunen varje mandatperiod ska redovisa allmänna intressen enligt plan- och bygglagen. Vi utmanar därför regeringen och Lars-Erik Lövdén att komma tillbaka i denna fråga.

Bakgrunden till att kommuner driver bostadsbolag är ambitionen att skapa god tillgång till bra och billiga bostäder och kontrollera priset på marknaden. Många kommunala bostadsbolag tar dessutom aktivt ansvar för tryggheten i området och för hyresgästernas sociala välbefinnande. Det kommer också i framtiden att finnas behov av ett allmännyttigt bostadsbestånd i våra kommuner, men det måste betonas att det alltid ska vara kommunen själv som avgör hur mycket av bostadsbeståndet som ska vara i det allmännas ägo.

Därför vill vi kristdemokrater starkt markera mot stopplagstiftningen och även mot det nya förslaget, som egentligen innebär en stopplagstiftning. Regeringen brister i respekt mot kommunerna när den i stället för att införa stopplagstiftning tänker sig att styra kommunernas bostadsbolag aktivt.

Jag bor själv i Skövde kommun – en medelstor kommun. Det är en kommun som har ett mycket aktivt bostadsbolag, som är mycket bra. Men jag skulle vilja se kommunfullmäktige den dag staten vill ta över styrningen av bolaget. Jag skulle också vilja se medborgarnas reaktioner. De skulle inte heller vilja ha en statlig inblandning.

Jag vill därför uppmana statsrådet Lövdén att försöka inse att subsidiaritetsprincipen ska gälla också i bostadspolitiken. Det som kan beslutas på lokal nivå ska beslutas där, och statens engagemang ska vara stödjande. Det innebär att staten ska gå in där staten gör nytta och inte komma med pekpinna.

Fru talman! Vi i Kristdemokraterna har i vår budgetmotion ökat posten för bostadsbidrag med 730 miljoner kronor, och vi vill ha en omläggning av politiken vad gäller bostadsbidragen. Vi har också ökat investeringsbidragen för studentbostäder med 10 miljoner kronor och vill att bidraget ska fortsätta att delas ut. Vi ser det som oerhört väsentligt att denna kategori av människor – mest ungdomar – inte störs i sina studievisioner av att de inte har någon bostad.

Vi har vidare ett nytt anslag om 25 miljoner kronor för att kunna förbättra inomhusmiljön i främst förskolor och skolor. Det är inte rimligt att barn ska ha sitt dagliga arbete i lokaler som vi vuxna inte skulle vilja arbeta i. Allergierna ökar.

För tids vinnande väljer jag att yrka bifall till reservation 3 under punkt 2, men står givetvis bakom alla övriga reservationer. Kristdemokraterna deltar dock ej i beslutet vad gäller punkt 1.

Kristdemokraterna har yrkat avslag på regeringens förslag om investeringsbidrag för nybyggnad av hyresbostäder, bidrag till bostadsinvesteringar som främjar ekologisk hållbarhet samt stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet.

Vi anser inte att bidrag är den rätta vägen. Det blir en rundgång om man först tar in en massa skatter för fastigheterna. Det är mer än 60 % skatt vid nybyggnation. Beskattning både av produktion och konsumtion av bostäder är ett alldeles hysteriskt inslag i boendepolitiken.

Vi kristdemokrater vill i stället fasa ut fastighetsskatten och lägga ansvaret på kommunerna, som tar ut avgifter. Vid nybyggnation vill vi ha ett direktavdrag. Det innebär att 50 % av utgifterna för ny-, till- eller ombyggnad får dras av direkt. Resterande 50 % dras av enligt de vanliga avskrivningsreglerna.

Vi har också i vår motion begärt en konsekvensutredning av en sänkning av byggmomsen. Detta är en mycket bättre modell för att få i gång nybyggnation – bättre än att först ta in pengar till staten med ena handen och sedan dela ut med andra handen. De subventionsregler regeringen har är dessutom så krångliga att de blir en broms för byggandet.

Jag vill fråga statsrådet Lövdén vad han tänker göra för att stimulera byggandet i Stockholm. Investeringsbidrag söks för mycket få lägenheter. Varje gång vi har debatter – interpellationsdebatter och annat i kammaren – kommer regeringsföreträdare med pekpinnar riktade mot Stockholm, trots att Stockholm har mer resurser per barnomsorgsplats än Göteborg och Malmö och betydligt mer resurser per elev i grundskolan och i äldreomsorgen.

Om inte statsrådet Lövdén förmår att föra en mer framsynt och realistisk bostadspolitik kommer effekterna att bli stora sociala problem, stora problem för universiteten att rekrytera studenter samt stora problem för företagen att rekrytera personal.

Kristdemokraterna har i reservationer pekat på byggkonkurrensen och Konkurrensverkets roll, byggmomsens effekter, behovet av student- och ungdomsbostäder, åtgärder för boendeintegration, ägarlägenheter samt inte minst hyreslagstiftningen. Detta kommer Annelie Enochson senare att förklara, så att det blir tydligt för åhörare här i kammaren.

Fru talman! Den fastighetsägare som bygger en ny hyresfastighet är enligt dagens regler fri att sätta hyran när lägenheterna ska hyras ut. Hyresgästen har dock möjlighet att omedelbart ansöka om prövning av hyran. I praktiken kan hyresgästen få hyran ändrad redan efter sex månader. Vid prövningen görs då en jämförelse med liknande lägenheter som hyrs ut av kommunala bostadsföretag.

Detta innebär att den privata fastighetsägare som planerar att bygga en ny hyresfastighet blir mer beroende av hyran i en kommunal hyresfastighet än kostnaderna för uppförandet av fastigheten. Att allmännyttan i dag inte är byggledande innebär dessutom att inga nyproduktionshyror finns att tillämpa.

Dagens hyror är ett resultat av tre olika system. Bruksvärdessystemet kom till för att skydda den enskildes besittningsrätt när hyresregleringen avskaffades. Det grundas på en jämförelseprövning utifrån principen att likvärdiga lägenheter ska ha liknande hyror. Hyresförhandlingssystemet innebär fria förhandlingar mellan fastighetsägare och hyresgäster. Här bestäms skillnaderna i hyra mellan lägenheter som är olika. Allmännyttans hyresledande roll innebär att en hyras skälighet ska utgå från allmännyttans hyror, och den har kommit att utgöra en brygga mellan bruksvärdessystemet och hyresförhandlingssystemet.

I 48 § hyreslagen talades det fram till år 1975 om att hyresprövningen skulle ta sin utgångspunkt i likvärdiga lägenheter. År 1975 tillfogades 55 § inbegripande detta med likvärdiga, men det ordet ersattes med "allmännyttiga". Allmännyttans hyror blev vägledande, och bruksvärdessystemets ursprungliga intentioner kullkastades.

När bruksvärdessystemet tillkom var dess syfte att skapa en form av hyresreglering byggd på avtalsfrihet, men med vissa begränsningar. Den väsentliga begränsningen var besittningsskyddet, innebärande hyresgästens rätt till förlängning av kontraktet. Systemets intention var till en början marknadsbaserad. Hyresrelationerna skulle återspegla marknaden.

Bruksvärdessystemet har emellertid tillämpats på ett sådant sätt att den relativa hyresstrukturen i vissa fall markant avviker från ett tänkt resultat.

Utifrån tanken om ett individuellt skydd har lagstiftningen tolkats som en ram för kollektiva förhandlingar. Sammantaget har detta lett till att mycket få hyresrätter byggs. Regelverket är i dagens läge den allra största bromsen för nybyggnation. Särskilt tydlig har denna effekt varit efter S:t Eriksmålet i Stockholm sommaren 1999.

Den svarta hyresmarknaden växer dramatiskt, och det är denna som våra studerande ungdomar och våra unga som vill bilda familj hamnar i händerna på och får sina förebilder från. Tala om katastrof på det etiska området!

Fru talman, en slutkläm: Kristdemokraterna anser att hyreslagstiftningen måste reformeras. Det är rimligt att införa fri hyresrätt vid nyproduktion. För att boendekostnaderna ska vara förutsägbara kan långsiktiga avtal slutas. Den enskildes besittningsskydd ska vara starkt.

I ett sådant system mister hyresgästen rätten att inom sex månader överklaga den överenskomna hyran. Hyresgästen kan inte kräva villkorsändringar men kan givetvis vid behov säga upp lägenheten. Hyresgästens allmänna värderingar om ett tryggt och säkert boende – nära till affärer, i en vacker fastighet och med en trevlig utemiljö – måste få genomslag vid hyressättningen. Attraktionskraft och lägesfaktor måste få större betydelse.

Med ett lagstadgat besittningsskydd som skyddar hyresgästen mot godtycklighet i behandlingen gynnas alla. Det kommer att byggas fler lägenheter så att alla får en bostad. Också hemlösa kan få del av besittningsskyddet. Fastighetsägarna kan våga bygga och byggentreprenörerna veta att det går runt ekonomiskt.

Anf. 4 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Ulla-Britt Hagström talar väl om den enskildes rätt till en bostad och det håller jag med om. Men i nästa andetag säger hon: Nej, vi ska inte ha några lagstiftningar över huvud taget som reglerar det här.

Jag måste därför fråga Ulla-Britt Hagström: Om det allmänna bostadsbolaget eller de privata fastighetsägarna i en kommun inte är intresserade av sociala kontrakt eller ger möjligheter för utsatta grupper att få en bostad, hur ska vi då göra?

Om man nu släpper loss allt, säger Ulla-Britt Hagström, skulle det byggas mycket mer. Ja, men problemet i Stockholm är att hyresnivåerna ligger på runt 1 700 kr per kvadratmeter. Genomsnittshyran i landet ligger på 700–800 kr. Det går liksom inte ihop. Ungefär 3 % av stockholmarna kan efterfråga den här typen av bostäder.

Har Ulla-Britt Hagström några nya stockholmare eller andra invånare att vända sig till? Vem ska kunna hyra? Vem ska kunna ta del av de bostäder som Ulla-Britt Hagström tror att det går att bygga, om man inte ser till att hyresnivåerna hamnar på lägen där människor har inkomster som är sådana att de har möjlighet att efterfråga dem?

Anf. 5 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Owe Hellberg, allmännyttans hyresledande roll driver faktiskt också upp hyran. Så är det i områden där det finns gott om lä-

Prot. 2001/02:37
29 november

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och
byggande*

genheter, i kommuner som har mycket stora bekymmer när det gäller att veta hur framtiden ska hanteras med lägenhetsöverskott.

Givetvis har vi inte talat om icke-reglering. Alldeles nyss talade jag i slutet av mitt anförande om ett lagreglerat starkt besittningsskydd. Vi har talat om sänkta boendekostnader genom sänkta skatter osv. Den enskilde ska givetvis få garantier genom socialtjänstlagen; stödet ska alltså gå till den enskilde individen, inte till kollektivet.

I min kommun är privata fastighetsägare egentligen väldigt intresserade och stöttande i den här frågan, så vi behöver inte ha några hemlösa. Man kan alltså teckna kontrakt. Också kommunerna behöver kunna få teckna kontrakt i fråga om bostadsrätter. Därför behöver förbudet mot dubbelupplåtelse komma bort – där finns det mycket att göra.

I Stockholm är problemet att ombildning inte sker i ytterområdena utan är koncentrerad till Stockholms innerstad där inte alla människor kan bo. Där har vi pekat på väldigt många möjligheter. Vad gäller studenter hade jag nyligen här i kammaren en interpellationsdebatt med finansminister Bosse Ringholm om möjligheterna att skattebefria del av uthyrning av bostad till studenter. Detta är *ett* bland många av våra exempel. Vad gäller studenter och investeringsbidrag är detta den enda möjligheten som vi vill ha. Det handlar om en styrd kategori där vi tillfälligt måste göra något. Annars är det bättre att sänka skatter än att ha krångliga bidrag, subventioner – något som det är mycket svårt att leva upp till.

Anf. 6 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Jag tror inte riktigt att nämnda åtgärder leder till de låga hyror som Ulla-Britt Hagström talar om. Sänkta skatter generellt är ett dyrt sätt att subventionera – det är ju precis det som det handlar om. Även investeringsbidrag är naturligtvis också subventioner. Det beror på hur man ser på den saken. För mig är det ingen skillnad.

När det gäller socialtjänstlagen har vi samma uppfattning, men sedan är frågan hur man hanterar det i förhållande till fastighetsägare och allmännyttiga bostadsbolag. Om man inte vill teckna sådana här kontrakt behövs det t.ex. en bostadsanvisningslag som garanterar detta om frivilliga överenskommelser inte kan nås.

Sedan har vi detta med vissa skatter, Ulla-Britt Hagström. Vi är ju med i Europeiska unionen. Även Ulla-Britt Hagström vet att moms är generell. Vi måste tillämpa systemet och har inga möjligheter att göra något åt det. Jag skulle gärna göra något åt det om det var möjligt. Det handlar då om en sänkning eller t.o.m. om att ta bort den här delen. Men vi har det system vi har, och då får man kompensera via investeringsbidrag. Ulla-Britt Hagström har dock inte förstått att man måste göra det. I stället tar ni bort den möjligheten att bygga billiga bostäder. Jag tycker att det är ett orimligt sätt att tänka. Man måste ju liksom handla i den situation som är, i överensstämmelse med de möjligheter som finns.

Anf. 7 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Owe Hellberg, jag kan se till min familj. Jag har fyra barn. Om de arbetar och får en inkomst kan jag som förälder välja att säga: Nu ska jag ha så mycket av er inkomst. Sedan ska jag dela ut till den som bäst behöver i familjen. Det skulle vara ett solidariskt tän-

kande, men det skulle bli ganska upproriskt i min familj. Jag tycker faktiskt att det är mycket bättre att få behålla så mycket som möjligt, att staten tar in den del som är nödvändig – dock inte för att sedan dela ut.

Vidare finns det en god sed i de privata fastighetsägarnas villkor – man ska stödja den enskildes behov. I Allbokommittén hade vi en diskussion om huruvida allmännyttan skulle ha ett ansvar för att stödja sociala behov eller inte. Givetvis anser jag det vara en självklarhet. Tyvärr ansåg inte alla det. Då kan man fråga sig: Varför ska man annars ha allmännyttan?

När det gäller momsen är det så lätt att skylla på EU. Det är många år sedan detta över huvud taget togs upp och man gjorde ändringsförslag. Under Sveriges EU-ordförandeskap hade vi möjligheter. Det finns två olika system inom byggbranschen. Det finns länder som har lägre moms-satser. Jag tror inte att man ska skylla på EU.

Sedan föreslår vi, Owe Hellberg, direktavskrivning för nybyggnation av fastighet i stället för investeringsbidrag till nybyggnation. Vi har alltså kontrat med en annan åtgärd. Vi har för 2002 ett minskat skatteuttag med 4,5 miljarder på fastighetsskatten om man återgår till 2000 års taxeringsvärden, vilket vi kristdemokrater har finansierat i vår budget.

Anf. 8 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Det känns väldigt bra att bostadsutskottet får börja dagens arbete här i kammaren. Det är vi inte vana vid. Vi brukar, som regel, debattera dessa frågor sent – ibland mycket sent – på kvällen när alla andra har dragit ned sina rullgardiner.

Någon bostadsminister brukar vi inte heller se alltför ofta i de här debatterna. Därför är det roligt och trevligt att statsrådet Lars-Erik Lövdén är med oss här i dag.

Är det sammantaget ett omen att alla nu börjar förstå att bostadsfrågorna och bostadspolitiken är av oerhörd stor betydelse i dagens svenska samhälle? Vi i Centerpartiet har gång på gång påtalat detta. Självkritiskt har vi nu även inom Centerpartiet avsatt en handläggare för bostadsutskottets ärenden. Därför är det trevligt att få presentera Madeleine Vagge för er i dag.

De frågor som vi behandlar inom bostadsområdet berör inte bara hus utan de omspanner vida mer. Det betänkande som vi nu ska debattera har rubriken Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande.

Fru talman! Den rubriken pekar på att området är vitt till sin omfattning och ger förutsättningar för all annan verksamhet i hela samhället. Utan en välgrundad genomarbetad samhällsplanering fungerar inte samhället. Utan en väl genomtänkt bostadspolitik haltar Sverige betydligt.

Dessvärre ser vi i dag att Sverige har problem trots att landet i sig har så mycket stor rikedom. Här finns en mångfald av stora mått. Man behöver bara se på landets riksdagsledamöter och tänka sig in i från vilken del av landet de kommer, så inser vi snabbt att de representerar och har med sig skilda erfarenheter från olika bostadsorter.

Somliga bor i slott, andra bor i koja. Dessvärre finns det också människor i vårt land som inte har någonstans att bo. Då tänker jag inte på den unge man som skickade ett meddelande – jodå, Ulla-Britt Hagström, vi har fått massor av mejl – där han påstod att han hade sin tillflykt bakom TV-apparaten. De flesta ungdomar brukar ju sitta framför TV-

Prot. 2001/02:37

29 november

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och
byggande*

apparaten. Nej, min tanke går till de hemlösa. Vad gör vi för dem, statsrådet Lövdén?

Fru talman! Boendet har i alla tider varit en viktig del i människors liv. Hemmet har större betydelse än att bara skydda oss mot väder och vind. Hemmet borde vara en plats för människor att hämta vila och kraft i.

Sverige är i dag ett i många avseenden delat land. Bostadsmarknaderna visar på det. Olika orter skiljer sig åt på ett anmärkningsvärt sätt. Samtidigt som det råder brist på bostäder i våra storstäder och på många högskoleorter, gapar fönstren tomma i hus där ingen bor på andra håll i landet. Men, låt oss inte bli förlamade av denna olikhet utan låt oss ta den som en utmaning att vända det negativa till något positivt.

Tyvärr blir man nedstämd när man följer regeringens bostadspolitik. Jag undrar ibland hur det kommer sig att vi kan se så olika på problem som måste lösas. Trängseln i storstäderna kan ju knappast lösas eller bli bättre av att flytta hus från landsbygden och hit. Centerpartiet anser inte att vi löser olikheterna mellan landets olika delar genom att låta flyttlassen återigen gå från land till stad.

Utmaningen i morgondagens bostadspolitik ligger i att låta olikheterna vara en styrka. Centerpartiet ser styrkan i vårt land. Centerpartiet ser att stad och land är helt beroende av varandra. Tänk er en landsbygd utan liv. Inte ens för den mest stadsbitne är detta ett önsketänkande. Tänk er en stad utan liv. Nej, inte för den mest landsbygdsfrälsta är detta en dröm. Hela vårt land måste leva! Utifrån den ambitionen formar vi i Centerpartiet ett samhälle där livskraft, livskvalitet och självbestämmande är rådande.

Fru talman! För att möta morgondagen och för att forma en hållbar bostadspolitik som kan möta människors behov, individens behov, och de skilda förutsättningarna som finns i landet, måste samhällsplaneringen enligt Centerpartiets politik utgå från att alla människor har lika värde och samma rättigheter, att man har ansvar för varandra och för naturen. Det är det som ska vara vägledande när samhället formas.

Vi vill ha valfrihet och mångfald. Vi är inte lika. Vi har olika behov under livets olika skeden. Det är därför nödvändigt med en mångfald av boendeformer. Man ska kunna äga eller hyra sin villa eller lägenhet. Det måste finnas möjligheter att bo i Ulvsbygden, i Uppsala eller någon annanstans i Sverige.

Fru talman! Det måste också råda neutralitet mellan boendeformerna, dvs. en ekonomisk rättvisa mellan olika boendeformer samt en positiv syn på vad mångfald innebär. Det är nödvändigt för att möta människors olika önskemål. Staten ska inte, bäste minister, styra människors val av boende genom att favorisera någon boendeform framför någon annan eller genom pekpinningar påtala för kommunerna hur varje kommun ska planera sin verksamhet.

”Storebror ser dig” ska visst gälla nu i stället för stopplagstiftning. Nu ska länsstyrelserna, statens förlängda arm, rycka ut om kommunerna inte gör som regeringen säger när kommunerna beslutar sig för att avveckla sina bostadsbolag. Centerpartiet anser att det är helt fel väg att gå. Bostadspolitiken ska formas underifrån med utgångspunkt i de lokala och regionala förutsättningarna. Det är kommunpolitikerna som själva bor i

kommunerna och är kommuninvånarnas talesmän och taleskvinnor som har ansvaret för det egna bostadsbeståndet.

Centerpartiet vill inte heller se någon ny subventionspolitik. Det är människors efterfrågan på bostäder som ska styra vad som byggs, inte skatter, subventioner eller krångliga regler.

Det behövs betydligt mer demokrati, mer av delaktighet, bättre tillgänglighet och anpassning till människors olikheter i all samhällsplanering och i allt byggande. Hus ska byggas och områden planeras där ett livsviktigt miljötänkande ska finnas med i hela processen.

Fru talman! Bostadspolitiken har varit eftersatt under många år. Jag och Centerpartiet har tillsammans med de borgerliga ledamöterna i bostadsutskottet påtalat detta vid varje debatt. Vi har sett att en "halv" bostadsminister inte hinner med frågorna i all sin bredd. Det är förståeligt. Frågorna är dessutom uppsplittrade på olika departement. Det är ingen bra lösning. Det behövs en samordning. Det behövs ett departement och en "hel" minister som greppar helheten för att decentraliseringen och förutsättningarna ska fungera i hela vårt land.

Fru talman! Det finns även ett antal riktade insatser med koppling direkt till boendet som bör genomföras på nationell nivå. Staten kan inte fransäga sig sitt ansvar när det gäller att se kopplingen mellan

- boende och miljö
- boende och hälsa
- boende och arbete
- boende och trygghet
- boende och tillgänglighet
- boende och utbildning
- boende och lokala samhällen
- boende och ekonomi.

Fru talman! När det gäller anslagsfördelningen inom detta område har vi från Centerpartiet valt att inte delta i utskottets beslut, men vi har lämnat ett särskilt yttrande där vi redovisar vår fördelningsmodell. Jag rekommenderar det till läsning, främst för ministern.

Dessutom finns det många reservationer i detta betänkande som jag står bakom, men jag yrkar bifall endast till reservation 4 under punkt 2 vid voteringen, för tids vinning.

Anf. 9 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Rigmor Stenmark ställde en fråga till Lars-Erik Lövdén: Vad vill ministern göra för de hemlösa? Jag ställer samma fråga till Rigmor Stenmark: Vad vill Rigmor Stenmark göra för de hemlösa?

Allmännyttan värnar Centerpartiet om, men kommunerna ska helt fritt få sälja dem om de vill. Hur ska ni ha det egentligen? Ni får bestämma er.

Den sista frågan gäller bostadsminister: Vi är överens om att vi ska ha en bostadsminister och hantera frågorna i ett departement. Men var det

Prot. 2001/02:37
29 november

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och
byggande*

inte bl.a. Centerpartiet som avskaffade detta för tio år sedan? Är Rigmor Stenmark överens med Knut Billing om att det är den här ordningen som ska gälla framöver?

Anf. 10 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Tack för frågorna, Owe Hellberg. Jag ska börja med den sista. När man ser att det inte fungerar i något sammanhang måste man se även möjligheterna att rätta till det. Jag tycker att det är bra att även Vänsterpartiet har insett det.

Jag blev lite förvånad när Owe Hellberg här i talarstolen försökte leta efter det som skiljer de borgerliga ledamöterna och de borgerliga partierna, för att i nästa steg angripa sina samarbetspartner Socialdemokraterna.

Det skulle ha varit mer intressant om jag hade haft repliktid på Owe Hellberg för att fråga: Ser inte Owe Hellberg att det finns större saker som vi är överens om i de borgerliga partierna än det finns mellan Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i bostadspolitik?

Anf. 11 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Det var inte svar på nästan någon av mina frågor.

Jag antar att Rigmor Stenmark ska ingå i en borgerlig regering, om vi får en sådan. Hur blir det då med bostadsministern och departementet?

Hur var det med de hemlösa? Vad vill Centern göra för de hemlösa? Jag fick inget svar.

Hur är det med allmännyttan? Ska man sälja ut allmännyttan helt fritt? Ska det vara så?

När det gäller samsyn på bostadspolitik, är vi överens om en budget där alla anslag är gemensamma. Jag kan konstatera att på en rad områden har ni helt olika åsikter om hur det ska se ut.

När det gäller bostadsbidragen blir jag lite förvånad när det är Centern som ska dra ned mest på bostadsbidragen. Man hänvisar då till skattesänkningar. Men skattesänkningar är ju generella för alla, och bostadsbidrag är för dem som mest behöver dem. Det där går inte heller ihop, Rigmor Stenmark.

Anf. 12 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Jag glömde inte frågan om de hemlösa – jag hoppades att den skulle komma tillbaka. Tack för det! Det är självklart att vi från de olika politiska partierna måste se på den situationen och hur vi ska lösa den biten.

För ett tag sedan fördelades pengar ut just för att klara den situationen. Vad man då gjorde var bara ett nedslag i storstadsområdena. De kranskommuner som finns t.ex. runt Stockholm, som jag vet att det smittar av sig på, fick ingen hjälp. Låt mig ta Enköping som ett exempel. Där hade vi i Centerpartiet en mycket bra socialnämndsordförande, Gunilla Karlsson, som tog itu med frågan själv eftersom hon fick nobben från er som ingår i regeringen. Hon löste detta tillsammans med föreningar i Enköping, med kyrkan och ideella organisationer. De byggde upp ett boende för hemlösa. Jag har själv varit där. Det är ett exempel på när man ute i de enskilda kommunerna tar tag i dessa problem.

Nu ser vi att det går mot vinter och det börjar bli kallt. Jag lider varje gång jag går genom Centralstationen i Stockholm tidigt på morgonen

eller sent på kvällen och ser människor och vet att de inte har någon bostad. Jag skulle kunna öppna mitt hem, men det är inte praktiskt möjligt för alla.

När det gäller försäljning eller icke försäljning av allmännyttan har vi i Centerpartiet sagt att vi fortfarande tycker att allmännyttan är en väldigt bra bostadsform. Vi tycker att det inte finns något självklart och generellt i att kommunerna ska sälja ut sina allmännyttiga bostadsbolag. Owe Hellberg vet mycket väl att Centerpartiet har den inställningen. Men man kan inte frånga det kommunala självstyret, och vi i Centerpartiet litar på våra bostadspolitiker även ute i kommunerna. Det tycks man inte göra från regeringens sida.

Jag får återkomma till frågan om bostadsbidrag – det kommer en vänsterpartist senare också.

Anf. 13 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp):

Fru talman! När jag började mitt uppdrag som riksdagsledamot för tre år sedan och blev ledamot i bostadsutskottet hade jag en känsla av att bostadspolitiken inte var så väldigt intressant, i varje fall inte för mig som representant för Norrland, där de största problemen var tomma lägenheter.

Men de senaste åren har det hettat till i bostadspolitiken: fastighets-skatten, omvandling av hyresrätter till bostadsrätt, ägarlägenheter, hyres-nivåer, konkurrens inom byggsektorn, krångliga regler – allt detta har alltmer kommit i blickpunkten.

Enligt Folkpartiets uppfattning fungerar den svenska bostadspolitiken dåligt – främst beroende på ett, enligt vår mening, ideologiskt systemfel. Centralplanering, förmynderi och subventioner har präglat den offentliga synen på bostadsmarknaden, och detta vill vi ändra på.

Precis som övriga borgerliga partier har vi ett särskilt yttrande när det gäller anslagsfördelningen och deltar alltså inte i beslutet angående punkt 1.

Folkpartiet har satt upp ett tiopunktsprogram för större egenmakt i boendet:

Vi vill skärpa konkurrensen på byggmarknaden och försöka få in fler utländska byggare.

Vi vill ha en friare hyressättning i nyproduktionen.

Vi vill att individerna ska avgöra om det ska vara bostadsrätt eller hyresrätt, dvs. vi vill tillåta omvandling till bostadsrätter med vanlig enkel majoritet.

Vi vill minska kommunernas roll som fastighetsägare.

Vi vill öka människors möjlighet att friköpa sina tomter – precis som Bosse Ringholm fick göra.

Vi vill röja upp i regeldjungeln, som inte bara medför förlängning av planprocessen utan också innebär dyrare material än i många andra länder.

Vi vill tillåta ägarlägenheter.

Vi vill sänka skatterna på boendet.

Vi vill reformera bostadsbidragen.

Vi vill möjliggöra byggande av fler studentlägenheter.

I bostadsutskottets betänkande finns, som nämnts, över 50 reservationer, och vi i Folkpartiet står bakom närmare 20. Jag kommer givetvis

Prot. 2001/02:37
29 november

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och
byggande*

inte att yrka bifall till alla, och jag ska inte heller gå in på alla punkter i detalj, utan vill beröra dem som vi anser allra viktigast. Många reservationer har vi gemensamt med ett eller flera av de övriga borgerliga partierna, och där har redan tidigare talare framfört våra gemensamma argument.

I vår reservation 5 om utformningen av bostadspolitiken har vi tryckt på de olika konsekvenser som den under många år förda bostadspolitiken har fått: köer, krångel, svarta affärer, en bostadsproduktion som inte svarar mot efterfrågan, ineffektivitet, höga kostnader och missnöjda konsumenter.

Den har också lett till stora regionala olikheter. Medan Stockholm och andra tillväxtregioner har en katastrofal bostadsbrist har vi i t.ex. Norrlands inland ett stort bostadsöverskott både på den kommunala sidan och i privat ägda fastigheter. Det tiopunktsprogram som jag tidigare har nämnt kan, om det genomförs, innebära stora förbättringar.

Därför yrkar jag bifall till vår reservation 5.

En mycket viktig fråga, enligt Folkpartiets mening, är att vi ökar konkurrensen inom byggsektorn. En viktig uppgift är att pressa byggkostnaderna, och det kan ske genom ökad konkurrens. Men vi delar inte regeringens uppfattning att Byggkostnadsforum vid Boverket ska klara den uppgiften. Vi vill i stället ge Konkurrensverket mer pengar och en klar beställning i detta sammanhang – ägna byggkostnaderna extra uppmärksamhet.

En annan faktor som höjer byggkostnaderna är byggmomsen och andra skatter. Det har tidigare talare varit inne på. Mer än 60 % av kostnaden för nybyggnation består i dag av skatter och avgifter. Vi har inte i nuläget föreslagit att byggmomsen ska tas bort, men vi föreslår tillsammans med Kristdemokraterna och Centern att man tittar på effekterna av byggmomshöjningen liksom konsekvenserna av en eventuell sänkning av skattesatsen. Jag tror liksom tidigare talare att det visst finns möjlighet, trots att vi är med i EU, att sänka den om vi skulle finna att det är en bra lösning. Det finns faktiskt flera olika momsnivåer redan i dag.

Vidare står vi bakom kravet att villkoren för investeringsbidrag för studentbostäder ska ses över. Vi vill också öka anslaget för byggande av studentbostäder med 50 miljoner.

Vidare har vi tillsammans med Kristdemokraterna och Centern krävt att frågor om byggande av billiga ungdomsbostäder för andra än studenter ska uppmärksammas. Nya metoder på det området bör utvecklas.

Regeringen har föreslagit att det ska inrättas en organisation för fortsatt statligt stöd till som man säger omstrukturering av kommunala bostadsföretag. Det här förslaget är en del i propositionen om regionalpolitik *En politik för tillväxt och livskraft i hela landet*. Jag satt med i Regionalpolitiska utredningen, och såvitt jag minns talade vi inte om den här typen av stöd. Jag kan definitivt inte uppfatta ett stöd av denna typ som en tillväxtsatsning. För det första är det oerhört orättvist – det riktar sig enbart till kommunala bostadsföretag, såsom jag har uppfattat det. För det andra ger det fel signaler. De kommuner som har försökt klara av problemen på egen hand får ingenting, i stället går pengar till dem som har fört någon sorts låt-gå-politik. Man frestas att tro att det här är frieri från regeringen till ledande kommunalpolitiker i s.k. röda kommuner. Alltså ett klart nej från oss!

Folkpartiet har också en annan syn än regeringssidan på bostadsbidragen. Vi vill minska bidragen och i stället ge ett ökat barnstöd. Vi vill också sänka inkomstskatten för människor med de lägsta inkomsterna – allt för att uppmuntra människor att arbeta i stället för att ta emot bidrag, dvs. en möjlighet att ta sig ur den s.k. fattigdomsfällan.

Och även om vi anser att bostadsbidragen ska minskas, och helst på sikt inte behövas, har vi framfört i en reservation att beräkningen av den bostadsbidragsgrundande inkomsten för näringsidkare ska ändras. Så länge bostadsbidragen finns måste villkoren vara rättvisa för alla – löntagare och egna företagare.

Vi har vidare föreslagit att regeringen bör överväga att göra det möjligt för utbytesstudenter, som kommer till Sverige, att få bostadsbidrag. Om vi ska få platser för våra svenska studenter utomlands måste vi erbjuda motsvarande platser här hos oss, och eftersom boendet i Sverige är dyrt kan detta vara till en liten hjälp.

Fru talman! För en tid sedan läste jag om produktionen av bostäder i Spanien. Bara i provinsen Malaga har man producerat 70 000 lägenheter hittills i år. Jag blev rätt förvånad när jag läste detta, så jag var tvungen att kontrollera det med min son som bor i landet, och det stämmer. För hela Spanien är målet en halv miljon bostäder under 2001. Jag är medveten om att de dels har ett mycket sämre utgångsläge än vi vad gäller bostäder av god kvalitet, dels bygger mycket för turister från andra länder. Men det är ändå märkbart hur högt många andra länder i Europa ligger. I Habitatrapporten till FN:s generalförsamling i juni, där flera av oss var med, kan vi se att Sverige ohjälpligt hamnar sist när det gäller bostadsbyggande inom EU. Jag tycker att det är illavarslande.

Med detta, fru talman, tackar jag.

Anf. 14 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp):

Fru talman! Jag kommer i mitt anförande att mest koncentrera mig på ekologiskt byggande och studenternas situation. Det här betänkandet är en del av budgetuppgörelsen, och jag står helt bakom det. Jag har varit med och påverkat en del av anslagen naturligtvis. Jag återkommer till det.

Det ekologiska byggandet har vi ägnat en hel del åt i övriga motioner och har en del reservationer. Tillsammans med Centerpartiet har vi en reservation om byggande av vissa typer av bostäder. Där har vi ett par intressanta förslag.

I Miljöpartiet har vi en vision om en grön stad som jag tycker är härlig och lite annorlunda. Det handlar nämligen om att hitta bästa möjliga lösningar ur ekologisk synvinkel. Det skulle kunna utlysas en tävling om vem som skapar den bäst utformade ekologiska staden. Vi tänker oss någon form av en grön stad med ungefär 25 000 invånare där allting skulle vara genomtänkt socialt och ekologiskt. Det skulle vara en inspiration för hela byggsektorn. Det skulle kunna ske i form av ett projekt, och Boverket kunde administrera det tillsammans med det nya forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Naturvårdsverket och lämpliga kulturinstitutioner skulle naturligtvis också vara med.

I samma reservation utvecklar vi lite grann den gemenskap som man kan erfara av i ett kollektivhus. Många människor skulle ha nytta av ett

kollektivhusboende. Det är en mångfald i boendet som vi vill tillföra denna form. Det finns kollektivhus, men det behöver uppmuntras, och erfarenheter från olika lösningar bör tas till vara.

Investeringsbidrag för ekologiskt hållbarhet har en del talare varit inne på. Regeringen beslutade redan våren 1998 om införandet av det bidraget. Det skulle gå till hyreshus och bostadsrättshus i sammanhållna bostadsområden. Det beslutade regeringen efter förslag från det nya Boendekostnadsforum vid Boverket. Det är oerhört viktigt att bostadssektorn ställer om till mer ekologiskt hållbara lösningar. Det gäller såväl uppvärmning av våra bostäder som kretsloppsanpassade vatten- och avloppssystem.

Miljöpartiet förordar att även egnahem ska kunna omfattas av investeringsbidraget. Användningen av investeringsbidraget har inte nått upp till den nivå som vi hade förväntat oss, och då finns det alltså utrymme att utvidga den här bidragsformen till att omfatta också egnahem. Den här teknikutvecklingen behövs även där, och jag tror att många egnahemsägare är väl så goda att se till långsiktiga lösningar på sitt boende.

Vi har krav på ekologiskt byggande även i fråga om studentbostäder. Där kom vi inte riktigt så långt som vi hade velat. Förslaget om att investeringsbidraget till studentbostäder skulle kunna kombineras med investeringsbidraget till bostadsinvesteringar som främjar ekologiskt hållbarhet var faktiskt vårt initiativ. Miljöpartiet fick också igenom detta, både när det gäller investeringsbidrag för hyresrätter och investeringsbidrag för studentbostäder. Självklart tillstyrker jag det.

Den här regeländringen innebär emellertid bara en möjlighet att få stöd till eventuella merkostnader för ett ekologiskt riktigt utförande. Därför anser jag att det finns starka skäl att överväga om det inte för investeringsbidraget till både studentbostäder och hyresbostäder bör ställas som krav att byggnaderna uppförs på ett sådant sätt att rimliga ekologiska hållbarhetskrav blir tillgodosedda, dvs. att detta inte bara är en möjlighet utan också villkoret för att man ska få investeringsbidragen.

I en centermotion kommer man in på bostadsanpassningsbidrag för elsanering. Det är en grej som vi absolut ställer oss bakom. Vi tycker att detta är bra. Även Vänsterpartiet och Kristdemokraterna har ställt upp på motionen, som är väldigt bra. Det är inte så där alldeles tydligt att det går att få bostadsanpassningsbidrag för elöverkänslighet. En del kommuner tillgodoser de utsatta människornas behov och hjälper dem med bostadsanpassningen. Detta är något som drabbar väldigt många människor. Det vore väldigt bra om vi en gång för alla kunde fastslå att elsanering ska berättiga till bostadsanpassningsbidrag. Det kräver en regeländring, och jag emotser den. Människor bedöms väldigt olika. Det är inte bra att det ska bero på i vilken kommun man bor om man ska få hjälp med den här bostadsanpassningen.

Inomhusmiljön är naturligtvis oerhört väsentlig. Där har vi medverkat till, vilket gläder mig, att det i den här budgeten finns 50 miljoner avsatta till Fonden för fukt- och mögelskador. Det finns väldigt mycket kvar att göra här, och antalet ansökningar ökar. Det är bra att man tar itu med det.

Trots detta föreslår Moderaterna en successiv avveckling av detta bidrag och nöjer sig med 1 miljon till det här. Det är oerhört cyniskt mot de människor som drabbas, anser jag.

Moderaterna vill heller inte hjälpa människor med problem med radon i sina bostäder. De hänvisar till att det är väldigt osäkert i vilken utsträckning dessa åtgärder verkligen leder till någonting vettigt. Martin Timell i Äntligen hemma har visserligen gett klara bruksanvisningar och talat om hur vi ska göra för att få bort radonet i våra bostäder. Det var ett väldigt roligt inslag, tycker jag, med mycket allvar bakom. Det är lika många människor som dör av radon som dör i trafiken.

Miljöpartiet har envist hävdat nödvändigheten av radonsanering. Vi har återkommit i denna fråga i budget efter budget. Nu äntligen, efter en utredning, finns det lite åtgärder att vidta, och ansökningarna börjar väl strömma in, antar jag. Vi har fått upp bidraget från 7 till 20 miljoner, vilket verkar vara en lagom nivå än så länge. Vi kommer att öka på det här undan för undan. Det torde vara nödvändigt eftersom man nu kan påvisa radon, alltfler vill göra mätningar och man upptäcker radonförekomst i alltfler bostäder.

Det var de ekologiska aspekterna på byggandet.

Studenternas situation vill jag också belysa. I den här budgeten har vi i bostadsutskottet enats om att studenterna inte skulle "drabbas" av att deras studiebidrag ökar, dvs. bidragsdelen i förhållande till hela studielånet, vilket får till följd att de som ansöker om bostadsbidrag får minskade bostadsbidrag. Det blir alltså plus minus noll. Nu ska det vi genomförde redan förra året, nämligen att endast 80 % av studiebidraget ska räknas med i underlaget för beräkning av bostadsbidrag, fortsätta att gälla även under 2002. Det är en klar fördel för studenterna. Det tycker vi alltså är helt okej.

Det som Miljöpartiet har påpekat när det gäller bostadssituationen för studenter handlar om byggandet och den kombination av bidrag som jag nämnde förut, dvs. kravet att investeringsbidraget till byggande av studentbostäder ska vara kombinerat med ett investeringsbidrag för ekologiskt hållbarhet. Vi kommer att hävda att detta är viktigt. När man ska bygga ska man bygga ekologiskt, och till det behövs bidrag, eftersom det visar sig att det inte precis blir billigare.

Tilldelningen av högskoleplatser tycker vi kan vara ett medel för att tvinga kommuner att faktiskt se till att studenterna har någonstans att bo, när man lockar studenter att komma till en högskoleort. Många gör det. De säger: Kommer ni till oss vet ni att det faktiskt finns en bostad åt er. Vi skulle vilja att tilldelningen av högskoleplatser helt enkelt knöts till i vilken utsträckning kommunen kan erbjuda bostäder för studenter.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut i det här betänkandet.

Anf. 15 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Helena Hillar Rosenqvist för hennes arbete för innemiljön. Det uppskattar vi kristdemokrater.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Helena Hillar Rosenqvist om bidrag för bostadsinvestering som främjar ekologisk hållbarhet. Där säger hon att pengarna inte har använts och att vi alltså får över dem till något annat. Det är helt riktigt. I budgetpropositionen ser vi att anslaget är 135 miljoner för 2001 och prognosen enbart 15 miljoner. Jag tolkar därför detta som ett bidrag som marknaden egentligen inte vill ha.

Helena Hillar Rosenqvist säger också att det borde vara krav på att bygga ekologiskt. Då frågar jag: Varför inte använda de här pengarna till skattereduktion för köp av hushållsnära tjänster i stället? Vi kristdemo-krater har gett 10 miljoner mer till studentbostäder, och vi förutsätter att man bygger miljövänligt. Finns det nu ett utrymme, varför kan vi inte använda det till hushållsnära tjänster?

Anf. 16 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Jag ser inte riktigt kopplingen. Om vi nu ska prata om marknaden handlar det möjligtvis om att det behöver marknadsföras lite mer att man kan få bidrag för de åtgärder som behöver vidtas. Nu tycker jag att en hög självrisk också kan skrämma bort folk. Man måste ändå göra det här, och man måste betala en självrisk som fastighetsägare. Jag ser inte kopplingen.

Målet för mig är att man kommer åt inomhusmiljön. Då kan det inte vara riktigt att man lägger pengarna på någonting annat som inte alls är kopplat till den effekten. Det är människors hälsa det handlar om, inte vår bekvämlighet och inte heller i första hand vår hushållskassa. Det här är oerhört viktiga saker. Det här är ett folkhälsoproblem. Jag ser inte kopplingen till huruvida jag som hårt arbetande riksdagsledamot har möjlighet att köpa mig hjälp. Ursäkta, Ulla-Britt.

Anf. 17 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Vad gäller folkhälsan, inommiljön osv. har vi inga skilda åsikter, Helena Hillar Rosenqvist, och inte vad gäller radonbidragen heller. Vi har anslagit mer medel till inommiljön i t.ex. förskolor och skolor. Men jag tänker på anslaget 31:11, för det måste ju vara det som Helena Hillar Rosenqvist relaterar till, där inte pengarna har använts.

Visst finns det ändå en koppling. Det jag tog upp i mitt anförande om etik, om den svarta marknad som sprider sig så enormt, handlar ju inte bara om uthyrning av hyresrätter till svindlande summor utan också om köp av tjänster inom den svarta marknaden. Där skulle man i stället kunna arbeta förebyggande och låta ungdomar och alla över huvud taget få se andra möjligheter, om det vore lagligt att använda hushållsnära tjänster.

Anf. 18 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Jag gör helt enkelt en annan koppling. Jag anser att om det här bidraget inte är använt ska det utsträckas till att omfatta även egna hem. Det är min lösning på problemet. Jag tycker inte att bidrag till dammsugning är den åtgärd som ska vidtas.

Anf. 19 INGA BERGGREN (m) replik:

Fru talman! Jag hävdar att moderaternas förslag när det gäller åtgärder mot radon i bostäder och fonden för fukt- och mögelskador betecknas av realism, Helena Hillar Rosenqvist.

Läs ordentligt vad som står på s. 115 om nya forskningsrön när det gäller radon i bostäder. Det visar dessutom att en del av de saneringsåtgärder som vidtagits ökar radonhalten i stället för att minska den. Därför menar vi att det inte är bidrag som behövs i första hand, utan mer forsk-

ning och även åtgärder i tillräcklig omfattning. Så, Helena Hillar Rosenqvist, läs vad det står och se också att vi talar om detta på ett realistiskt och mänskligt sätt.

Prot. 2001/02:37
29 november

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och
byggande*

Anf. 20 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Jag har sett hur man försöker komma till rätta med radon i bostäder. Det är förvisso så att gör man fel så blir det fel. Gör man rätt så blir det rätt. Det är många som vet hur man gör för att göra det rätt. Det var därför jag hänvisade till Martin Timell i programmet Äntligen hemma. Det finns många som jobbar med de här frågorna.

Jag tror inte att vi ska ge upp detta. Jag tror framför allt inte att åtgärden är att minska bidraget. Det är naturligtvis viktigt att använda pengarna rätt. Jag håller absolut med Inga Berggren om att det inte går att göra fel. Då förvärrar man problemen. Om man drar upp radonet i bostaden i stället för att dra ut det är det klart att människor drabbas i extremt hög grad. Fel får man inte göra.

Men vi har i Miljöpartiet ett väldigt starkt krav på dem som jobbar med de här frågorna. Vi lägger ett väldigt stort ansvar på dem. Var och en av oss kanske inte kan göra som i Äntligen hemma. Vi är kanske inte så förskräckligt händiga att vi kan gå in med stora borrar i våra hus, utan vi köper de här tjänsterna av någon. Då måste vi lita på att den personen verkligen kan detta.

Jag håller med om att forskning behövs, men metoderna finns och de ska användas. Då behövs de här pengarna, för människor orkar inte med hela den här saneringen själva. Här behövs bidrag.

Anf. 21 INGA BERGGREN (m) replik:

Fru talman! Vi är överens om att forskning behövs, säger Helena Hillar Rosenqvist. Då så, då är vi överens. Vi menar att det är mer av informationsverksamhet som behövs. Forskningen får visa vad som är rätt eller fel.

Anf. 22 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Vi är överens om att forskningen behövs, men vi är inte överens om att bidraget ska dras in.

Anf. 23 LENNART NILSSON (s):

Fru talman! Jag vill först yrka bifall till förslaget i bostadsutskottets betänkande nr 1. Samtidigt vill jag också nämna att Lilian Virgin kommer att ta upp frågor kring bostadsbidraget i ett senare inlägg.

Jag börjar med att konstatera att för oss socialdemokrater har bostadspolitiken alltid varit en viktig del av vår verksamhet i Sverige. Det har handlat om att utifrån människors behov bygga och se till att det finns en god bostad till en någorlunda rimlig kostnad.

Vid vår partikongress i Västerås för några veckor sedan slog vi fast att bostadspolitiken är en viktig del av den generella välfärdspolitiken. Tillsammans med vård, skola och omsorg, som också är viktiga, utgör bostaden den fjärde delen i den generella välfärdspolitik som vi socialdemokrater står för. Om vård, skola och omsorg fungerar är det okej,

men det är också viktigt att människorna i vårt avlånga land har en rimlig möjlighet att leva och bo i en god bostad.

Det vi ska diskutera i dag är de utgifter som vi som stat har för det här utgiftsområdet under kommande år. Det är bara att konstatera att utifrån det beslut som har fattats tidigare i riksdagen omfattar vårt utgiftsområde ungefär 9 ½ miljarder, som bl.a. Owe Hellberg nämnde i sitt tidigare inlägg.

Jag kan också konstatera att det här anslaget under en följd av år har minskat. En stor del av dessa minskningar beror naturligtvis på den goda ekonomiska politik som den socialdemokratiska regeringen har fört. Det är inte så länge sedan vi kunde konstatera att vi hade ett ränteläge på 12–13 % som i dag är nere på ca 5 %. Det innebär naturligtvis att kostnaderna för statens utgifter när det gäller räntebidrag med automatik minskar, som en följd av den lyckade ekonomiska politiken.

Men det har inte enbart handlat om att staten har fått nytta av detta. Framför allt kan man konstatera att inte minst alla villaägare som tidigare har haft räntekostnader på 12–13 % på sina huslån har fått dramatiskt minskade kostnader för sitt boende när de har satt om lånen. Trots diskussionen om fastighetsskatt, taxeringsvärde och annat kan jag konstatera att det har blivit billigare för de boende. Framför allt har villaägarna fått lägre kostnader med utgångspunkt i den förda socialdemokratiska politiken.

Egentligen vore det intressant, fru talman, att en sådan här dag fundera lite kring hur man egentligen skulle fördela de 9 ½ miljarder kronor som vi har till vårt förfogande. Man kan naturligtvis ägna sig åt olika övningar som bygger på vad andra vill. Men det är liksom kört för er med olika förslag, eftersom riksdagen har lagt fast att ramen är 9 ½ miljarder.

Hur skulle pengarna fördelas om vi här i kammaren i dag resonerade utifrån hur vi vill använda dem? Det skulle naturligtvis vara intressant att veta. Nu är ramen fastlagd. Det tror jag är ett viktigt påpekande när man i den här talarstolen talar om att man vill göra så mycket mer än vad Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har lagt fast i budgeten för kommande år.

Det är bara att konstatera att i de förslag som låg till grund för de beslut vi har fattat ville moderaterna minska anslaget i förhållande till samarbetspartierna med 1,25 miljarder kronor. Det är ganska mycket pengar. Det är ungefär 10 % av det anslag som vi har att röra oss med. Kristdemokraterna är lite mildare i sina minskningar. Det handlar om 182 miljoner kronor mindre än det vi har att röra oss med enligt förslaget. Centerpartiet vill minska med 1 ½ miljard i förhållande till budgetpropositionen. Och Folkpartiet är värst. Man vill minska med 1,96 miljarder. Det är ungefär 20 % av det anslag som vi har att röra oss med.

Man kan naturligtvis fundera över på vilket sätt man genom detta skulle få bättre fart på byggnation, t.ex. av studentbostäder, och få möjligheter att stötta kommunala företag som har problem med minskningar på det här utgiftsområdet. Det går naturligtvis inte ihop. Det är därför som det blir lite knepigt att man för en debatt utifrån att man vill så mycket mer med så mycket mindre pengar.

Det var någon som sade att den moderata politiken är ungefär som Jeopardy – man ställer frågor – men det enda svaret som Moderaterna

har är sänkta skatter. Med sänkta skatter ska de lösa alla bekymmer på livets olika områden. Det är det enda svaret som finns. Men så enkelt är det naturligtvis inte, därför att vi måste ha in skatter för att kunna göra en omfördelning så att människor i landets olika delar får möjligheter till en hygglig standard i sitt boende.

Den här budgeten och politiken som regeringen står för präglas av en offensiv, där det handlar om att nu ge möjligheter att bygga hyresbostäder genom ett investeringsstöd. Det är bara att konstatera att det har varit ganska lyckat på sina håll. Nu är detta i sin början, men det har fungerat ganska bra på en del håll, naturligtvis med en rad undantag. Det är klart att det är lite trist för oss som tycker att man ska komma i gång med hyresbostadsbyggandet att konstatera att där det som allra mest behövs har man sökt minst antal bidrag för denna verksamhet.

Jag kan också konstatera att en stor del av det som har lyckats när det gäller utvecklingen av hyresbostäder har handlat om att vi här i Sveriges riksdag har bestämt oss för att vi tycker att det är viktigt att man bygger studentbostäder. Därför har vi lämnat ett investeringsstöd för det här.

Ibland kan man egentligen sympatisera med Miljöpartiets funderingar kring detta med högskolor och studentstöd. Det är klart att det ligger ett stort ansvar på de kommuner som har högskolor att se till att studenterna får möjligheter att bo någonstans.

Vi har angivit redskap för att klara detta. Det vilar naturligtvis ett tungt ansvar på de kommunpolitiker som inte ser till att studenterna får bostäder med utgångspunkt från de möjligheter kommunerna har genom det stöd som vi har lagt fast här i Sveriges riksdag.

Vi diskuterar också förslaget om en omstrukturering av de kommunala bostadsföretagen. Rigmor Stenmark talar om mångfalden i Sverige, och jag kan dela mycket av uppfattningen att det är viktigt att hela Sverige kan leva. Det är egentligen därför som vi i den regionalpolitiska propositionen har lagt fast att det är en viktig angelägenhet att det inte ska vara släckt i fönstren i glesbygden.

Vi och den socialdemokratiska regeringen tar som en del av regionalpolitiken ansvar för de kommuner som har svårigheter med sina kommunala bostadsföretag, bl.a. på grund av att människor flyttar till storstäderna. Vi har naturligtvis ett ansvar för att hela Sverige ska leva. Därför är det lite märkligt att man vill avslå förslagen som bygger på att kommunerna ska få möjligheter att klara av stora ekonomiska bekymmer och att det därför är angeläget att vi ställer upp. Det är förvånande att exempelvis Centerpartiet, som talar om mångfald och om att hela landet ska leva, inte ställer upp på den politiken som ju ytterst bygger på att vi har ett ansvar för att lösa de bekymmer man har i landets olika delar. Det handlar om solidaritet. Det handlar om att vi måste ställa upp för att ge kommuner i glesbygd möjligheter att klara sin verksamhet, vilket hade varit svårt om man inte hade fått det här stödet. Detta är en del av vår politik.

I Moderaternas och Inga Berggrens inlägg här i dag använts ganska starka ord. De talar om väljarförakt, de talar om att man är rättsvidrig och om att bostadspolitik har havererat. Jag kan bara konstatera att med en politik styrd av Moderaterna skulle den verkligen haverera.

Vi ser ju de problem som Moderaterna vill skylla på oss socialdemokrater i Sveriges riksdag och på regeringen, inte minst i Stockholmsom-

Prot. 2001/02:37
29 november

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och
byggande*

rådet. Här är det ju inte vi socialdemokrater som styr, utan det är ju Inga Berggrens partikamrater som styr den verksamheten.

Även om Sveriges riksdag och staten har ett ansvar för bostadsförsörjning, finansiering, kreditgivning, hyreslagstiftning och annat, så har kommunerna ett stort och viktigt ansvar att se till att medborgarna har möjligheter till ett bra boende. Det gäller inte minst de hemlösa.

Jag kan bara nämna att när det gäller de hemlösas situation kommer det inom kort en utredning som leds av före riksdagsledamoten Widar Andersson. Han kommer att presentera ett förslag som sedan kommer att beredas när det gäller just de hemlösa. Även här har kommunerna naturligtvis ett stort ansvar att se till att bostadsförsörjningen fungerar på ett rimligt sätt.

Sedan vill jag säga att jag kan dela mycket av den syn och den inställning som Owe Hellberg tog upp. Investeringsstödet löper nu under några år. Likadant är det med studenterna när det gäller studentstödet, som handlar om ett stöd också under nästa år. Jag utgår naturligtvis ifrån att regeringen kommer att följa det här och utifrån prioriteringar och annat klargöra vad som kommer att gälla för framtiden och vad det är som är viktigt. Även om man nu säger att man ska permanenta detta, tror jag egentligen inte att det finns någon delad uppfattning om att det här är en viktig del av bostadspolitiken. Sedan får man naturligtvis göra en avvägning i förhållande till de behov som finns. Jag utgår alltså från att regeringen kommer att fundera i de banorna framöver.

Sedan skulle jag bara vilja ta upp lite av det som Helena Hillar Rosenqvist sade om den gröna staden.

Vid vår partikongress i Västerås för några veckor sedan, som jag nämnde, var bostadsfrågan en viktig del. Där sade vi bl.a. att vi ska ta fram ett nytt program för ekologisk, social, teknisk och kulturell ombyggnad av samhället och att det bör utformas med syfte att långsiktigt åstadkomma en modernisering, ombyggnad och upprustning av bl.a. allmännyttans miljonprogramsområden som ett led i arbetet att skapa det gröna folkhemmet. För att uppnå detta mål säger vi att man måste använda både generella och riktade åtgärder. Det är alltså lite av de tankegångar som Helena Hillar Rosenqvist här nämnde. Det är uppmärksammat i vår vision om det goda boendet.

Jag utgår från att bostadspolitiken kommer att spela en stor roll framöver med utgångspunkt från att det naturligtvis inte ser likadant ut i landet som helhet. Det finns problem på många håll. Det finns kanske inga behov att bygga nytt på andra håll. Men vi har ett gemensamt intresse när det gäller bostadspolitiken, och det är att människor, oavsett om man bor i glesbygden eller i staden, ska ha rätt till en god bostad till en rimlig kostnad. Det kommer vi socialdemokrater naturligtvis att arbeta för även i fortsättningen. En del av de här tankegångarna finns i vårt partikongressbeslut, och en del av förslagen som bygger på att vi ska få det bättre när det gäller de här delarna finns i bostadsutskottets betänkande. Jag yrkar bifall till dessa förslag.

Anf. 24 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag är glad att Lennart Nilsson säger att bostadspolitiken är del fyra i den generella välfärden, att den är det fjärde hjulet.

Men sedan blir jag lite konfunderad när Lennart Nilsson säger att det finns 9,5 miljarder. I det tar inte Lennart Nilsson med hela bostadspolitiken på långa vägar. Vi har en total fastighetsskatt på 25 miljarder, varav småhus, villor och fritidshus har en fastighetsskatt på ungefär 15 miljarder. Det har skett en höjning av byggmomsen som ger 4 miljarder. Momshöjningar på vatten, avlopp, fastighetsskötsel och energi uppgår till 5 miljarder. Summan är alltså mycket större än de 9,5 miljarderna.

Sedan räknar Lennart Nilsson upp de olika motionerna. Han sade att kristdemokraterna är hovsamma som ligger på minus 182 miljoner. Det skulle jag kunna tacka för, men samtidigt vill jag säga att vi prioriterar inom området. För att styra pengar över till dem som verkligen har behov av bostadsbidrag har vi avsatt 730 miljoner mer än regeringen. I stället för investeringsbidragen föreslår vi en skattemässig direktavskrivning på 50 %.

Vad jag egentligen vill fråga Lennart Nilsson är vad han anser att man ska göra för att medverka till att det blir en större helhet och för att man ska få i gång det fjärde hjulet. Det handlar ju inte om 9,5 miljarder utan snarare om den tredubbla summan.

Anf. 25 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt, men kristdemokraterna är inte hovsamma. Man vill avskaffa fastighetsskatten, ta bort momsen osv. För de pengar som inte finns ska man utträtta så mycket.

För oss är bostadspolitiken viktigt. Men Ulla-Britt Hagström sade i sitt anförande att regeringen inte har någon bostadspolitik, samtidigt som hon själv och kristdemokraterna tydligen inte vill ha någon sådan eftersom de säger att det är en kommunal angelägenhet. Jag tror att kristdemokraterna måste bestämma sig för vilket ben de vill stå på. Ska man ha en bostadspolitik eller ska man inte ha det?

I sitt anförande hävdade Ulla-Britt Hagström att vi inte skulle ha någon statlig bostadspolitik, utan att den skulle skötas av kommunerna. Hur ska ni ha det egentligen?

Anf. 26 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Vi kristdemokrater är mycket hovsamma mot den enskilde. Vi vill särskilt utgå från de enskilda som har specifika behov när det gäller att få en bostad.

Regeringen ska föra en bostadspolitik och ha ett samlat bostadsdepartement som hanterar alla frågor. Men vi vill arbeta enligt subsidiaritetsprincipen. Det betyder att enskilda ska sköta sina uppgifter, att kommunerna ska se till att det finns bostäder och att regeringen ska arbeta stödjande för att ge kommunerna dessa möjligheter. I denna bostadspolitik ingår t.ex. hyreslagstiftningen och de ekonomiska delarna, om man ska ta in skatter eller betala ut subventioner.

Regeringen ska alltså ge kommunerna förutsättningar. Det är den bostadspolitik som vi vill bedriva.

Anf. 27 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! På vilket sätt, Ulla-Britt Hagström, skulle den enskilde få hjälp genom att man i sina semantiska övningar pratar om en friare hy-

ressättning, vilket i praktiken innebär att om man höjer hyrorna så blir det bra för den enskilde? Det går inte ihop.

Hela resonemanget om en friare hyressättning bygger enbart på marknadshyressystemet. Det gynnar ju inte den enskilde hyresgästen att ha en hyressättningssystem som innebär att hyrorna kommer att höjas. På vilket sätt får då den enskilde frihet?

Anf. 28 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Min fråga är ungefär densamma som Ulla-Britt Hagströms.

Lennart Nilsson säger att enligt beslut på s-kongressen är bostadspolitiken den fjärde pelaren – eller om det var hjulet – i välfärdspolitiken. Så är det även för oss. Men vi i Folkpartiet har andra medel, inte samma medel som socialdemokraterna.

När det gäller bostadspolitiken ser Lennart Nilsson enbart på fördelningen av de ca 9 miljarderna som ingår i den här utgiftsramen. Han säger också att Folkpartiet är värst. Ja, vi föreslår mindre pengar på det här området, men våra förslag innebär inte i första hand en fördelning av olika stöd.

Vi vill ha ändrade regler, större konkurrens, sänkta boendeskatter – som vi har finansierat i vårt budgetförslag – och större inflytande för den enskilde. Vi vill inte ha någon centralstyrning. Kan inte Lennart Nilsson erkänna att det faktiskt går att nå samma mål med olika metoder, eller är den socialdemokratiska kongressens beslut högsta sanning i alla sammanhang?

Anf. 29 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Vi socialdemokrater har naturligtvis inte patent på sanningen. Det handlar om att bryta olika åsikter mot varandra. Lilian Virgin kan utveckla detta med bostadsbidragen bättre än jag. Men jag konstaterar bara att de flera hundra tusen människor som i dag har bostadsbidrag skulle egentligen inte ha blivit mycket hjälpta av att man delar ut bostadsbidraget generellt. Det skulle innebära att många av dessa människor i stället skulle få gå till socialkontoret för att klara sin hyra. Det är därför som bostadsbidraget är inkomstprövat. Man ska ge alla människor en chans.

Det generella systemet är en annan väg. Men det skulle drabba en väldigt massa människor. Då leder Folkpartiets politik till att vi får fler socialbidragstagare än vad vi får med ett socialdemokratiskt system.

Anf. 30 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Där har vi olika uppfattning, och det kan vi diskutera hur länge som helst. Men vårt förslag innebär lägre skatter och ökat barnstöd för de människor som har låga inkomster. Här kan man fånga upp de allra flesta. Det är ett sätt att hjälpa människor att slippa vara bidragsberoende och i stället komma ur det som vi brukar kalla för fattigdomsfällan.

Sedan har vi olika uppfattning, och det lär vi inte kunna ändra på i dag.

Anf. 31 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag konstaterar bara att de människor som vi talar om när det gäller bostadsbidraget betalar ju ingen statlig skatt. I så fall fick man ge sig på kommunerna och tala om för dem att de måste sänka kommunalskatten. För att man över huvud taget ska betala statlig skatt i Sverige i dag måste man ha en inkomst på 23 000–24 000 kr i månaden, och det har inte de som har bostadsbidrag.

Anf. 32 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Egentligen är det ganska fantastiskt att Lennart Nilsson erkänner att det är angeläget att hela Sverige ska leva. Samtidigt tror Lennart Nilsson på en gammaldags subventionspolitik. Socialdemokraterna säger att de är beredda att ta över de tomma husen och tror att det därmed flyttar dit människor. Så är det ju inte. Husen kommer att stå där med sina tomma fönster i alla fall. Det är bara det att man har slösat med skattemedel som vi alla har bidragit med. Jag förstår inte en sådan politik.

Vad man behöver på landsbygden och i de orter där det finns tomma bostadshus är tillväxt, Lennart Nilsson. Det är en satsning på småföretagarna och på att få fler människor till dessa orter. Det finns massor av idéer och kraft i organisationen Hela Sverige ska leva. Varför lyssnar man inte på den organisationen, om man nu inte vill lyssna på Centerpartiet?

Anf. 33 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill fråga Rigmor Stenmark följande: Om man nu har ett praktiskt bekymmer med ett kommunalt bostadsföretag där det finns tomma lägenheter – som vi alla beklagar, och jag delar uppfattningen att det måste ske en tillväxt – hur skulle Rigmor Stenmark vilja lösa det problemet? Det kan röra sig om en liten kommun i glesbygden som har ett bostadsföretag som drar kostnader på åtskilliga miljoner kronor varje år. Lösningen på sikt är naturligtvis tillväxt. Men problemen i olika delar av landet är ju akuta. Det är därför som vi, som en del av regionalpolitiken, går in och hjälper till att lösa de ekonomiska bekymmer som man har. Vi har alla ett ansvar för detta. Men det säger Rigmor Stenmark nej till.

Man kan inte bara prata sig ur det här. Konkret handlar det om att man står inför ett problem. Hur vill Rigmor Stenmark lösa just det konkreta problemet? Sedan kan vi resonera om tillväxt och att man ska lyssna på den ena och andra. Det är viktigt, men det handlar om att man har akuta bekymmer. Hur vill Rigmor Stenmark och Centerpartiet lösa dem?

Anf. 34 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Man löser inte problemet, inte ens kortsiktigt, genom att återgå till en gammaldags bostadspolitik, Lennart Nilsson. Jag har själv erfarenhet från en sådan kommun där man byggde bara för att man fick pengar från staten. Vad hände? Jo, dessa bostäder står nu tomma. Somliga har lagts i malpåse, andra har rivits. Vi kan väl inte fortsätta på den vägen? Vi ser så tydligt att vi har de här problemen med den regering som vi har just nu. Snälla Lennart Nilsson, fortsatt inte på den vägen! Det

är ingen framtid för Sverige. Stöd i stället Centerpartiet när vi kräver att man ska satsa på tillväxt och tro på människorna!

Anf. 35 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Det var inget svar på min fråga. Hur skulle Rigmor Stenmark och Centerpartiet lösa det akuta bekymret? Det handlar om mycket pengar för dessa kommuner. Hur ska man lösa det konkreta problem som redan finns? Det är detta det handlar om. Ska människor behöva betala mer i kommunalskatt för att klara de här bostadsföretagen?

Jag tror nog att Centerpartiet är ute på lite hal is och inte har tänkt igenom vad man egentligen har reserverat sig emot. Det här är en viktig del i regionalpolitiken för att hela Sverige ska leva.

Anf. 36 INGA BERGGREN (m) replik:

Fru talman! Moderaterna har i olika motioner här i riksdagen förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, Lennart Nilsson. Det är visst och sant. I de här motionerna har vi beskrivit att det krävs såväl en moderniserad arbetsmarknad och avregleringar som sänkta skatter och lägre offentliga utgifter. Vi moderater vill att människor ska kunna leva på sin lön och bestämma mer själva.

Men det verkar som om Socialdemokraterna vill att staten ska bestämma över hur människor ska bo, eftersom vi nu diskuterar bostadspolitik. Det ska ske genom planering, subventioner och påbud av olika slag.

Vi moderater hävdar att det behövs förändringar inom både skatte- och bostadspolitik. Då frågar jag Lennart Nilsson: Inser inte Lennart Nilsson att det behövs andra grepp än vad regeringen nu har anvisat? Är Lennart Nilsson verkligen nöjd med regeringens saktfärdighet när det gäller att t.ex. ta fram tredimensionell fastighetsbildning, genomföra förändringar av plan- och bygglagen och att ytterligare sänka fastighets-skatten? Vad gör Lennart Nilsson för att pusha på regeringen om de här olika sakerna och för att få en bättre bostadspolitik så att det byggs fler bostäder där det verkligen behövs?

Anf. 37 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Det politiska språket är ganska intressant ibland. När Moderaterna och Inga Berggren här talar om att modernisera arbetsmarknadspolitik handlar det om att man ska trycka till de anställda och ge dem mindre trygghet osv. När man pratar om att man ska reformera det s.k. bruksvärdessystemet, som handlar om att man ska förhandla om hyrorna där allmännyttan är den som är hyresledande, handlar det egentligen om att man vill införa marknadshyror. När jag lyssnade på kommentarerna till det förslag som regeringen presenterade i går för riksdagen om allmännyttan, kunde jag förstå att det ytterst handlar om att man är förtretad över att vi har en princip där vi ska försöka hålla igen hyrorna i stället för att marknaden ska råda. Det gillar inte Moderaterna.

Inga Berggren sade tidigare att det måste vara lönsamt att bygga. Varför ska det vara det? Det är naturligtvis viktigt att det går ihop för de företag som bygger. Men våra utgångspunkter när det gäller bostäder handlar om att vi måste se till att de boende har råd att bo i en någorlunda bra bostad. Då är det inte profiten som ska styra, utan då är det behovet som ska styra.

Jag står inte här i talarstolen som socialdemokrat och är nöjd med tillvaron. När man är aktiv politiskt handlar det ju om att man vill förändra och förbättra saker. Det är en ständig dialog. Den diskussionen för vi inom vårt parti och mellan olika partier. Det är naturligtvis viktigt att bryta åsikter och synpunkter mot varandra.

När det gäller tredimensionell fastighetsbildning tror jag att det kommer så småningom. Man tittar ju på de här frågorna i utredningar i Regeringskansliet. Sedan kan naturligtvis Inga Berggren ha den uppfattningen att det går långsamt, och det får hon väl ha.

Anf. 38 INGA BERGGREN (m) replik:

Fru talman! Om Lennart Nilsson nu tror på tredimensionell fastighetsbildning, tycker jag att han ska prata ordentligt med Lars-Erik Lövdén om det för att snabba på ett sådant förslag. Det skulle väl vara ganska rimligt.

Låt mig sedan ta upp en annan tråd. Det gäller detta att Socialdemokraterna vill styra över kommunernas bostadsbolag och bestämma över den bostadspolitik som bedrivs i kommunerna. Jag tycker att det är principiellt betänkligt att medborgarna och politikerna i en kommun inte anses kompetenta att sköta sina egna fastighetsaffärer. Det är ju så de socialdemokratiska förslagen nu gestaltar sig. Jag tänker på de förslag som finns i propositionen *Allmännyttiga bostadsföretag*. Men Lars-Erik Lövdén kommer kanske att säga en del om det lite senare i dag.

Det är underligt att man måste förse kommunerna med något slags överrock just på det här området. Samma väljare som utser riksdag och indirekt regering klarar inte att välja kommunpolitiker. De kanske kan fatta fel beslut, dvs. sälja kommunala bostadsbolag. Jag tycker att det är i kommunerna som man ska fatta de här besluten. Man ska inte gå in med stopplagar eller andra påbud som det som vi har att behandla här framöver, Lennart Nilsson.

Anf. 39 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Vi får naturligtvis möjligheter att diskutera den propositionen efter det de olika partierna har lagt fram sina motionerna i bostadsutskottet och här i kammaren. Det är möjligt att bostadsministern kommer att ta upp det i sitt anförande. Det vet jag inte. Det här handlar inte om något förbud för kommunerna, utan tvärtom att om att det ska finnas möjligheter för kommunerna.

Nu tycker Inga Berggren att det går för sakta i olika frågor. Jag tillhör nog dem som tycker att det är angeläget att man funderar igenom och tänker till. Det är lite av en svensk tradition att man går grundligt in på olika frågor innan man bestämmer sig. Det är lite märkligt att höra att Inga Berggren nu tycker att det går för sakta. Det är inte mer än någon vecka sedan som Carina Elgestam hade en debatt här om fastighetstillbehör. Då tyckte man att det gick för fort. Någon gång måste man bestämma hur det ska gå till.

Anf. 40 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Boendet är en central del av välfärden. Utan en bostad är det omöjligt att uppnå andra välfärds mål och leva ett gott liv. Det är därför naturligt att bostadsfrågorna kommit högt upp på den politiska

dagordningen. Det handlar om att bygga bort bostadsbristen och att ge unga människor förutsättningar att skaffa sig en bostad. Det handlar om åtgärder mot segregationen. Det handlar om att utveckla allmännyttan och etablera den kooperativa hyresrätten som en fjärde boendeform på den svenska bostadsmarknaden. Det handlar om upprustning och ombyggnad av miljonprogrammets bostäder.

Vi vet alla att bostadsbristen är en verklighet. Det är en verklighet som är påtaglig i många kommuner. Men det finns också en annan bild av Bostadssverige. Det är en situation där utflyttning och tomma lägenheten dominerar bilden. Det krävs krafttag från såväl näringsliv som stat och kommun om dessa orter ska kunna vända utvecklingen och få tillväxt. Jag delar Rigmor Stenmarks beskrivning av vikten av skapa en tillväxtpolitik som kommer hela landet till del. Men vi måste se båda de här bilderna. Vi måste ta oss an både uppgiften att trygga bostadsförsörjningen och bostadsbyggandet och problemen med de tomma lägenheterna samtidigt.

Hittills har vi satsat 4 miljarder kronor på stöd till utsatta kommuner, men det räcker inte.

Staten behöver framöver ta ett mycket större ansvar för att stödja kommuner med stort behov av omstruktureringsåtgärder på bostadsområdet.

Det handlar om ett tioårigt program. I den regionalpolitiska propositionen har regeringen föreslagit att vi de närmaste tre åren ska satsa 3 miljarder kronor för att hjälpa utsatta kommuner att hantera sina bostadsbolag.

I den proposition om allmännyttiga bostadsföretag som regeringen lade fram för riksdagen i går utvecklar vi de här åtgärderna. Vi föreslår att en ny myndighet inrättas den 1 juli 2002 som ska kunna ge stöd för avveckling eller utveckling av tomma lägenheter.

De lägenheter som inte längre behövs för bostadsförsörjningen på orten bör om det är möjligt och ekonomiskt försvarbart, användas till andra ändamål.

Jag är inte särskilt förvånad över att Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna går emot den här satsningen. Men jag är väldigt förvånad över att Centerpartiet, som ofta pratar om den regionala klyvningen – en sorts mantra i den politiska debatten – inte vill att staten ska hjälpa de utsatta kommunerna att hantera de ekonomiska problemen i sina bostadsbolag. Jag delar dock uppfattningen om en tillväxtpolitik i hela landet. Det vill jag understryka.

Jag tycker att Rigmor Stenmark ska resa runt till de här kommunerna och träffa centerpartistiska kommunalråd. Centerpartistiska kommunalråd är nog inte odelat förtjusta över den inställning som Centerpartiet i riksdagen har i den här frågan.

Många kommuner sitter med de här bekymren påtagligt in på skinnet och måste varje år skjuta till medel från kommunkassan för att klara de kommunala bostadsbolagen. Det är ju pengar som får tas från andra ändamål, ofta i kommuner som även i övrigt har en bekymmersam ekonomisk situation.

Nu konstaterar jag att Centerpartiet i Sveriges riksdag säger nej till att staten ska gå in och hjälpa de utsatta kommunerna.

Jag kommer att upplysa kommunalråden runtom i landet om den inställning Centerpartiet har här i kammaren.

Fru talman! Att ta itu med bostadsöverskottet är viktigt för välfärdsutvecklingen i en rad kommuner runtom i landet. Men det är också nödvändigt att vi tar krafttag mot bostadsbristen på de orter där den är den dominerande bostadspolitiska frågan.

Bostadsbyggandet ökar och kommer i år upp till ungefär 20 000 lägenheter. Det räcker inte. Vi måste lyfta bostadsproduktionen till mellan 25 000 och 30 000 under en lång följd av år.

Det är särskilt akut att få till stånd ett ökat bostadsbyggande av hyreslägenheter. Det är den boendeform som är den första för väldigt många unga människor som ska etablera sig på bostadsmarknaden. För unga människor, men också för andra grupper i samhället är det centralt att vi ser till att få till stånd en kraftigt ökad produktion av hyresrätter.

Om vi ska klara det krävs ett ökat statligt och kommunalt engagemang. Jag vill understryka att det gäller både statligt och kommunalt engagemang. Bostadsförsörjningen är en delad fråga mellan kommunen och staten.

Staten tar nu ett direkt finansieringsansvar genom olika investeringsbidrag.

Vi kan se det när det gäller studentinvesteringsbidraget som har visat sig vara mycket framgångsrikt. Det kommer att ge 12 000–13 000 nya studentlägenheter i år och nästa år. Det är en produktion av studentlägenheter som inte hade kommit till stånd i den omfattningen om vi inte hade infört investeringsbidraget.

Här är borgerligheten splittrad. Det är glädjande att Folkpartiet nu är positivt till studentinvesteringsbidraget. Så var det inte när vi införde studentinvesteringsbidraget, om jag inte missminner mig.

Det är glädjande att vi nu har fått med Folkpartiet på vagnen, så att vi åtminstone är några partier som står bakom detta – inte bara Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna, utan numera också Folkpartiet och Kristdemokraterna.

Även investeringsbidraget för hyresrättsproduktionen har tagits emot väldigt positivt. Vid det första ansökningstillfället, där beslut fattades i oktober i år, fanns det projekt med totalt 2 600 hyreslägenhet, och intresset är ökande. Tyvärr måste jag konstatera att i det område där det behöver byggas flest hyreslägenheter, nämligen Stockholmsområdet, var intresset minst för att söka investeringsbidrag. Stockholms kommun sökte för bara 50 lägenheter vid första ansökningstillfället. Men på många andra håll i landet är det en stor framgång.

I Skövde – denna fina kommun där det finns en bred uppslutning bakom det kommunala bostadsbolaget – bygger man ungefär 140 lägenheter i centrala Skövde tack vare investeringsbidraget. Det är projekt som inte hade kommit till stånd utan investeringsbidraget. Jag tycker att Ulla-Britt Hagström ska åka hem till sin kommun och förklara att Kristdemokraterna vill avskaffa investeringsbidraget.

Även på andra håll, såsom Linköping, Malmö och Göteborg m.fl., kommer nu hyresrättsproduktionen i gång tack vare investeringsbidraget.

Flera talare, bl.a. Inga Berggren, har tagit upp behovet av att åstadkomma en bättre konkurrens på byggmarknaden. Det tycker jag också är en väldigt central fråga. En bättre konkurrens och en starkare roll för

Prot. 2001/02:37

29 november

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och
byggande*

byggherrarna när det gäller upphandlingen kan leda till väsentligt lägre produktionskostnader än vad vi har i dag.

Det är också därför som vi följer upp Byggekostnadsdelegationens arbete genom inrättandet av byggkostnadsforum på Boverket. Vi ställer årligen 20 miljoner kronor till förfogande för att genomföra pilotprojekt som syftar till att sänka kostnaderna för de boende och samtidigt främja ekologisk omställning.

Fru talman! De allmännyttiga bostadsföretagen har under lång tid spelat en mycket viktig roll när det gäller att förverkliga de boendepolitiska målen. I de två propositioner som regeringen i går lade på riksdagens bord föreslår vi en rad åtgärder som ska stärka och utveckla de allmännyttiga bostadsföretagen och skapa en ny boendeform på den svenska bostadsmarknaden, nämligen kooperativ hyresrätt.

Genom de här förslagen ger vi allmännyttan tydliga ramar för framtiden samtidigt som vi öppnar möjligheterna för en vidareutveckling av hyresrätten som boendeform.

Vi får säkert tillfälle att återkomma till debatten om allmännyttan. Den är ju ständigt levande. När riksdagen ska behandla de här propositionerna kommer jag med glädje att delta i debatten.

Allmännyttan spelar en central roll på den svenska bostadsmarknaden och är mycket av nyckeln till den framgång som svensk bostadspolitik har haft. Man har byggt upp ett väl fungerande bostadsbestånd med moderna och bra lägenheter ytmässigt och kvalitetsmässigt. Det är en position som är nästan *outstanding* i ett europeiskt perspektiv. Vi ska vara måna om de framgångarna, och bevara allmännyttan som en viktig ingrediens på den svenska bostadsmarknaden.

Så ligger den bostadspolitiska dagordningen på plats.

När det gäller bostadsförsörjningen ska vi se till att vi lyfter nyproduktionen så att vi kan bygga bort bostadsbristen och lyfta den till 25 000–30 000 lägenheter om året. Vi ska också hantera bostadsförsörjningen i de delar av landet där man har tomma lägenheter. Bostadsförsörjningen är nummer 1.

Nummer 2 är bygg- och boendekostnaderna. Det handlar om att jobba för att pressa tillbaka byggkostnaderna och därmed boendekostnaderna.

Nummer 3 är att utveckla allmännyttan.

Nummer 4 är att angripa segregationen.

Nummer 5 är att skapa ett program för ombyggnad och omställning av miljonprogrammets bostadsområden.

Anf. 41 INGA BERGGREN (m) replik:

Fru talman! När man lyssnar på Lars-Erik Lövdén infinner sig tanken och frågan: Inser inte Lars-Erik Lövdén att det behövs andra grepp för att få bukt med de problem som finns på bostadsmarknaden? I första hand tänker jag då på bostadsbristen. Att det förslag om allmännyttiga bostadsföretag som i går lades på riksdagens bord kommer att hjälpa till tror jag inte ett ögonblick på. Det krävs helt andra grepp.

Hyressättningssystemet måste tillämpas på det sätt som var tänkt från allra första början 1969. Då hade vi kanske kunnat komma i gång med ett byggande med en kalkyl som går ihop. Varför dröjer det så med förslag om en förändring av plan- och bygglagen, som också är en viktig ingrediens när det gäller att få fram planer i kommunerna?

Och vad gäller tredimensionell fastighetsbildning: Svara nu, Lars-Erik Lövdén, på frågan när det kommer ett förslag om en sådan! Jag tror uppriktigt sagt att en sådan fastighetsbildning i storstadsområdena till en del skulle avhjälpa den bostadsbrist som finns.

Prot. 2001/02:37
29 november

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och
byggande*

Anf. 42 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Den sista frågan ska jag besvara först, eftersom jag har hört att den togs upp också i Inga Berggrens huvudanförande. Jag hade tyvärr inte tillfälle att lyssna på det, eftersom regeringen sammanträdde just vid den tidpunkten. Jag ber om ursäkt för det.

Också jag tror att tredimensionell fastighetsbildning kan innebära något, åtminstone på marginalen. Den löser exempelvis inte bostadsbristssituationen i Stockholm, men den kan på marginalen innebära större möjligheter till byggande av bostadslägenheter. Vi jobbar intensivt med den frågan nu, och jag räknar med att vi under nästa år ska kunna få fram ett förslag. Det är en fastighetsrättsligt och skattetekniskt komplicerad problematik, men jag har samma intresse som Inga Berggren av att få fram ett system så snart som möjligt. Jag tror att det vore bra om vi kunde skapa möjligheter till en tredimensionell fastighetsbildning.

Inga Berggren! Jag har vidare förstått att moderaterna är kritiska till att det från riksdagens sida görs ingripanden som påverkar kommunerna. Inga Berggren vill att kommunerna ska styra och ställa själva på bostadsmarknaden. Jag måste då ställa följande fråga till Inga Berggren, som har partikamrater i Stockholms kommun: Varför tar ni inte ansvar för att där få till stånd en ökad bostadsproduktion? Hur kan det komma sig att man i centrala Skövde – jag vill än en gång lyfta fram Skövde som ett föredöme, Ulla-Britt Hagström – kan bygga 140 lägenheter till rimliga kostnader och bra kvalitet med hjälp av investeringsbidraget, medan Stockholms kommun bara orkar prestera 50 lägenheter vid det första ansökningstillfället, detta trots att bidraget är som generösast i Stockholm?

Anf. 43 INGA BERGGREN (m) replik:

Fru talman! Nu är vi tillbaka vid Stockholm igen, men Sverige är mer än Stockholm, Lars-Erik Lövdén. Carl-Erik Skårman, som ska tala senare, kan presentera mer av det som man tänker bygga i Stockholm. Jag har den uppfattningen att det finns ett bra program för detta, och det kommer säkert att byggas en hel del framöver.

Sverige består alltså inte bara av Stockholm. Jag tycker att Lars-Erik Lövdén också ska lyssna lite grann på sina partikamrater i Malmö kommun. Jag har läst en del av det som kommunstyrelsen i det socialdemokratiskt styrda Malmö skriver om förslaget om allmännyttiga bostadsföretag och kommunernas boendeplanering. Det heter bl.a.: ”Det saknas förslag och åtgärder som kan skapa förutsättningar för en betydande ökning av bostadsproduktionen i Malmö och andra tillväxtområden.”

Dessutom är Ilmar Reepalu från Malmö ordförande i Kommunförbundet, och han har haft en hel del synpunkter på regeringens hanterande av kommunernas självbestämmande i bostadspolitiska frågor, inte minst när det gäller frågan om de allmännyttiga kommunala bostadsbolagen. Jag tycker att det är mycket betänkligt att medborgarna och politikerna i en kommun inte anses kompetenta att sköta sina egna fastighetsaffärer.

Jag opponerar mig som moderat i princip storligen mot det förslag som har presenterats om allmännyttiga bostadsföretag, detta innan jag har tittat på varje detalj i förslaget, som vi säkert senare får anledning att diskutera vidare.

Anf. 44 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Moderaterna vill ju sälja ut allmännyttan. De vill inte att kommunerna ska äga allmännyttiga bostadsföretag, utan de vill sälja ut dem på marknaden. Den fråga som man då måste ställa sig är: Vad innebär det för unga människors möjligheter att få en bostad på bostadsmarknaden? Om man omvandlar allmännyttan till bostadsrätter i storstäderna eller säljer ut den, försvåras då inte unga människors tillträde till bostadsmarknaden? Jo, så är det naturligtvis.

Inga Berggren och jag kan vidare diskutera Malmö väldigt mycket. Jag kan ju Malmö kommun. Malmö kommun ska bygga 1 200 hyreslägenheter tack vare investeringsbidraget. Eftersom moderaterna föreslår att investeringsbidraget ska avskaffas måste Inga Berggren förklara hur vi med den politik som ni står för ska få till stånd en ökad hyresrättsproduktion.

Anf. 45 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! I förra veckan lyssnade jag på en bostadsdebatt där ministern deltog, och den var intressant. I publiken fanns en ung kvinna med ett nyfött barn. Hon bodde hemma hos en väninna och var i stort behov av en bostad. Hon ställde till ministern frågan hur hon skulle bete sig för att få en bostad. Ministern hänvisade till investeringsbidragen, och de är jättebra, men det blir ingen bostad i nästa vecka med hjälp av dem.

Ministern sade också: Du får väl anmäla dig till bostadsförmedlingen. Det är bara det att det inte finns någon bostadsförmedling i Göteborg och inte heller i ministerns egen hemstad Malmö, utan där finns en annan inrättning, som inte alls fungerar som en bostadsförmedling ska göra.

I bostadsförsörjningslagen, som gäller från den 1 januari, stadgas det att kommunerna ska inrätta bostadsförmedlingar vid behov. Jag måste fråga ministern: När uppstår de här behoven i Göteborg och i Malmö?

Anf. 46 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet och Socialdemokraterna var överens om den proposition som vi lade fram om bostadsförsörjningslagstiftningen. Det är riktigt att kommunerna har en skyldighet att inrätta bostadsförmedlingar om det finns behov av sådana. Om det är en bostadsbristsituation är det rimligt att kommunerna har bostadsförmedlingar. Läget är lite annorlunda när det finns ett överskott på lägenheter. Då behöver man kanske inte ha ett sådant organ.

Jag tycker att det är rimligt att de kommuner, inklusive Malmö och Göteborg, som har en besvärlig situation på bostadsmarknaden erbjuder medborgarna den service som en bostadsförmedling innebär. Det är nu också möjligt för kommunerna att ta ut en mindre avgift som täcker kostnaderna för bostadsförmedlingen. Jag tycker att kommunerna kan ta möjligheten att skapa den service som en bostadsförmedling innebär för medborgarna.

Anf. 47 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Det är verkligen anledning för statsrådet att fundera över vilka kontakter han har med sin hemstad och med Göteborg i den här frågan. Det är väl ganska självklart att det här behovet finns.

Jag talade i mitt anförande mycket om behovet av långsiktighet i planeringen. Tyvärr är planeringen väldigt ryckig. Investeringsbidraget för studentlägenheter gäller t.o.m. 2002. Jag vill ställa en direkt fråga till ministern: Kan vi vara överens om att det ska bli en fortsättning på det här stödet eller om att det kommer att ingå som en del av ett permanent investeringsbidrag för hyresrätter?

En annan viktig fråga är behovet av att få ordning på fastighetsbeskattningen. Det finns färdiga förslag från Fastighetsskattekommittén om att skatten på hyresrätter ska tas bort och att det för bostadsrätter och egnahem ska införas en schablonbeskattning.

Det här är en mycket viktig fråga som kräver handlingskraft och vilja att förändra, och vi kan inte vänta hur länge som helst samtidigt som vi ser vad som händer på bostadsmarknaden och hur taxeringsvärden och annat utvecklar sig. När kommer ett sådant förslag, ministern?

Anf. 48 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Jag har ju noga läst utskottets betänkande, och noterade till min glädje att man i betänkandet refererar till mitt tal på den socialdemokratiska partikongressen om studentinvesteringsbidraget. Vi kommer att återkomma till den frågan till våren, och vi är inriktade på att hitta en lösning så att vi kan garantera ett fortsatt byggande av studentbostäder även under kommande år. Investeringsbidraget gäller ju under nästa år också. Vi måste se till så att vi skapar villkor så att vi kan fortsätta byggandet av studentlägenheter även efter nästa år, och på det viset bygga bort studentbostadsbristen. Det är en högt prioriterad fråga för regeringen.

Vad gäller fastighetsbeskattningen har vi ju gemensamt i samarbetspartierna sänkt fastighetsskatten på hyreshus nu i flera steg, och man vill gärna se en fortsatt sänkning av fastighetsskatt. Nu ska man veta att det förslag som Fastighetsbeskattningskommittén lade fram innefattade att man, samtidigt som man slopade fastighetsskatten på hyresrätter, också avskaffade räntebidragen för nyproduktion och införde ett investeringsbidrag. När jag nu gör kalkyler och tittar på det här är det så att det investeringsbidrag som vi har infört för hyresrätter tillsammans med räntebidragen och den lägre fastighetsskatten, 0,5 %, faktiskt är mer förmånligt för nyproduktionen än Fastighetsbeskattningskommitténs förslag. Det tycker jag att Owe Hellberg också ska fundera lite grann på. Jag ser gärna långsiktigt att vi, för att uppnå neutraliteten, också när det gäller äldre årgångar, går i riktning mot att fortsätta sänka fastighetsskatten på hyreshus.

Anf. 49 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Tack statsrådet Lars-Erik Lövdén för berömmet av borgerligt styrda Skövde kommun! Det är klart att man i ingen kommun är så dum att man inte tar emot en gåva från staten. Men hade jag kommit och sagt, Lars-Erik Lövdén att nu har jag i riksdagen lyckats få igenom att vi kan ha direktavskrivning vid nybyggnation av bostäder, vi har

Prot. 2001/02:37

29 november

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och
byggande*

minskade skatter, vi har ökad konkurrens och vi har en annan hyressättning för nyproduktion; då hade det varit rimligt att bygga dessa lägenheter i alla fall. Jag tror inte att ett investeringsbidrag på 150 000 för Stockholm, 120 000 för Göteborg och Malmö som det väl är och 90 000 i övriga landet är det som sätter snurr på bostadsbyggandet. Jag vet också att det i vissa fall kan vara en broms. Företag som redan har tänkt bygga går och avvaktar att få detta stöd. Därför tycker jag nog egentligen att statsrådet ska tänka om.

Min fråga gäller Bostadsdelegationens arbete och hur man ska hjälpa kommuner med problem. Där säger statsrådet att 4 miljarder har avsatts. SABO säger i sin utredning att fram till år 2010 skulle det behövas 29 miljarder, och ekonomer från KTH säger att det skulle behövas 50 miljarder. När man dessutom ser att det mellan 1998 och 2000 är 36 av 88 sökande som har fått del av detta undrar jag: Tänker verkligen ministern ta ansvar för 29–50 miljarder, och finns det inget annat vad gäller infrastruktur, hjälp till företag att slippa förvaltningsmoms och annat som man kan gå in på för att också ge kommunerna en liten impuls att vara kreativa i den här tilldelningen?

Anf. 50 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Jag har ju också sett de här väldigt överdrivna siffrorna som har varit ute och cirkulerat i debatten. Vi gör bedömningen att det kan krävas mellan 6 och 10 miljarder de närmaste tio åren – där omkring, i runda slängar – för att hantera problemen i de kommuner som är berörda. Vi kommer att gå in aktivt nu från statens sida och hjälpa till i den här processen och med större insats och mer kraft än vi kunde göra inom Bostadsdelegationen.

Det är lite förvånande att Ulla-Britt Hagström, som representerar ett parti som går emot de här satsningarna, ändå tar upp problemet och tycker att regeringen ska göra någonting, men ni själva går ju emot satsningarna och de här insatserna för att stödja de utsatta kommunerna.

Sedan är det uppenbarligen så – jag återkommer till denna fina stad, Skövde – att i Skövde har man fått till stånd en bostadsproduktion, både av studentlägenheter och hyreslägenheter, tack vare investeringsbidragen, och det tycker jag är glädjande. Det råder ju en bred politisk enighet i Skövde, över blockgränserna, om det kommunala bostadsbolaget. Kommuner som är aktiva på det bostadspolitiska området har också alla förutsättningar att hantera de problem som finns på bostadsmarknaden med brist på lägenheter, och det är Skövde ett exempel på.

Anf. 51 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Än en gång: Tack, Lars-Erik Lövdén, för berömmet av Skövde!

Kristdemokraterna vill lösa problemen, och vi anser inte att det räcker med investeringsbidrag och att gå in och rädda vissa kommuner. Vi hade en interpellationsdebatt, ministern och jag, där vi tog upp vilka kommuner som hade fått stöd och vilka som inte hade fått stöd, och det finns ingen rättvisa i detta. Det finns andra sätt att satsa på företagsamheten och att lösa infrastrukturen, som kanske ofta blir för stor i de här områdena med väldigt stora lägenhetsöverskott osv.

Sedan vill vi givetvis diskutera de förslag som ministern har, även om vi har andra utvägar för att komma dithän, och då skulle jag vilja fråga statsrådet Lövdén så här: Om nu statsrådet är väldigt mycket för de kommunala bolagen och att de ska lösa problemen, vad kommer då ministern att göra för att få t.ex. de kommunala bolagen i Stockholm att vilja bygga 1 000 lägenheter per år? Det är vad vi kristdemokrater säger behövs. De behöver gå i bräsch för att bygga billiga och funktionella lägenheter med hyror som vanligt folk har råd med. De behöver bygga 1 000 lägenheter per år, men de gör det inte, och de kommunala bolagen är ju ändå bostadsministerns skötebarn. Man kan ju inte kräva att privata ska bygga om inte allmännyttan själv vill bygga, som ändå har bättre förutsättningar vad gäller pantsättning och sådana delar som jag inte ska gå in på nu.

Anf. 52 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Nu får vi nog kanske ändå hejda oss och se var det politiska ansvaret ligger. Ulla-Britt Hagströms parti sitter ju i ledningen för Stockholms kommun. Då får ni väl ta ansvaret där för att allmännyttan får till stånd en hyresrättsproduktion. Men nu gör ni inte det. Nu förordar ni och medverkar i stället till en politik där allmännyttan säljs ut i Stockholm.

Det är ju ett ansvar för kommunen att lösa bostadsbristsituationen. Vi har ställt verktygen till förfogande genom investeringsbidragen, och nu utgår jag från att kommunerna också tar ansvaret, inte bara i Skövde, Malmö, Linköping och Göteborg, utan också i Stockholm.

Anf. 53 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Det är riktigt som statsrådet säger att det finns en regional klyvning i vårt land, men det finns också dessvärre en social klyvning i vårt land. Det finns människor i vårt land som inte har ett arbete, hur gärna man än skulle vilja ha det. Det finns människor som har jättestora problem när det gäller boendekostnaderna, för de tickar på ändå.

Jag hörde i anförandet av ministern inte någonting om hur man ska komma till rätta med den sociala klyvningen på det här området. Hur ska man få ned boendekostnaderna i Sverige?

Anf. 54 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Man får ned boendekostnaderna bl.a. genom att ta ett finansiellt ansvar för tomma lägenheter i de kommuner som är berörda. Det är inte rimligt att hyresgästerna där ska betala en stor andel i hyra för att finansiera de tomma lägenheterna.

Men det är inte enbart det. Boendekostnaderna har ju faktiskt under de senaste två åren minskat som andel av disponibel inkomst om man räknar genomsnittligt. Det beror på en framgångsrik ekonomisk politik: Vi har ekonomisk tillväxt, folk har fått jobb i större utsträckning, vi har kommit ned till en arbetslöshet på 4 %, räntorna är låga och inflationen är låg, och reallönerna har stärkts. Detta har medverkat till att boendekostnaderna som andel av den disponibla inkomsten har minskat. Nu har vi hjälpt till med en sänkning av fastighetsskatten. Detta tycker jag är glädjande, och det är viktigt att vi håller i den positiva utvecklingen för hyresgästerna.

Jag noterar att Rigmor Stenmarks och Centerpartiets politik på detta område inte leder till lägre boendekostnader och ett ökat byggande. Det leder inte heller till att hårt plågade kommuner med tomma lägenheter får en hjälpande hand för att ta itu med problemen.

Anf. 55 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Som statsrådet mycket väl vet hjälpte vi från Centerpartiet socialdemokraterna med att öppna ögonen för att de inte kunde fortsätta på den väg som de då var inne på, utan det gällde att se till att utgifterna för staten också blev lägre.

Jag tror därför, statsrådet, att vi från Centerpartiet även kan öppna ögonen på socialdemokraterna när det gäller att ha en helhetssyn på hur man ska så att säga förstärka hela landet. Se på småföretagen! Satsa på småföretagarna! Satsa på upprustning av vägarna! Stimulera till samarbete över kommungränser och regionala gränser, och satsa på kommunikationer!

Jag gläder mig åt att statsrådet har kontakter även med centerkommunalråd, eftersom det är många kommunstyrelseordförande som är centerpartister. Jag hoppas då att man också har fått bevisat att i de kommuner där dessa kommunalråd finns är tillväxten väldigt bra, t.ex. i Töcksfors och i Sunne i Värmland, där man använder sig av de tomma lägenheterna och låter t.ex. turister bo i dem. Det finns massor av saker som dessa kommunalråd driver igenom.

Eller varför inte titta på socialdemokratiska kommunalråd i vår närhet, t.ex. i Tierp. Där tog man faktiskt till sig det som centerkommunalrådet motionerade om, nämligen att man skulle se till att studenterna kunde bo i Tierp i stället för i Uppsala. På det sättet fick man människor att bo i de tomma lägenheterna. Studenterna flyttade dit.

Man behöver alltså inte hjälpa till med en tycka-synd-om-mentalitet, utan det är andra åtgärder som behövs för att man ska se till att de tomma husen blir fyllda. Och om de inte blir det, tror jag att man får gå en annan väg, nämligen att ta bort dem. Vi kan inte ha en massa tomma hus, eftersom det skapar en otroligt tråkig stämning. Men i första hand ska vi se till att människor bosätter sig i dem.

Anf. 56 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Jag kan instämma i det som Rigmor Stenmark sade nu på slutet. I första hand ska vi se om vi kan utveckla de tomma lägenheterna och göra om dem till något annat – att använda dem.

Sedan sade Rigmor Stenmark att om det inte går så får man riva ned beståndet. Jag delar även den uppfattningen. Men jag tycker inte att det är kommunerna som ensamma ska det tunga ekonomiska ansvaret för att hantera problemen, eftersom det är en övermäktig uppgift för väldigt många små kommuner, också där centerpartister sitter i ledningen eller där socialdemokrater och centerpartister samarbetar, vilket sker i en hel del kommuner på ett fruktbart sätt. Det är en övermäktig ekonomisk uppgift. Kommunerna klarar inte av det på egen hand ekonomiskt om de samtidigt ska kunna upprätthålla en bra vård, skola och omsorg. Då har staten en skyldighet att hjälpa dessa kommuner.

Jag förstår inte att Centerpartiet med sitt regionalpolitiska engagemang, som jag respekterar och delar, kan sätta sig i samma båt som Mo-

deraterna när det gäller dessa frågor. Ni vill regera tillsammans med Moderaterna, ett parti som på sikt också vill avskaffa utjämnningssystemet, om jag har förstått saken rätt.

Prot. 2001/02:37
29 november

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och
byggande*

Anf. 57 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag vill också beröra frågan om de tomma lägenheterna. Staten ska ju, om riksdagen beslutar så den 12 december, hjälpa kommunerna med denna överskottsproblematik – 3 miljarder på tre år.

Folkpartiet har, som jag sade i mitt huvudanförande, två invändningar. Vi anser inte att den här typen av stöd är rimligt och rättvist, framför allt inte mot de kommuner som själva med stora uppoffringar redan har klarat av detta. Och vi kan inte inse varför ett sådant stöd, om det nu kommer, enbart ska gå till kommunala bolag. Vad händer för de privata fastighetsägarna?

Jag kan också ge exempel från Lycksele på goda lösningar. Vi har sålt till normän. De kommer dit, de fyller lägenheterna, de handlar i kommunen, och de sätter alltså fart.

När det gäller investeringsbidrag till studentlägenheter så är jag inte riktigt säker på när det förra beslutet fattades. Men jag tror inte att jag var här i riksdagen då. I dagsläget står jag och Folkpartiet helt bakom förslaget och att t.o.m. höja investeringsbidraget 50 miljoner kronor.

Sedan vill jag ställa en fråga. Det finns kommuner t.ex. i Mälardalen som inte har egna högskolor men som ligger på pendlingsavstånd till Stockholm, Eskilstuna, osv. Och det gäller speciellt Strängnäs. Kan man tänka sig att utvidga bidraget till att omfatta även den typen av kommuner om de kan avlasta universitetsorterna?

Anf. 58 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är glädjande att Folkpartiet numera är med på vagnen när det gäller investeringsbidrag till studentlägenheter. Och jag hoppas att ni i Folkpartiet också så småningom kommer med på vagnen när det gäller investeringsbidraget till hyresrättsproduktionen. Det skulle vara bra.

Vi ska nu, som jag sade i replikskiftet till Owe Hellberg, under våren titta på hur vi ska kunna garantera ett fortsatt byggande av studentlägenheter även under kommande år. Och då kommer vi naturligtvis att se över regelverket.

Anf. 59 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Det ska nog inträffa under om vi ska ställa upp på investeringsbidraget till hyresrätter. Men det är en senare fråga.

Anf. 60 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Under har inträffat förr.

Anf. 61 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Fru talman! En av mina socialdemokratiska vänner – jo, jag har faktiskt sådana – sade följande till mig redan för 25–30 år sedan: Jo, ser du, ska man vinna val så måste man hålla indignationen vid liv!

Och att hålla indignationen vid liv har socialdemokraterna verkligen lyckats med, i vart fall vad gäller bostadspolitiken. Under hela 50 år har svensk bostadspolitik trots stora statliga insatser med skattesubventioner dominerats av bostadsbristen i tillväxtområdena. Och under dessa 50 år har också den socialdemokratiska bostadspolitiken dominerat i vårt samhälle, möjligen med undantag för korta intervaller, exempelvis under den borgerliga regeringstiden 1991–1994.

Socialdemokraterna försöker nu göra troligt att de försöker minska bostadsbristen, och det vore ju bra om så skedde. Men låt oss titta på hur det egentligen är. Anstränger sig socialdemokraterna och deras hjälppartier för att få till stånd särskilt många bostäder?

Lennart Nilsson och statsrådet Lövdén nämnde Stockholm som ett exempel på att socialdemokraterna där skulle vara särskilt duktiga och de borgerliga dåliga. Det sägs t.o.m. i utskottsbetänkandet att utskottet tyvärr måste konstatera att en annan trolig orsak till bostadsbristen är det begränsade intresset som den politiska ledningen i Stockholms stad under senare år har visat för nybyggande av hyresbostäder.

Och det äger väl kanske sin delvisa riktighet om man ser på perioden 1994–1998 när socialdemokraterna ledde staden. Det gäller även bostäder för hemlösa. Det är först när socialborgarrådet Kristina Axén Olin har satt i gång detta som det har blivit någon fart på det.

Hur den socialdemokratiska majoriteten 1994–1998 i Stockholms stad än ansträngde sig så var det inte för att åstadkomma så många nya bostäder, trots påpekanden från borgerligt håll. Vi skrev brev till fastighetsborgarrådet Billström redan den 14 april 1995, där vi yrkade på en förbättrad planering. Och under den mandatperioden startades byggande av 3 600 nya bostäder. Genom missbruk av bruksvärdeshyran i S:t Eriksområdet åstadkom man t.o.m. nära nog tvärstopp i nybyggandet. Dåvarande bostadsministern såg sig t.o.m. föranledd att på SABO:s kongress 1997 offentligt kritisera socialdemokraterna i Stockholm för detta.

3 600 nya byggstarter blev alltså resultatet av fyra års socialdemokratiskt styre i Stockholms stad.

Mot detta står att under innevarande mandatperiod har redan efter tre år byggandet av 6 300 bostäder startats. Ca 1 000 förväntas under nästa år, vilket innebär 7 300 bostäder – mer än dubbelt så mycket som Socialdemokraterna under motsvarande tid. Det byggs trots alla de överklaganden som sker gentemot byggandet i Stockholmsområdet beroende på den frikostiga överklagandemöjlighet som nuvarande plan- och bygglag medger.

Sedan ska vi inte tala om hur det ser ut vad gäller studentbostäder. 100 studentbostäder påbörjades under den socialdemokratiska mandatperioden 1994–1998. Redan nu, efter 75 % av den innevarande mandatperioden, har 1 000 studentbostäder påbörjats, vilket alltså är tio gånger fler.

Man kan mot denna bakgrund faktiskt fråga sig om Socialdemokraterna verkligen vill åstadkomma ett ökat bostadsbyggande i våra tillväxtområden. Lennart Nilsson kritiserade t.o.m. Inga Berggren för att hon ansåg att det skulle bli möjligt att få ett nybygge att gå ihop även för privata byggherrar.

Vill Socialdemokraterna verkligen ha fler bostäder?

Man kan ju undra, inte minst mot bakgrund av att Socialdemokraterna nu slår vakt om det bostadsförsörjningssystem som givit oss 50 år av mer eller mindre kronisk bostadsbrist i tillväxtområdena, och en mycket besvärande överproduktion i glesbygderna – vilket kan komma att kosta mycket pengar att åtgärda.

Man ställer sig därför frågan: Vill Socialdemokraterna verkligen åstadkomma fler bostäder i tillväxtområdena?

Lennart Nilsson sade att bostadspolitiken är ett mycket viktigt inslag i den socialdemokratiska verksamheten. Men nu säger man trots detta nej till exempelvis tredimensionell fastighetsbildning och fördröjer ärendets handläggning, trots att detta också skulle kunna medföra fler bostäder. Men det är väl därför att man är rädd för att folk ska kunna äga sin egen bostad.

Vad är det som gör att det skulle vara mer troligt att det byggs mer för att man trampar på den kommunala självstyrelsen och vill återgå till ett system som givit storstäderna bostadsbrist under så lång tid? Återigen hastas en stopplag fram för att allt ska bli kvar vid det gamla. Uppenbarligen har det varit jäktigt – det var sent på tisdagseftermiddagen som vi fick den stencilerade upplagan av propositionen. Nu har det visserligen kommit några fler upplagor, men tydligen blev det sent.

Detta framgår också av ett TT-meddelande där Miljöpartiets förhandlare Helena Hillar Rosenqvist på tal om förköpsrätten säger: Vi hinner inte få med det i lagtexten, men det kommer att stå i propositionen.

Så visst hastas det fram, bara för att allting ska bli kvar vid det gamla!

Naturligtvis kan jag förstå att Socialdemokraterna känner osäkerhet över att de gamla socialdemokratiska hjärtlanden i form av fasta förbindelser mellan det kommunala bostadsbolaget, hyresgästföreningen och partiet inte kommer att ha en lika dominerande ställning i framtiden som de har haft under de 50 år av bostadsbrist i växande samhällen här i vårt land.

Men för de bostadssökande är inte detta det stora problemet. Det stora problemet är att den centraldirigerade planhushållningen inte åstadkommer tillräckligt många bostäder och inte kan pressa bostadskostnaderna. Det är egentligen bara räntemarknaden som har kunnat pressa ned bostadskostnaderna under senare tid – och det ska vi vara tacksamma för. Men det är alltså inte politiken som har gjort detta, utan räntemarknaden.

För få bostäder leder till höga bostadskostnader på många olika sätt. Tänk om alla de svarta pengar som i dag förekommer på bostadsmarknaden ginge tillbaka till branschen på ett legalt sätt i stället! Nu försvinner de i stället ur bostadsbyggandet, utan att en enda ny lägenhet kommer till stånd.

Med bättre tillämpning av bruksvärdeshyra, som avsikten var från början, lägre skatter på bostäder, boende och byggande samt liberalare byggregler skulle fler bostäder åstadkommas, som Inga Berggren tidigare anförde.

För att få fler bostadsmöjligheter för studenter vore det rimligt att återgå till ordningen att inkomst från uthyrningsrum i bebodda lägenheter ska vara skattefria. Det skulle vara rimligt att bygga om byråkrathus, som exempelvis i Skövde. Där har Kunglig Göta terrängregementes lokaler blivit både universitet och studentbostäder. Eller varför inte göra om det

Prot. 2001/02:37
29 november

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och
byggande*

möjliga skattehuset på Söder så att det när möglet och skattemasarna har kommit bort kan bli studentbostäder?

Byggregler som svarar mot studenters behov skulle också underlätta. Företrädare för studentbostadsföretagen meddelade ju vid vår utfrågning att regeringens investeringsbidrag inte gav något ökat antal studentbostäder. Andra faktorer, exempelvis byggregler, dominerade helt.

Lennart Nilssons och statsrådet Lövdéns verktyg fungerar uppenbarligen inte.

Fru talman! Det finns mycket som vi skulle kunna tala mer om. Men detta får vara nog nu. Vi har redan tidigare framfört våra yrkanden.

Anf. 62 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Jag begärde replik därför att jag gärna vill höra lite grann om en sak som Carl-Erik Skårman och jag förvisso är överens om, nämligen att utgångspunkten för bostadspolitiken bör vara att människor själva ska kunna välja den bostad de önskar. Bostadsmarknaden måste styras av människors efterfrågan och fria val. Detta är något som jag i mycket hög grad ställer upp på.

Men jag funderar lite på de människor som genom ett fritt val har valt att bo i hyresrätt hos allmännyttan. Hur tänker Moderaterna tillgodose deras önskan om att kunna välja den bostad som de vill ha? De har gjort ett val en gång, men nu väljer andra åt dem och säger: Nu måste ni faktiskt se över ert boende och antingen köpa er lägenhet eller finna er i att någon annan fastighetsägare tar över! Vad är dessa människors önskan och fria val värt för Moderaterna?

Anf. 63 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Det kommer att dröja länge innan det inte finns en enda kommunal lägenhet att hyra kvar. Det visar sig att i Stockholm – där bl.a. dåvarande fastighetsborgarrådet Annika Billström sålde 3 600 lägenheter på ett bräde till privata fastighetsägare – finns det ändå väldigt många allmännyttiga bostadsföretag kvar. De bjuder ut bortåt 120 000 lägenheter.

Var tredje lägenhet i staden ägs alltså i dag av kommunen. Och Helena Hillar Rosenqvist, fru talman, oroar sig för att det ska bli ont om kommunala lägenheter för den som vill bo så!

Anf. 64 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Det går inte att bara göra statistik av det. Det är inte något statistiskt genomsnitt som är avgörande för den människa som bor i just det hus eller den fastighet som säljs ut.

Anf. 65 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Den som bor i hyresrätten ska ha ett fritt val och har det i dag i viss utsträckning. Det gäller icke fullt ut, eftersom det inte finns tillräckligt många lägenheter. Men man har full bytesrätt om så är.

Det viktiga är trots allt att det kommer fram fler bostäder och att så många som möjligt får möjlighet att välja. Om hyresgästerna vill köpa sin bostad tycker jag att de ska få göra det.

Anf. 66 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag blev lite konfunderad över Carl-Erik Skårmans anförande. Han talade om en tid för sex sju år sedan när det tydligen var socialdemokratisk ledning i Stockholm. Sedan berömde han sig över hur bra det var i dag.

Därför vill jag ställa en fråga till Carl-Erik Skårman. Han kanske kan svara alla de ungdomar som söker bostad i Stockholm. Är Carl-Erik Skårman nöjd med bostadsituationen i Stockholm? Det verkar nästan så på hans inlägg.

Anf. 67 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Nej, jag är inte nöjd med situationen som den är i dag. Det skulle exempelvis finnas fler hyresbostäder. Det är bl.a. därför som jag tycker att det är rimligt att reglerna om bruksvärdeshyran tillämpas på ett annat sätt än i dag så att det blir möjligt även för privata byggherrar att delta i att försörja Stockholms stad med hyreslägenheter.

Fru talman! Detta är någonting som jag själv uppmärksammade redan den 18 april 1995. Jag skrev bl.a. i ett brev: "En förutsättning för planeringen bör vara att stockholmsregionens väl avvägda balans mellan bebyggelse och grönområden bibehålls inom de områden som bedöms lämpliga för eventuell nyexploatering. — — — det är också viktigt att förbättringarna för effektivisering av de upprättade planerna noggrant övervägs, så att ett uppkommande byggnadsbehov kan mötas inom rimlig tid."

Detta skrev jag till fastighetsborgarrådet i Stockholm den 18 april 1995. Det togs upp i fastighetsnämnden. Men majoriteten bestående av Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet avslagit initiativet. Jag tror att det var väldigt olyckligt. Det gör att vi bl.a. har den situation som vi har i dag, trots att den borgerliga majoriteten föreslår ökat bostadsbyggandet på det sätt som jag tidigare redovisade.

Anf. 68 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Om nu Carl-Erik Skårman skrev ett brev 1995 och inte är nöjd med bostadssituationen i Stockholm i dag skulle jag vilja rekommendera Carl-Erik Skårman att skriva ett brev till den borgerliga ledningen i Stockholm att den ska använda allmännyttan i Stockholm till att bygga hyresbostäder för människor.

Anf. 69 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Jag tar upp frågan om hur man på olika sätt ska kunna medverka till att vi får fler hyresbostäder i Stockholm. Ett av de medel som förmodligen skulle ge allra största effekten vore att hitta en annan tillämpning och avstå från det missbruk av bruksvärdeshyran som skedde i S:t Eriksområdet. Det skapade en osäkerhet för alla. Det finns inte heller anledning för staden att bedriva en byggnadspolitik som bringar ekonomiska skador för de kommunala företagen.

Anf. 70 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik:

Fru talman! Jag vill bara göra två tillrättalägganden så att det inte ska råda några missförstånd efter Carl-Erik Skårmans anförande.

Vi är inte negativa till tredimensionell fastighetsbildning. Jag underströk t.o.m. i mitt anförande att vi jobbar intensivt med att ta fram ett förslag. Jag tror att det skulle medverka åtminstone på marginalen till en förbättrad situation. Vi är inte negativa. Det framgick av Carl-Erik Skårman's anförande att vi tydligen skulle vara det.

Det andra tillrättaläggandet är att jag inte är negativ till privat fastighetsägande. Det finns väldigt många bra, seriösa privata fastighetsägare i Sverige. Jag noterar också till min stora tillfredsställelse beträffande investeringsbidraget för hyresrättsproduktion att både kommunala bolag och privata fastighetsägare har sökt och beviljats bidrag.

Det är en privat fastighetsägare bakom det stora projektet i Malmö på 1 200 lägenheter. I Linköping är det också en privat fastighetsägare. Det är bra att ha en mix. Men det är väldigt betydelsefullt för den svenska bostadsmarknaden och den sociala bostadspolitikerna att vi också behåller och utvecklar ett stort bestånd av allmännyttiga bostadsföretag.

Anf. 71 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Det gläder mig att statsrådet Lövdén så tydligt säger att han inte är motståndare till tredimensionell fastighetsbildning. Jag har uppfattat att det finns en tveksamhet inför tredimensionell fastighetsbildning som har resulterat i en fördröjning av att den fastighetsbildningsformen kommer till stånd.

Jag har uppfattat att det beror på att regeringen är rädd för ägarlägenheter. Man tycker illa om ägarlägenheter, eftersom man tycker illa om att hyresgästerna äger sin egen bostad. Det tycker jag är tråkigt. Det är en form som också måste till inte minst för att man ska kunna undvika de svårigheter och risker som trots allt finns med bostadsrättsformen.

Anf. 72 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Carl-Erik Skårman refererar till propositionen om allmännyttan och säger att den till vissa delar var ett hafsverk. Det är inte samarbetspartiernas problem eller fel. Förförsköprätten inom allmännyttan, dvs. att kommunala bostadsbolag i första hand ska säljas till andra allmännyttiga bolag och kooperativ hyresrätt, är ett krav från Vänsterpartiets och Miljöpartiets sida för att över huvud taget ställa upp på propositionen. Nu är det Vänsterpartiet och Socialdemokraterna kvar bakom propositionen.

Naturligtvis krävs en lagstiftning och ett förfarande på vederbörligt vis för att få det till stånd. Vänsterpartiet anser att bruksvärdesprövningen verkar väldigt osäker. Hur många bostäder ur allmännyttan som blir sålda får praxis visa. Därför ville vi komplettera det med förförsköprätten. Det är precis som Helena Hillar Rosenqvist sade. De som har valt allmännyttan ska få möjlighet att bo kvar i allmännyttan även om det är en annan typ av ägare.

Det var viktigt för oss. Därför ser det ut som det gör. Arbetet ska naturligtvis vara klart så fort som möjligt. Flitens lampa ska lysa på departementet även i den här frågan.

Anf. 73 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! Jag noterar att i ett avseende är uppenbarligen Owe Hellberg och jag överens. Vi är överens om att det var ett hafsverk. Men det

var inte Vänsterpartiet och Miljöpartiet som var orsaken till detta. Owe Hellberg lägger det fulla ansvaret på Socialdemokraterna för att det var ett hafsverk. Det är en intressant upplysning för omvärlden. Men det gör inte propositionen bättre.

Framför allt ger det inte en enda ny lägenhet, vilket är det stora problemet på bostadsmarknaden. Vi har i tillväxtområdena en dålig tillgång på nya lägenheter, och det byggs för lite. I stället har vi fått återställaren modell äldre där man kanske rentav försöker att återskapa 60- och 70-talets bostadspolitik. Men det är ingenting att sträva efter.

Anf. 74 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Propositionen är naturligtvis inte ett hafsverk. Men i just den del där vi har ställt krav för att vara med på propositionen finns inte lagförslagen framtagna, och det måste ske ett förberedelsearbete. Det var helt enkelt därför att det var vår ståndpunkt och vårt krav, och regeringen var inte tillräckligt intresserad av den delen från början.

Nu är regeringen också med på den vagnen, och det tycker vi är jättebra. Varför gör vi det? Det gör vi naturligtvis för att det värnar allmännyttan. Det handlar inte om bostadsbyggandet utan just om att slå vakt om allmännyttan så att de som bor där även i fortsättningen ska ha rätten att få göra det.

Anf. 75 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Fru talman! En analys av de argumenten kommer inte heller att visa att Owe Hellberg motsatte sig mitt påstående att propositionen var ett hafsverk.

Anf. 76 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Först har jag några kommentarer kring det som har pågått här under några timmar. Jag kan konstatera att borgarna har visat upp samma nakenhet som ett helt nudistläger när det gäller frågorna om hemlöshet. Det har varit väldigt svårt att få några konkreta förslag. Däremot har man varit ganska snabb att angripa majoriteten för dess bristande förmåga.

Rigmor Stenmark pekade på att man bygger speciella boenden för hemlösa. Ulla-Britt Hagström visar på välgörenhet från en enskild fastighetsvärd som lösningen på hemlöshetsfrågorna.

Hemlöshetskommittén är nu färdig med sitt arbete. Tyvärr har Centerns ledamot inte kunnat närvara under större delen av kommitténs arbete. På slutet bytte ni ledamot, Rigmor Stenmark, och det blev lite bättre.

Kommitténs uppgift var inte att lösa problemet med hemlöshet, utan t.ex. att starta projekt och visa på vägar för att lösa problemet med hemlöshet.

Jag tror att ni kommer att bli lite besvikna när ni ser Hemlöshetskommitténs förslag. De gäller just det ni angriper i propositionen. De innebär att man ska skärpa lagstiftningen och att staten ska gå in med andra medel för att se till att de hemlösa får rätt till bostad. Det gäller det ni normalt alltid har röstat nej till, dvs. bostadsanvisningslag, förstärkt besittningsskydd, ökade möjligheter för folk att komma över förstahandskontrakt osv. Men vi tar den debatten senare.

Prot. 2001/02:37
29 november

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och
byggande*

Fru talman! Jag tänker i huvudsak uppehålla mig kring våra reservationer 8, 40 och 43. För att spara tid vid voteringen kommer jag att yrka bifall bara till reservation 43, men jag står för den sakens skull ändå bakom våra övriga reservationer.

När lagen om kommunalt bostadsförsörjningsansvar antogs förra året innebar det en viss skärpning av kommunernas ansvar för allas rätt till bostad, och det var en bekräftelse på att Vänsterpartiets krav under flera år har varit riktiga. Tyvärr är lagen trots allt ganska verkningslös på många punkter.

I förhandlingarna, och redan innan lagen infördes, krävde Vänsterpartiet att man i alla fall skulle ålägga kommunerna att minst en gång per mandatperiod upprätta bostadsförsörjningsplaner. Tyvärr biföll man inte vårt förslag i den vevan, och det är därför med en viss tillfredsställelse vi nu kan se att man i den nya propositionen om allmännyttiga bostadsföretag har hörsammat vårt förslag och föreslår det som vi tidigare krävt, nämligen att kommunerna ska upprätta bostadsförsörjningsprogram minst en gång per mandatperiod.

Men detta räcker inte, anser vi, för att programmen ska ge den kraft till kommunerna som så väl behövs och för att vi ska få en bred och aktiv debatt om bostadspolitiken ute i våra kommuner. Vänsterpartiet har länge talat om vikten av att bredda debatten ytterligare genom att ställa krav på obligatoriska boendeplaneringsprogram. I vår partimotion har vi lagt fram tydliga förslag till lagändringar för att få fram det vi kallar boendeplanering.

Programmen ska ge en allsidig belysning av kommunens boendepolitik. I programmen ska kommunen bl.a. redovisa hur man lever upp till miljökvalitetsmålen och hur man väger samman markanvändning och bebyggelse med ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet.

Det är också för oss mycket viktigt att man i dessa program redovisar hur man tänker bryta segregationen i boendet, hur man kan tillgodose de grupper som i dag har svårast att komma in på den reguljära bostadsmarknaden och hur man löser behovet av t.ex. äldreboende.

Otryggheten i våra bostadsområden är stor för framför allt kvinnor. Det är därför en självklarhet att man i boendeplaneringen ska visa på hur man tillsammans med de boende kan skapa trygga boendemiljöer.

Utskottsmajoriteten har i sitt svar konstaterat att det har funnits behov av att skärpa kommunens bostadsförsörjningsansvar och att man inte är främmande för att det kan finnas behov av ytterligare skärpningar och förtydliganden av ansvaret, men att man just nu inte är beredd att gå oss till mötes.

Fru talman! Jag skulle vilja fråga någon av de socialdemokratiska företrädarna, t.ex. statsrådet Lövdén, hur man tänker förverkliga miljökvalitetsmålen i de delar som rör god miljö och nå de etappmål som är uppsatta om man inte också tillför redskap för detta arbete ute i kommunerna. Vidare undrar jag om majoriteten är nöjd med hur det boendesociala arbetet sköts i kommunerna. Tycker majoriteten att vi med den ganska blygsamma bostadsförsörjningslagen har fått till stånd en bred politisk debatt runtom i vårt land och att bostadspolitiken har blivit en så stor fråga för kommunfullmäktigeförsamlingarna som vi har önskat?

Fru talman! Bostadsbidragen har varit och är i viss mån fortfarande ett viktigt redskap för att vi ska kunna nå de bostadspolitiska målen om allas rätt och möjlighet att efterfråga goda bostäder.

Vi hade den 23 oktober i år en offentlig utfrågning i bostadsutskottet om bostadsbidragen. Utfrågningen gav en hel del svar som borde fått majoriteten att ställa sig bakom Vänsterpartiets förslag om förändringar och utredningar kring bostadsbidragen.

Återbetalningarna har varit en ständigt återkommande fråga, och även om förutsättningarna för eftergift har ökat är det fortfarande långt ifrån tillfredsställande. Vad som i stället erfordras är en mer genomgripande förändring för att komma till rätta med de många gånger orimliga återbetalningskraven.

Riksförsäkringsverket påstår att systemet är enkelt för den enskilde och att inkomsten går att förutse genom kopplingen till skattesystemet. Jag skulle snarare hävda att systemet är enkelt för Riksförsäkringsverket. För många bidragstagare är det tvärtom mycket svårt att förutse årsinkomsten. Därför kan behovet av bostadsbidrag variera mycket kraftigt under året.

Kraftigt ändrade inkomster under året leder antingen till återbetalningar eller, i vissa fall, till ökade bidrag – dock alltid i efterskott och inte när man behöver det. Den totala inkomstskatten blir däremot alltid oförändrad, och därför är kopplingen till inkomstskattesystemet mycket svag för den enskilde.

Kopplingen mellan bostadsbidrag och socialbidragssystemet är däremot mycket starkare. Båda är behovsprövade utifrån hushållets inkomster och tillgångar. Systemen är också relaterade till varandra. Har man beviljats bostadsbidrag baseras beräkningen av socialbidraget på detta faktum. Om socialbidraget upphör på grund av förvärvsarbete kan bidragstagaren bli skyldig att återbetala bostadsbidraget, men kompenseras inte med socialbidragshöjningar i efterskott, eftersom socialbidrag inte betalas ut retroaktivt.

Trots den svaga kopplingen mellan bostadsbidrag och inkomstskattesystemen påverkar detta starkt utfallet av bostadsbidragen. Det gör att många upplever bostadsbidragen som ett tillfälligt lån och inte som en social rättighet. Bostadsbidragets egentliga syfte urvattnas, och ekonomiskt svaga hushålls möjlighet att hålla sig med goda och tillräckligt rymliga bostäder försämras.

Fru talman! Vänsterpartiet har därför krävt att det ska införas en godtrosparagraf i bostadsbidraget.

I den offentliga utfrågningen sade Ingrid Pettersson från Riksförsäkringsverket att ett förlåtande intervall som skulle ge en eftergift på 3 000 kr skulle öka träffsäkerheten från 20 % till 80 %. Förutom att träffsäkerheten ökar är jag övertygad om att vi skulle närma oss målet för bostadsbidragen – de ska vara ett bostadspolitiskt instrument med uppgift att ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att efterfråga goda och tillräckligt rymliga bostäder – med vårt förslag om godtrosparagraf. Jag undrar fortfarande vilka argument man har för att säga nej till detta.

Fru talman! Kostnaderna för bostadsbidragen har sjunkit granska kraftigt under senare delen av 90-talet och fortsätter att sjunka även under de närmaste åren. Det finns naturligtvis inget egenvärde i höga kostnader för bostadsbidragen. Det finns inget egenvärde i att människor har

bostadsbidrag. Men det finns faktiska omständigheter som gör att människor behöver bostadsbidrag.

I dag har kostnadsminskningen blivit så stor att det bostadspolitiska syftet i det närmaste inte längre går att upprätthålla. Därför måste vi se över regelverken.

Vi vet t.ex. att inkomst- och boendekostnadsgränserna inte har förändrats sedan 1996, trots att vi bara under perioden 1996–1999 haft en genomsnittlig inkomstökning på 11,6 % och en ökning av boendekostnaderna med 4 %. Detta har lett till att bostadsbidraget fått en prägel av ensamförälderstöd gällande framför allt hyresrätt och att familjer med två inkomsttagare och flera barn alltmer sällan får bostadsbidrag, trots att försörjningsbördan ökar ju fler barn familjen får.

Vi har därför krävt att man utreder bostadsbidraget så att större hänsyn tas till både inkomstutvecklingen och boendekostnadsutvecklingen. Också i det avseendet skulle jag vilja ha ett svar från socialdemokraterna om varför man inte delar vår uppfattning.

Fru talman! I vår reservation har vi ytterligare en rad förslag till förbättringar, men jag ska peka på bara två av de saker som vi tycker att det är viktigt att utreda.

För det första gäller det åldersgränsen vid 28 år. Över huvud taget borde vi diskutera möjligheten för ensamhushåll, för ensamstående utan barn, och deras förutsättningar att få bostadsbidrag över huvud taget. Åldersgränsen som sådan borde tas bort. Denna gräns står nämligen i strid med vad vi över partigränserna däremot brukar vara fullständigt överens om, nämligen behovet av det livslånga lärandet. Utan bostadsbidrag utesluts ju en del ensamstående utan barn från möjligheten att vara delaktiga i just det livslånga lärandet.

Vad som är minst lika allvarligt med 28-årsgränsen och detta att man måste ha barn är det faktum att en stor andel av dem som i dag är hemlösa inte kommer att ha möjlighet att efterfråga bostadsbidrag när de vid lyckliga tillfällen får tillgång till en bostad.

Genomsnittsåldern för hemlösa är i dag 40 år. De flesta av dem är ensamstående och faller därmed utanför regelverket för bostadsbidrag. Om 28-årsgränsen avskaffades skulle förutsättningarna för den här gruppen att efterfråga och erhålla reguljär, fast, bostad kraftigt öka. Att det dessutom skulle ha en positiv inverkan på kommunernas socialbidragskostnader får väl bara ses som ett extra plus.

För det andra ser vi hur trångboddheten ökar, framför allt i storstäderna. Ytnormen kan i vissa fall vara en bidragande orsak och få direkt kontraproduktiva effekter. Ytnormen kan för vissa innebära att man i stället för att – som man egentligen borde göra – skaffa sig en större bostad skaffar sig en mindre bostad just för att kunna åtnjuta bostadsbidraget. Man måste också se över och utreda på vilket sätt ytnormerna ska förändras. Bostadsbidraget ska framöver också kunna vara ett aktivt redskap för att om inte avskaffa så i alla fall begränsa trångboddheten.

Anf. 77 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Sten Lundström, du säger att vi kristdemokrater inte har talat om åtgärder och sagt hur vi ska begränsa hemlösheten. Men jag har suttit och läst era förslagspunkter och hittar ingen förslagspunkt om hemlösheten i Vänsterns motioner.

Vi har talat om sociala förturer och sociala kontrakt, som jag tog upp i mitt anförande. Jag sade också att vi avsätter 730 miljoner mer än regeringen på bostadsbidragssidan. Dessutom vill vi stödja frivilligorganisationerna i deras verksamhet bland hemlösa. Vi har också med ett samrådsförfarande inför vräkning. I den frågan vill vi ändra 12 kap. 42–44 §§ jordabalken.

Sten Lundström, hur arbetar ni aktivt med bostadsbidraget? Senare här kommer vi genom Harald Bergström att få höra mer om Kristdemokraternas politik på detta område. Om ni inte lyckats i regeringssammanhang så att detta verkligen kommer de hemlösa till del, varför har ni då ingen förslagspunkt om de hemlösa just för att lyfta den gruppen?

Anf. 78 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Vi har en lite längre motion om hemlöshet och om dem som har det svårast på bostadsmarknaden – en motion som inte behandlas i det här sammanhanget och som av det enkla skälet inte finns med. Naturligtvis står jag, precis som Owe Hellberg, bakom budgetuppgörelsen. Vi kräver inte några direkta förändringar, utan vi kräver att man ser över möjligheterna till förändringar.

Låt mig ta upp ett par saker när det gäller Ulla-Britt Hagströms förslag.

Sociala förturer – jättebra. Det innebär att du delar vår uppfattning om obligatorisk bostadsförmedling och om en bostadsanvisningslag. Hur ska man annars kunna skaffa sociala förturer?

Sociala kontrakt – nja, jag vet inte. Är det på det sättet vi ska lösa problemen för folk som inte har bostad – andrahandskontrakt med socialen eller kommunen som hyresvärd? Är det inte rimligare att de som saknar bostad faktiskt får en egen bostad med eget kontrakt? Därmed är vi åter inne på det som jag menar är välgörenhetsinställning till de människor som i dag står utan bostad.

Samrådsförfarande vid vräkning – ja, det är ett bra förslag. Detta fungerar. Man har använt det systemet i Malmö och på en del andra orter och därmed kraftigt minskat antalet vräkningar. Det finns dock en mängd andra saker som kan göras för att minska antalet vräkningar, men där brukar ni rösta emot, alltså: Se till att lagstiftningen skärps och stärk besittningsskyddet! Då kan man dock inte fortsätta att tala om marknadshyror. Det går liksom inte att föra två sorters debatt. Det går nämligen inte att skruva upp hyreskostnaderna i höjden, något som höjda hyror och marknadshyror – som införs i alla fall i Stockholm, Malmö och Göteborg – skulle innebära för en hel del människor. Det skulle tvärtom öka kravet på vräkning därför att människor inte skulle ha råd att betala hyrorna.

Det behövs en hel politik. Man kan inte låta marknaden husera friskt och sedan ägna sig åt välgörenhet för övriga människor, utan det gäller att ha en sammanhållen politik där man verkligen ser till att det inte handlar om andrahandskontrakt och att det egentligen är samrådsförfarande vid vräkningar. Det gäller nämligen att skapa en bostadspolitik som är sådan att folk har råd och möjlighet att faktiskt sörja för sitt eget boende.

Anf. 79 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Sten Lundström, hur skapar du den bostadspolitik och den möjligheten när det inte byggs lägenheter, när hyrorna är sådana att det inte byggs en enda ny hyresrätt? Då frigörs heller ingen hyresrätt till de människor som har behov av en sådan. Är det inte bättre att en kommun går i borgen och hjälper en person till en lägenhet än att den personen står utan lägenhet? Och är inte det ett led i att fortsatt sedan kunna skaffa sig ett eget kontrakt?

Kommunen ska vara styrande för den enskilde. Den kommunala självstyrelsen ska gälla, men ytterst ska stöden riktas till den enskilda personen – inte till ett kollektiv. Därför ska det inte vara tvingande bostadsförsörjningsprogram och tvingande bostadsförmedlingar, utan kommunen har vart fjärde år, när översiktsplanen görs, möjlighet att verkligen ta upp bostadssituationen. Därmed har också medborgarna i kommunen möjlighet att medverka och ta del av vad som händer i kommunen och av hur vi vill utveckla kommunen.

Man kan också ha en mellanregional syn på det hela. När det gäller översiktsplanerna har ju också länsstyrelserna möjlighet att gå in och att medverka, så jag tycker nog att vi löst problemet väl så bra. Jag förutsätter att Vänstern i sitt samarbete kan genomföra saker så att vi får se en förändring. Fortfarande finns det ju 10 000 hemlösa människor i landet.

Anf. 80 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Ja, och vad värre är: Vi har betydligt fler bostadslösa människor som det inte heller byggs för. Nej, de lösningar som jag än så länge hört från er sida handlar om en ökad marknadsanpassning, om högre boendekostnader och höjda hyror. Detta tillfredsställer 3 % av befolkningen i Stockholm och, misstänker jag, runt 1–2 % i min hemkommun. De sista lyxbostäderna som byggts i Malmö får vi inte uthyrda. Det finns inte ens en efterfrågan – det gäller då sådant som bygger på marknadsprinciperna. Inte ens med mycket kraftiga direktavskrivningar lyckas man hyra ut bostäderna.

Det handlar om att skapa investeringsbolag som riktar sig till människor som efterfrågar bostäder, och då måste man göra det som Ulla-Britt Hagström inte vill göra i sin egen familj, nämligen ta pengar från dem som har och ge till dem som saknar. Det handlar alltså om att fördela om de inkomster som finns i samhället för att i stället rikta pengarna till de människor som behöver dem. Det är ju vad man gör med skatterna.

Som en liten passus vill jag säga följande: Ulla-Britt Hagström sade: Vi vill inte ta in pengar för att sedan dela ut dem. Men samtidigt säger man: Vi vill höja bostadsbidragen med 730 miljoner i förhållande till regeringens förslag. Ja, men det är ju vad man själv gör: Man tar in pengar och fördelar till dem som bättre behöver dem. Uppenbarligen är det så att varje gång det liknar välgörenhet är Kristdemokraterna beredda att vara med. Men när det gäller generella rättigheter för människor är Kristdemokraterna inte längre beredda. Det är bara att konstatera att det finns en kristen höger i det här landet.

Anf. 81 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Fru talman! För ett år sedan hade bostadsutskottet en debatt här i kammaren där vi debatterade bostadspolitikens inriktning och de an-

svarsområden som ligger under utgiftsområde 18. Jag sade då att det var en viktig debatt som fördes i kammaren och att jag, liksom flera andra i kammaren, var övertygad om att de bostadspolitiska frågorna kommer att bli en valfråga.

I dag, knappt ett år innan valet, är de bostadspolitiska frågorna ännu mer aktuella – och detta framför allt för att bostadspolitiken inte har avancerat framåt med hjälp av den socialdemokratiska regeringen. Det finns färre lediga hyreslägenheter i dag än för ett år sedan, bostadsköerna har blivit längre, segregationen i våra ytterområden har tilltagit och den svarta marknaden av hyresrätter tilltar katastrofalt.

I min hemstad – det socialistiskt styrda Göteborg – stämmer denna beskrivning till fullo. Vi har köer som blir längre både till studentlägenheter och till hyreslägenheter, och den svarta marknaden bara ökar i omfattning. Något är i grunden totalt fel med den rådande bostadspolitiken, och detta är inte ett Stockholmsproblem. Det ser precis likadant ut i alla våra storstäder. Problemet står att finna i den bostadspolitik som den socialistiska majoriteten för med hjälp av sina stödpartier på det nationella planet.

Vi kristdemokrater tror att bostadspolitiken måste ändras i grunden – och det snabbt. Det måste till stimulans för att få fart på byggnationen och inte fler krångliga subventioner. Vi måste öka byggnationen av hyresrätter. Enligt Boverkets bedömningar skulle det behöva byggas 25 000–30 000 lägenheter årligen för att svara mot den långsiktiga efterfrågan. Det är en beräkning som är väl låg. Sedan 1993 har det i genomsnitt byggts endast 13 000 lägenheter per år. År 2000 producerades enligt Boverket 18 000 lägenheter, varav merparten var specialbostäder. Under 2001 förväntas 21 000 lägenheter påbörjas.

På en fungerande marknad förnyas beståndet ständigt, dels i takt med förslitningen, dels för att anpassa beståndet till ändrade preferenser vad gäller läge och utformning. Det normala byggandet i jämförbara länder utgör ca 5 % av bruttonationalprodukten, vilket skulle motsvara ca 50 000 bostäder per år i Sverige. Ett av skälen till att det i Sverige byggs så få bostäder är att nya bostäder belastas med både konsumtionsskatt och kapitalskatt, vilket strider mot skattesystemets principer. Detta resulterar i höga produktionskostnader och därmed också höga boendekostnader.

Vi kristdemokrater tror på ett ökat bostadsbyggande genom att följande åtgärder genomförs:

- Gör en konsekvensutredning av en sänkt byggmoms. Vi har i dagsläget 25 % moms. Vad skulle det innebära för produktionskostnaden om den sänktes till hälften?
- Se över allmännyttans hyresledning, och hyreshöjande, särställning. Behåll nuvarande system för de hyresrätter som i dag finns på marknaden, men titta på ett nytt system för nyproduktionen. Hyressättningen bör i högre grad spegla förhållanden mellan olika områden avseende underhåll, service och attraktionsläge. I synnerhet måste lägesfaktorn kunna få större betydelse. Ett nytt hyressättningssystem måste till så att alla vågar bygga och få ut vad det kostar att producera en lägenhet. I ett förändrat hyressystem måste det finnas någon form

Prot. 2001/02:37
29 november

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och
byggande*

av hyresreglering som skyddar de boende från oskäligen hyreshöjningar, liksom ett lagstadgat besittningsskydd som skyddar hyresgästen mot godtycklig behandling.

- Avveckla den statliga fastighetskatten genom att frysa taxeringsvärdet vid 2000 års nivå och successivt minska skattesatsen. En kommunal avgift för service och tjänster direkt relaterade till kommunens kostnader för fastigheter bör kunna tas ut. Därmed stärks den kommunala ekonomin, och incitament skapas för att främja bostadsbyggandet.
- Påskynda utredningen om ägarlägenheter och inför tredimensionell fastighetsbildning. Detta skulle möjliggöra byggnation av hyreslägenheter ovanpå garage och kontorsbyggnader. Det skulle också möjliggöra att man kan blanda olika upplåtelseformer i samma hus.
- Planprocessen behöver reformeras och handläggningstiderna ses över. Det är viktigt att medborgare som berörs av planen ska kunna komma in så tidigt som möjligt i planprocessen. Inför planbeslut ska fullgoda konsekvensbeskrivningar göras, i synnerhet för hur planen påverkar barns, äldres och funktionshindrades situation.
- Skatteutjämnningssystemet måste justeras så att kommunerna åtminstone inte har en nackdel av att bygga nya bostäder och öka sin befolkning.
- Flytta Byggekostnadsforum från Boverket till Konkurrensverket för att få ett samlat grepp över byggbranschens kostnader och för att förbättra konkurrensen. Det är mycket viktigt att bryta den rådande oligopolsituationen inom byggsektorn.

Fru talman! Dessa åtgärder tror vi skulle innebära början till en kursändring för att få till stånd en ökad hyresrättsproduktion. Det är samtidigt viktigt att kvaliteten i våra bostäder och bostadsområden säkras. Det innebär att både ny- och ombyggnader ska ske med beaktande av arkitektoniska och estetiska värden och den omgivande miljön.

Samtidigt kan man konstatera att dagens bostadsmarknad är i obalans. I vissa kommuner rivs hyreslägenheter på grund av brist på hyresgäster. Här måste andra faktorer till för att stimulera kommunens invånare att bo kvar. En god samhällsplanering innebär olika metoder i tillväxtorter jämfört med avfolkningsområden. Våra avfolkningsområden blir allt större, och i dag lever 55 % av befolkningen i kommuner med bostadsöverskott, överdimensionerade infrastrukturer och ödsliga torg. Sedan 1995 har 208 av Sveriges kommuner minskat sin befolkning. Denna utveckling ställer stora och utmanande krav på planerarkompetensen i dessa kommuner. Detta innebär att kunna krympa kostymen så att den passar till dagens situation. Det måste ges förutsättningar för att kunna vidareutveckla en kommun med vikande befolkningsunderlag. Boendepolitiken i Sverige kan inte längre utformas lika över hela landet. Det Stockholm kräver för att kunna utvecklas är helt olikt det som krävs i Norsjö i Västerbotten eller på Tjörn i Bohuslän.

Jag har några korta kommentarer till vår budget där vi har en ny anslagspost som vi anser vara viktig och som Ulla-Britt Hagström nämnde i

sitt anförande. Den gäller innemiljön. Kristdemokraterna har för nästa år anslagit 25 miljoner kronor mer för att förbättra miljön inom framför allt våra skolor, förskolor och gruppboenden. Innemiljön har stor betydelse för vårt välmående eftersom vi tillbringar större delen av vår tid inomhus. Undermålig ventilation, obeprövade bygg- och inredningsmaterial liksom fukt- och mögelskador bidrar till att människor upplever besvär. Den stora ökningen av allergier och annan överkänslighet beror till stor del på dålig inomhusluft, fukt och mögel.

Bostadssituationen för studenter fortsätter att försämrats, och totalt står ca 40 000 i kö för att få en studentbostad. Köerna gäller såväl för rum som för lägenhet. Studenter måste tacka nej till utbildningsplatser eftersom de inte kan få tag i en bostad. Andra studenter hoppar av för att de inte klarar flackandet mellan kortvariga bostäder i andra, tredje eller t.o.m. fjärde hand. Det är mot denna bakgrund som kristdemokraterna i sin budget anslagit 10 miljoner kronor mer än regeringen till studentbostäder och samtidigt vill förlänga bidragsgivningen till att gälla även år 2003 och 2004.

Under tiden hoppas vi att villkoren för bostadsproduktionen ändrar inriktning genom de förslag jag redogjorde för så att inga ytterligare bidrag behöver ges.

Det finns också ett behov av en mer förutsättningslös genomgång av bostadspolitiken sett ur ett ungdomsperspektiv. Utgångspunkten bör vara det faktum att ungdomar inte har samma höga krav på sin första bostad som de krav som ställs på övrig bostadsproduktion. Det finns därför ett behov av att utveckla metoder för byggande av billiga och funktionella ungdomsbostäder – gärna ihop med ungdomarna.

Harald Bergström kommer i sitt anförande att ta upp bostadsbidragens utformning. Jag lämnar den frågan nu.

För tids vinning yrkar jag inte bifall till någon reservation, men jag står självklart bakom alla våra reservationer.

Anf. 82 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Tidigare i debatten har vi tagit upp frågan om den sänkta byggmomsen. Vi har kunnat konstatera att Dinkelspiel tillsammans med den borgerliga regeringen inte lyckades – eller inte ens hade en önskan – att förhandla fram ett undantag för Sverige när det gäller momssatserna. Det här går inte.

Vi är rätt många som tycker att det hade varit bra att använda sig av den sänkta byggmomsen. Vi kan inte det. I stället inför vi ett investeringsbidrag som framför allt är riktat till dem som efterfrågar billiga hyreslägenheter – den första bostaden.

Jag skulle vilja fråga Annelie Enochson om det är okej med investeringsbidrag för att kunna bygga om det nu inte går att sänka byggmomsen. Eller blir investeringsbidragen fortfarande lika fel?

Jag ställer mig lite undrande till förslaget om speciella ungdomsbostäder. Hur gammal ska man vara när man flyttar in, och hur gammal ska man vara när man flyttar ut? Var går gränsen? Hur länge får man bo där? Hur länge kan man kalla sig ungdom?

Är det inte rimligare att vi ser till att det i stället byggs billiga, vettiga, mindre lägenheter – ettor, tvåor och treor – som alla kan efterfråga och bo i, oavsett om man är 19, 27, 38 eller 50 år gammal? Vad är poängen

med att bygga lite sämre bostäder för en viss grupp? Vad är poängen med att man måste flytta, om man trivs där man bor, därför att man fyller år?

Anf. 83 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Fru talman! Den första frågan gällde sänkt byggmoms. Vi vill alltså göra en utredning. Om det i dag kostar 25 % mer att bygga – så hög är byggmomsen – vad skulle det då innebära att man sänker den till 12 eller t.o.m. 6 %? Skulle också kostnaderna minska till den nivån? Det är vår hypotes, och det är därför vi vill ha en kostnadsutredning.

När det gäller ungdomsbostäder hade vi denna diskussion uppe för något år sedan, och då kom Boverket med råd om hur man skulle göra. Man ändrade också lagen när det gällde studentbostäder, så att det inte behövdes mer än en rad med fönster och längden på köksinredningen kunde minska osv. Vi tycker att det var ett steg i rätt riktning.

I dag är det oerhört stora krav på hur bostäderna ska se ut. Och det är bra – det är egentligen inte fel. Men jag vet också av egen erfarenhet att när ungdomar flyttar hemifrån har de inte så stora krav. De vill gärna flytta hemifrån, och då kan de också tänka sig att bo lite enklare.

Under den tid jag själv var student och när jag flyttade hemifrån fanns det stora områden i Göteborg där man kunde bo, i Haga och Landala, där toaletten fanns nere på gården. Det var helt okej. Men allt det har rivits, och det har blivit otroligt dyra bostäder där i stället.

Det finns alltså inte möjlighet för ungdomar att flytta hemifrån i dag. Fler och fler ungdomar blir mambor, och det är det vi vill råda bot på.

Anf. 84 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag vill tala om byggmomsen igen. I den stora bostadspolitiska utredning som gjordes i mitten på 90-talet hade man den här diskussionen uppe. Man insåg även där att byggmomsen hade varit ett ganska bra sätt att komma åt byggkostnaderna och sänka boendekostnaderna, förhoppningsvis, indirekt. Men det går inte. Jag vet inte hur många utredningar vi ska behöva göra som kan komma fram till exakt samma sak, att det inte är möjligt. Det blir lite trams av det här.

Det vore kanske bättre att svara på den andra frågan jag ställde: Eftersom det här inte är möjligt, är det då inte ganska vettigt med investeringsbidrag som kompenserar? Vi kan dessutom spetsa dem och rikta dem mot framför allt de byggprojekt som är viktiga, där vi kanske rentav kan sätta ett hyrestak.

Man ska nog hålla isär studentbostäder och ungdomsbostäder. Det är för mig två olika begrepp – det är många ungdomar som inte är studenter. Ungdomsbostäder är något som är speciellt riktat till ungdomar som hel grupp. Om ni vill bygga speciella bostadsområden för ungdomar med toaletter på gården vet jag inte riktigt om vi kan bli överens.

Att studentbostäderna har vissa speciella normer är okej. De är ett tillfälligt boende på en annan ort än där man normalt sett bor. Men att börja bygga sämre bostäder som folk får bo i tills de fyllt ett visst antal år och sedan måste flytta ut från är en fullständigt bakvänd politik.

Vi ser alltför många människor som är ensamma. Antalet ensamhushåll ökar. Det är gott om folk som behöver små, vettiga, rimliga lägenheter till rimlig kostnad. Det är bättre att i så fall använda investeringsbidragen till att bygga sådana här bostäder, se till att det blir en vettig hyreskost-

nad, se till att det är en bostad där man kan stanna kvar under ganska lång tid av sitt liv, och inte bara tillfälligt mellan 21 och 29 år.

Prot. 2001/02:37
29 november

Anf. 85 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Fru talman! Det går inte att sänka byggmomsen, säger Sten Lundström – massor av utredningar har kommit fram till att det inte går. Bl.a. en utredning som heter *Från byggsekt till byggsektor* kom fram till att vi har Europas dyraste byggmaterial på grund av att vi har 60 % i avgifter och skatter i produktionskostnader. Vi menar att det är totalt fel. Någon-ting måste göras åt detta. Det är därför det kostar så mycket att bygga, dvs. vårt byggmaterial är så dyrt.

Vi menar att ett sätt att komma till rätta med detta är att titta på byggmomsen.

Ett annat sätt är att se till att byggkonkurrensen ökar. Vi har i dag fyra stora byggherrar, och det är alldeles för lite. Vi måste se till att den konkurrensen också ökar.

När det gäller studentbostäder kontra ungdomsbostäder menar jag inte att man ska bygga som det var förr. Jag bara tog det som exempel på att de krav som unga människor har när de flyttar hemifrån inte är så stora. Som jag sade, är detta min egen erfarenhet i vår familj. Man tycker att det är så roligt och trevligt att få en egen bostad att man är beredd att gå ned i krav. Därför bör vi titta på detta.

Inte minst har vi kristdemokrater motionerat – vi har faktiskt riksdagens yngsta ledamot – om att man just borde titta på detta att ungdomar i dag ska slippa vara mambor och få möjlighet att flytta hemifrån till eget boende.

Anf. 86 LILIAN VIRGIN (s):

Fru talman! Jag kommer att ägna mitt anförande åt bostadsbidragen. I betänkandet behandlar vi anslaget till bostadsbidragen år 2002, bostadsbidragens utformning på längre sikt och dessutom propositionen som handlar om reglerna för eftergift av felaktigt utbetalda bostadsbidrag.

Det som rör anslagen innebär att 3 998 miljoner kronor anvisas för bostadsbidragen för år 2002. Då har hänsyn tagits till det förslag i budgetpropositionen som innebär att den bidragsgrundande inkomsten för studenter fortsätter att räknas på samma sätt som i den temporära lag som infördes från den 1 juli i år, dvs. att 80 % av studiebidraget ska räknas som inkomst vid beräkning av bostadsbidragen. Den lagen föreslås gälla även under år 2002.

Anslagen till bostadsbidragen har minskat under en följd av år. I motioner som behandlas i detta betänkande finns förslag om att minska bostadsbidragen ytterligare. Moderaterna vill minska med 312 miljoner kronor, Centern med 1 035 miljoner och Folkpartiet med 340 miljoner, medan Kristdemokraterna vill öka anslaget med 730 miljoner.

Fru talman! Bostadsbidragen har varit föremål för många överväganden och ändringar. Fram till 1994 var det kommunerna som administrerade bostadsbidragen. Bidraget bestod av en statlig del och en kommunal del. År 1994 blev det en statlig angelägenhet, och administrationen av bostadsbidragen flyttades från kommunerna till försäkringskassorna.

Om man blickar tillbaka ser man att antalet hushåll med bostadsbidrag var som högst år 1976 och uppgick till 596 000, och 1989 var det

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och
byggande*

som lägst och uppgick till 243 000. År 1995 hade det stigit igen till 568 000 hushåll, och det var nästan lika stort som år 1975. Antalet barnfamiljer som hade bostadsbidrag har också minskat, från 570 000 hushåll 1975 till 230 000 år 1989. År 1991 ökade antalet familjer med bostadsbidrag för första gången, och därefter har antalet fortsatt att öka. Den största ökningen skedde 1994, då antalet barnfamiljer med bostadsbidrag ökade med 52 000 på ett år.

Under 1980-talet var utgifterna för bostadsbidragen tämligen konstanta i löpande priser. Det var högkonjunktur och låg arbetslöshet. Arbetslösheten var 3,5 % år 1983 och minskade till 1,5 % år 1990. Sedan ökade arbetslösheten. År 1991 var den 3 %, och den fortsatte att öka till 8,2 % år 1993. År 1994 vände utvecklingen något, och arbetslösheten minskade till 8 %.

Det innebär att utgifterna för bostadsbidragen ökade kraftigt under första halvan av 1990-talet. Det var delvis med anledning av skatteomläggningen i början av 1990-talet då hushållen fick bära en större andel av bostadens kostnader. Ökningen av bostadsbidragen var motiverad för att skydda ekonomiskt svaga hushåll. Men kostnadsökningen berodde också på den samhällsekonomiska utvecklingen i stort. En allmänt försämrad ekonomisk situation för många hushåll, hög arbetslöshet och höga realräntor bidrog till de ökade kostnaderna för bostadsbidraget.

Vi kommer ihåg att även statens ekonomiska situation var besvärlig, och vi gjorde besparingar på många områden. 1997 förändrades bostadsbidragen, och det man då ville uppnå var att häva den kraftiga kostnadsutvecklingen, förebygga överutnyttjande av bostadsbidragen och stärka kostnadskontrollen.

När administrationen av bostadsbidragen övergick från kommunerna till försäkringskassorna 1994 hade reglerna för bostadsbidrag förändrats. Från att bidraget tidigare hade beräknats på inkomster enligt taxeringen året före bidragsåret skulle bidragstagaren själv uppge sin beräknade inkomst för tolv månader framåt. Det årliga ansökningsförfarandet slopades, och kassorna skulle i stället göra en efterkontroll efter 15 månader.

Jag arbetade på försäkringskassan 1994. Jag kommer ihåg att vi av kommunens handläggare varnades för att de nya reglerna för bostadsbidrag inte skulle komma att fungera som det var tänkt. Utifrån sina erfarenheter drog de slutsatsen att kostnaderna för bostadsbidragen skulle rusa i väg och att trovärdigheten för bostadsbidragen skulle försämrast. Från många bidragsmottagare mötte försäkringskassan i stället en glädje över att de regler som kommunerna tillämpat hade ändrats och administrationen lagts på försäkringskassan.

Det många var irriterade över i kommunens handläggning var de efterkontroller som resulterade i att man flera år efter det att bidraget hade betalats ut blev återbetalningsskyldig. Det var vanligt att stora belopp återkrävdes, och det gjordes flera år efter bidragsåret.

I början av 1994 steg utgifterna för bostadsbidragen kraftigt. Kommunens handläggare hade kanske spått rätt. Det visade sig att många hade svårt att uppskatta sina inkomster. Analyser som gjordes vid två försäkringskassor visar att andelen med för höga bostadsbidrag var 66 respektive 70 %. Det var så många bidrag som sänktes eller drogs in. I genomsnitt hade 420 kr för mycket per månad betalats ut.

I en riksomfattande undersökning med slumpmässigt utval visade det sig att 60 % av bostadsbidragen vid efterkontrollen sänktes eller drogs in. Den felaktiga utbetalningen var i genomsnitt drygt 400 kr per månad. I 23 % hade för lite bostadsbidrag betalats ut, och i 17 % var det rätt belopp som hade betalats ut.

Fru talman! Jag vill redovisa den här bakgrunden eftersom vi i nuvarande bostadsbidragssystem ofta talar om den dåliga träffsäkerheten. När vi övergick till nuvarande regler med preliminära bidrag som stäms av mot taxeringen ser vi att det är ca 40 % som fått för lite, 40 % som fått för mycket och ca 20 % som fått det de ska ha. Vi ser att det inte är så stor skillnad mot det tidigare systemet med inbyggda efterkontroller.

Nu betyder inte det här att vi socialdemokrater är helt nöjda med dagens bostadsbidrag. Jag vill ge den här bakgrunden för att belysa att mycket är provat tidigare och att ändringar behöver analyseras noga för att det inte ska uppstå andra negativa effekter.

Den slutsats som kan dras av hittills gjorda uppföljningar är att bostadsbidragen motsvarar de uppsatta målen, att bidragen i första hand går till ekonomiskt svaga hushåll, och för den skull anser vi socialdemokrater att vi även i fortsättningen ska följa upp och utvärdera bostadsbidragen.

Fru talman! I propositionen 2001/02:9 föreslås en ändring av reglerna för eftergift. Det har visat sig att de nuvarande reglerna tolkats mycket restriktivt. En prövning av betalningsförmågan har i regel inte kommit till stånd om inte anmälningsskyldigheten är uppfylld. Försäkringskassorna har också tolkat möjligheterna till att pröva eftergift olika.

Det regeringen nu föreslår, och som utskottet tillstyrker, är att eftergiftsprövning bör vara möjlig i vissa fall även om bidragstagaren inte fullgjort sin anmälningsskyldighet. Det gäller i de fall bidragstagaren skäligen inte bort inse att anmälningsskyldighet förelåg. I propositionen ges exempel på några situationer, t.ex. när inkomständering inträffar efter det att bidraget upphört för socialbidragstagare där socialbidrag och bostadsbidrag tar ut varandra och i de fall där försäkringskassan beviljar en socialförsäkringsförmån som påverkar bostadsbidraget.

När det gäller bostadsbidragens utformning på längre sikt finns det olika uppfattningar från de olika partierna. Det är Moderaterna som inte vill att bostadsbidragen ska vara kvar. Centern vill minska behoven av bostadsbidrag. Folkpartiet vill successivt minska bostadsbidragen och öka det generella barnstödet. Kristdemokraterna talar om att det nuvarande bostadsbidraget medför stora försämringar för i första hand ett stort antal barnfamiljer och vill att den samlade familjeinkomsten läggs till grund för bostadsbidraget. Vänsterpartiet vill ha en översyn för att anpassa bostadsbidragen till hyres- och inkomstutvecklingen. De tar dessutom upp några förslag som utskottet tidigare genom tillkännagivande till regeringen redan aktualiserat.

Vi socialdemokrater anser att bostadsbidragen behövs som ett bostadspolitiskt instrument. Det känns för oss naturligt att man ska kunna efterfråga en bra bostad även om man har låga inkomster. Det fina med bostadsbidragen är att hushåll som har bostadsbidrag inte behöver känna sig utpekade. De kan bo i samma sorts bostäder som andra hushåll med bättre ekonomi. Vi behöver inte speciella bostäder för dem som har sämre ekonomiska förutsättningar. Vi vet också att om bostadsbidragen ska göras om till generella bostadsbidrag innebär det att kostnaderna ökar

Prot. 2001/02:37
29 november

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och
byggande*

rejält om man ska kunna uppnå att skapa samma ekonomiska möjligheter för de hushåll som är beroende av bostadsbidrag. Ett generellt bidrag med samma utgiftsram skulle ge lite till alla, och de som är i behov av bostadsbidrag för att kunna bo rimligt skulle inte få det stöd som de behöver.

Kristdemokraterna tar upp frågan om försämring för ett stort antal barnfamiljer med anledning av att antalet ensamstående ökar och sammanboende minskar. Jag har sett tillbaka några år och ser att från 1975 till 1985 var antalet sammanboende med barn större än antalet ensamstående med barn. Från 1986 och framåt har det hela tiden varit så att flera ensamstående än sammanboende haft bostadsbidrag. Den utvecklingen påbörjades redan 1986, dvs. långt före ändringen av reglerna 1997.

Flera av de förslag som tas upp i reservationer och motioner har utskottet haft uppe till avgörande tidigare. En del, såsom frågan om bostadsbidragens roll och effekter för socialbidragstagare och arbetslösa och barns försäkringsersättningar och förmögenhet, har antingen resulterat i tillkännagivande till regeringen eller hänvisats till den familjepolitiska utredningen. Den familjepolitiska utredningen bereds nu inom Socialdepartementet, och de frågor som utskottet fört till regeringen genom tillkännagivande är också föremål för beredning.

Med det anförda yrkar jag i likhet med Lennart Nilsson bifall till bostadsutskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.
(forts. 6 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.58 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

5 § Frågestund

Anf. 87 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Kammaren återupptar sina ajournerade förhandlingar. Då är det dags för frågestund. Följande statsråd kommer att delta: vice statsminister Lena Hjelm-Wallén, försvarsminister Björn von Sydow, socialminister Lars Engqvist, finansminister Bosse Ringholm och justitieminister Thomas Bodström.

Vice statsministern besvarar allmänpolitiska frågor. Frågor till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen. Jag vill erinra om att detta är en *frågestund* och att fråga såväl som svar icke får vara längre än en minut vardera.

Anf. 88 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till finansministern om hans helhetssyn när det gäller det statliga Teracom, som ska bygga ut digital-TV.

Regeringen har ju bestämt att det nya TV-nätet, digitalnätet, ska byggas ut via marknätet. Men det statliga Teracom har brist på pengar. I dag, på en bolagsstämma som pågår just nu – jag har kallelsen här – begär man minst 1,3 miljarder i tillskott. Jag skulle vilja höra hur finansministern, som har ett övergripande ansvar för ekonomin, ser på den här prioriteringen – att lägga pengar till ett statligt bolag när vi behöver massor av resurser inom skola, vård, vägar osv. Ta t.ex. lärartjänster. 1,3 miljarder motsvarar 4 000 lärartjänster på ett år.

Jag skulle vilja höra hur finansministern ser på den här typen av ekonomisk prioritering då det gäller att subventionera ett statligt bolag.

Anf. 89 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Det handlar inte om subventioner. Det handlar om att skapa en möjlighet för det berörda företaget Teracom att säkerställa sin verksamhet så att TV-tittarna i landet får goda alternativ. Det handlar inte om några statliga subventioner. Det handlar inte om pengar som tas från statsbudgeten. Ulf Nilsson kan vara lugn på den punkten. Det är inga skolor eller annan verksamhet som konkurrerar med de resurser som Teracom behöver.

Regeringen kommer på annat sätt att se till att Teracom för de förutsättningar man behöver för att kunna fullfölja sin verksamhet. Det tror jag att TV-tittarna i sista hand är glada för.

Anf. 90 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Jag anser inte, naturligtvis, att det är statens uppgift att garantera en viss typ av tekniskt system för hur vi ska få in TV-bilder i våra TV-burkar. Men om nu finansministern anser det skulle jag gärna höra vad han menar med att det ska finansieras på annat sätt. Det är ändå nya pengar som ska skjutas till på ett eller annat sätt.

Och stämmer det – en rak fråga till finansministern – att om vi skulle utöka statsbudgeten år 2002 med ca 1 ½ miljard så skulle vi spräcka det budgettak som vi alla har kommit överens om?

Anf. 91 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Jag får väl upprepa mitt förra svar, eftersom Ulf Nilsson inte hörde vad jag sade. Jag sade att den statliga budgeten inte kommer att belastas med några nya kostnader för Teracom. Det är alltså inget budgettak som riskerar att spräckas. Nu har jag sagt det två gånger, men jag är beredd att säga det en tredje gång om det inte uppfattas. Regeringen kommer på annat sätt, via garantier, att se till att verksamheten kommer att kunna fullföljas.

I motsats till Ulf Nilsson tycker jag att det i det här läget är viktigt att TV-tittarna får en mångfald i sina möjligheter. Jag är rädd att det finns en stark privat monopolambition på området, och det är det som Teracom

Anf. 92 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Det finns en växande oro över hela landet för ett hårdare samhällsklimat och en känsla av att inget händer när brottslingar begår brott. Därför vill många se fler synliga poliser. Socialdemokraterna stängde ju Polishögskolan i fem terminer i mitten av 90-talet, och där förlorade vi tusen välbehövliga poliser. Nu menar regeringen att det hålet håller på att fyllas igen.

Samtidigt kommer polisen snart att sakna fungerande radiokommunikation. Ett gemensamt projekt om att hela *public safety*-sektorn, som det heter, skulle få gemensam radiokommunikation med TETRA-standard har nu havererat, och nu håller polisen på att själv utveckla ett eget radiokommunikationssystem. Kostnader i nära miljardklassen nämns, och inga medel har tillskjutits.

Därför är min fråga till justitieministern: Kan justitieminister här i dag garantera kammaren och svenska folket att notan för detta nya radiokommunikationssystem till ingen del kommer att äventyra polisförsörjningen?

Anf. 93 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Det är riktigt att det öppnas nya förutsättningar för fler poliser. I går invigdes ytterligare en ny polisutbildning i Växjö. Antalet poliser kommer att fortsätta att växa, och det kommer det att göra trots att det behövs ett nytt radiokommunikationssystem inom polisen.

Frågan om kommunikationen inom olika delar av samhället har ju diskuterats. Det som är speciellt för polisen är att vi måste ha detta till utgången av år 2003. Det är därför jag kan garantera att det kommer att bli en radiokommunikation för polisen och att detta kommer att finansieras. Den saken är redan klar.

Anf. 94 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Jag hävdar, Thomas Bodström, att det inte är klarlagt hur det ska finansieras. De pengar som har tillskjutits till rättsväsendet ska, har det explicit sagts, gå till att få fram nya poliser. Regeringens ambition just nu är att fylla igen den grop som ni själva grävde i mitten av 90-talet. Vi kommer då att landa på lite drygt 17 000 poliser i Sverige.

Problemet är att om vi talar om så pass dyra investeringar som ny radiokommunikation i miljardklassen och justitieministern inte kan ge ett rakare besked än vad han gjorde nu så finns det ingen annanstans att ta dessa pengar än från polisförsörjningen, som då hotas i en verksamhet där 75–80 % täcks av personalkostnader. Min slutsats får då bli att svenska folket inte kommer att få de nya poliser som det så väl behöver och vill se på gator och torg.

Anf. 95 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jo, om Fredrik Reinfeldt hade läst lite noggrannare skulle han ha sett att det uttryckligen står att regeringen avser att återkomma med de medel som behövs. Detta gäller för att kunna uppfylla ambitionen med att öka antalet poliser, och det gäller också för att klara den tekniska utrustningen såsom radiokommunikationen.

Prot. 2001/02:37
29 november

Frågestund

Sjukskrivning vid graviditet

Anf. 96 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till socialministern, detta med anledning av de skrivelser som har förekommit i medierna om att försäkringskassan i Uppsala går ut och uppmanar läkare i Uppland att inte sjukskriva gravida kvinnor. Jag har också tagit del av att socialförsäkringsminister Ingela Thalén har sagt att man ska se över frågan.

Men min fråga till socialministern är: Vad ämnar regeringen göra nu för de kvinnor som är gravida och som mår dåligt och har besvär? De kan ju inte vänta tills en utredning är klar.

Anf. 97 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! På frågan finns ett mycket enkelt svar: De som är sjuka och mår dåligt ska bli sjukskrivna. Det är ganska enkelt. Problemställningen är ju alldeles klar. Sjukersättning ska utgå om du faktiskt är sjuk. Den diskussion som förts gäller huruvida det finns några som använder försäkringen av andra skäl, och det är naturligtvis mycket problematiskt. Men alla som är sjuka, även unga gravida kvinnor, ska naturligtvis ha sjukersättning.

Anf. 98 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Det är ju mycket förvånande att man kan gå ut med ett sådant här krav, dvs. att läkarna inte ska sjukskriva dessa kvinnor. Detta är ju en medicinsk bedömning. Jag tycker att det är att ifrågasätta läkarkåren att påpeka att denna ska vara återhållsam vad gäller sjukskrivningar. Skulle det nu visa sig att det finns många gravida kvinnor som är sjukskrivna och att försäkringskassan inte kan hålla budgetramarna hoppas jag verkligen att man ser till att det medicinska utlåtandet ska vara övergripande över det ekonomiska.

Anf. 99 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Än en gång, vi har ett sjukförsäkringssystem som garanterar alla rätt till ersättning när man är sjuk. Bedömningen görs av läkare. Det gäller gravida kvinnor lika väl som många andra.

Den diskussion som har förts i Uppsala finns det anledning att följa upp för att se om det finns någon osäkerhet i regelverket. Min kollega Ingela Thalén har redan förklarat att det naturligtvis gäller att se till att det inte finns någon otydlighet på den punkten.

Men de kvinnor vars läkare bedömer att de är sjuka och behöver vara hemma ska naturligtvis ha rätt till sjukersättning.

Frågestund

Anf. 100 SONJA FRANSSON (s):

Herr talman! Jag vill också vända mig till socialministern och ställa en fråga.

Det gäller Rett syndrom. Det är en ovanlig sjukdom, som ger mycket grava funktionshinder. Sjukdomen drabbar dessutom enbart flickor.

Det föds i dag tre fyra flickor per år med Rett syndrom. I dag är de ca 200 i hela landet. Det säger sig självt att vi inte kan bygga upp en kunskap i alla landsting i landet, utan det finns ett center. Det ligger på Frösön. Det centret har stora kunskaper och kan ge det stöd som de här flickorna och familjerna behöver.

Detta center har byggts upp med statliga medel. Man har också fått s.k. Dagmarpengar. Men nu visar det sig att de här pengarna successivt kommer att försvinna och man ska så att säga stå på egna ben. Det innebär att det blir stora kostnader för de landsting som ska skicka flickorna för undersökning. Det i sig innebär att väldigt få flickor i landet får det stöd och den hjälp de behöver.

Jag undrar: Är det rimligt att ett sådant center, med ett så litet underlag, ska klara sig helt på egen hand? Borde inte staten gå in och stödja det här centret också i fortsättningen?

Anf. 101 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Precis som Sonja Fransson påpekar bedrivs verksamheten vid Rett Center i Östersund alldeles lysande. Jag har haft förmånen att besöka verksamheten och se vad det är som utträttas.

Det problem man nu har är att det är för få landsting som skickar familjer inom sitt eget ansvarsområde till Östersund. Vi har förklarat att vi ska ta upp en diskussion med Landstingsförbundet om detta. När vi gick in med Dagmarpengar var avsikten inte att de skulle klara ekonomin på egen hand, utan att tillräckligt många landsting skulle ge stöd till familjer som skulle åka till Rett Center för att verksamheten skulle gå runt. Nu är man orolig för att man inte får så pass många barn som kommer till Rett Center i Östersund att det innebär bekymmer för ekonomin.

Vi ska nästa vecka träffas i det nationella rådet för vårdfrågor och kommer då att ta upp frågan hur vi ska rekommendera landsting att i ökad utsträckning använda Rett Center. Det är, precis som Sonja Fransson säger, så få som har drabbats av detta problem att man bara kan ha ett center. Det är i Östersund. Det måste fler landsting utnyttja.

Anf. 102 SONJA FRANSSON (s):

Herr talman! Tack för det svaret. Det gläder mig mycket att det pågår en diskussion om de här frågorna. Jag kan konstatera att enligt den senaste statistik jag fått har 26 av landets ca 200 flickor med detta syndrom just nu tillgång till utredning, kunskap och stöd. Det är inte så att man blir frisk. Det är ett livslångt funktionshinder. Men man behöver verkligen hjälp med allt stöd, all kunskap, all forskning som bedrivs runt detta.

Svaret gläder mig. Jag hoppas verkligen att vi kan komma fram till en bra lösning och att landstingen också använder sig av den här kunskapen så att flickorna får ta del av hela kunskapen.

Anf. 103 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Vi har gått igenom och sett efter hur många landsting det är som använder resurserna i Östersund. Det är lite förbluffande att det varierar så mycket. Det är inte, som man kan tro, en följd av avståndet till Östersund. Det är visserligen sant att de norrländska landstingen använder Rett Center i mycket högre utsträckning än andra. Men flera landsting i södra Sverige använder det i princip för alla barn som har drabbats.

Ett bekymmer är att Stockholms läns landsting inte använder sig av det annat än i begränsad utsträckning. Vi får naturligtvis diskutera vad det beror på, om man anser att den kapaciteten finns i det egna landstingsområdet, vilket experterna bedömer att det inte gör. Det handlar om att diskutera med de landsting som inte utnyttjar den här kunskapen till stöd för familjerna. Vi vet att alla familjer som har drabbats av detta, vars flickor har Rett syndrom, känner värdet av att ha tillgång till den kunskap och de erfarenheter som finns i Östersund.

Helikopterverksamheten i Norrland

Anf. 104 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Herr talman! Jag vill fråga försvarsministern om helikopterverksamheten i Norrland.

Försvarsmakten har ett avtal med Västerbottens läns landsting om beredskap med en ambulanshelikopter i Lycksele. Avtalet löper fram till november nästa år. Enligt uppgift har regeringen beslutat att den verksamheten ska upphöra, trots att det finns helikopterresurser i skvadronen i Boden för att fortsätta med verksamheten. Verksamheten belastar inte heller Försvarsmaktens budget, eftersom landstinget betalar för den här verksamheten.

Min fråga till ministern är: Vad är orsaken till att man inte i framtiden vill använda och samnyttja militära helikopterresurser med det civila samhället?

Anf. 105 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Herr talman! Det är Försvarsmakten som har sagt upp avtalet. Man gör det mot bakgrund av att man anser att man inte har resurser i dagsläget att uppfylla det åtagandet. Man vill prioritera den militära huvuddelen av sin verksamhet.

Jag vill understryka att Försvarsmakten fortfarande kommer att kunna tjänstgöra med s.k. nödransporter. Det är inte den delen som Försvarsmakten på det här sättet anser sig behöva lämna på grund av sina egna inre resurser.

Anf. 106 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Herr talman! I Finland har man väckt tanken om en gemensam räddningshelikopterverksamhet med Sverige för just övre Norrland och finska Lappland. Idén är att det ska finansieras med hjälp av Interreg-medel från EU. Undersökningar har gjorts, och man säger från Finland till mig att man har fått positiva signaler.

Nu har tyvärr svenskarna sagt: Vi är inte intresserade av den här verksamheten. Jag frågar mig: Varför denna njugghet? Är det inte positivt med samordning av verksamheter mellan EU-länderna, i synnerhet sådan verksamhet som berör människors säkerhet?

Anf. 107 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Herr talman! Det här initiativet är fullt möjligt att ta för dem som vill upphandla tjänster. Det Försvarsmakten har sagt är att man för närvarande inte har fysiska och personella möjligheter att åta sig uppdrag utanför det som är Försvarsmaktens egentliga uppgifter, med undantag för den nödhelikopterverksamhet man kan bedriva.

Polisen

Anf. 108 PETER PEDERSEN (v):

Herr talman! På TV-nyheterna i morse kunde man se en snutt från kvällens TV-program Kalla fakta. Där hävdar en polisinspektör med ungefär 30 år i yrket bestämt att det inom polisen inte sällan händer att man tar till mer hårdhänta metoder beroende på vilken hudfärg den person har som blir föremål för ett gripande, alltså ju mörkare hudfärg, desto hårdare metoder.

Som jag ser det är det skandalöst om det verkligen fungerar på det här sättet. Åtgärder måste sättas in omedelbart. Det här strider mot en rad beslut som vi har fattat här i riksdagen. Det strider mot uppfattningen att alla ska ha lika värde inför lagen.

Jag vill därför fråga justitieminister Bodström om han känner till några sådana informella polisrutiner och om han i så fall avser att vidta några åtgärder med tanke på detta.

Anf. 109 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag vet inte riktigt om jag uppfattade frågan. Men det är svårt att kommentera ett TV-program som jag inte själv har sett.

Jag har inget belägg för att det skulle förekomma några trakasserier eller att man skulle behandla personer på annat sätt på grund av hudfärg. Tvärtom är man mycket noga inom polisen med att se till att det inte går till på det sättet.

Men jag har alltså inte sett det TV-program som nämns.

Anf. 110 PETER PEDERSEN (v):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag har förstås förståelse för att ministern måste få se programmet först. Men jag konstaterar att det är en polisinspektör med 30 år i jobbet. Det krävs nog ganska mycket för att han ska framträda med den ståndpunkten.

Dessutom tillägger han att brottsoffer som har en annan etnisk bakgrund, är mörkhyade, drabbas av att polisen inte är lika noggrann med att ta upp vittnesmål som styrker deras berättelse. Man lyssnar mer noggrant på förövaren om denne har rätt hudfärg så att säga.

Jag hoppas att ministern kommer att titta på programmet och följa upp det här om det visar sig ligga någonting bakom den kritik som framförs.

Anf. 111 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Herr talman! Jag har en fråga till Lars Engqvist om dioxin i fiskkött.

På regeringens hemsida kan man läsa att en av målsättningarna med regeringens välfärdspolitik är att främja människors hälsa och förebygga sjukdom och skador. Socialdepartementets och Lars Engqvists uppgift är att bistå regeringen i det arbetet.

Jag undrar vad Lars Engqvist i egenskap av hälsominister anser om regeringens beslut att driva fram ett undantag på EU-nivå som gör det möjligt att sälja fisk till svenska medborgare med högre halter av giftet dioxin än det gränsvärde som fastställts.

Anf. 112 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Det finns en arbetsfördelning inom regeringen som är väl genomtänkt på följande sätt: Jag som socialminister och hälsominister är ansvarig för folkhälsofrågor. Jordbruksministern är ansvarig för livsmedelssäkerhet.

Jag har försäkrat mig om att man när man har bedömt frågan om dioxin i östersjöfisk har tagit hänsyn till den expertis som man förfogar över och gjort en bedömning utifrån de krav på livsmedelssäkerhet som vi har med hänsyn till de krav vi ställer på folkhälsoområdet. Jag har ingen annan uppfattning än jordbruksministern i det fallet och anser att man måste ha tillåtelse att väga frågan om dioxininnehåll i fisken mot andra bedömningar som man gör när det gäller livsmedel.

Den bedömning som har gjorts är helt enkelt att om man äter fisk i begränsad utsträckning och fisken således ingår i en allsidig kost, löper man faktiskt inte sådana risker att det finns anledning för oss att följa EU:s restriktioner. Vi kan med gott samvete ur folkhälsosynpunkt försvara det ställningstagande vi har gjort.

Anf. 113 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Herr talman! Dioxin är ett starkt verkande gift som bevisligen kan ge upphov till fosterskador, nervskador och cancer. Därför tycker jag att det hade varit bra med ett tydligare ställningstagande mot undantaget från socialministerns sida.

I EU ska snart utbildningsministrarna, om jag förstått saken rätt, fatta beslut i den här frågan, på samma sätt som kulturministrarna nyligen fattade ett beslut om att häva ett vapenembargo mot norra Afghanistan. Det kanske också är ett led i den här arbetsfördelningen.

Jag undrar om social- och hälsoministern tycker att det är rimligt att utbildningsministrarna fattar beslut i en folkhälsofråga.

Anf. 114 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Jag tänkte säga att bara de vet vad de fattar beslut om så är det väl alldeles utmärkt. Men nu är det ju så, som Matz Hammarström mycket väl vet, att i EU är rådet ett och samma oavsett vilka det är som sammanträder. Men förberedelserna av frågorna hanteras av varje område för sig, dvs. att hälsofrågor diskuteras av oss hälsoministrar emellan, och när man talar om jordbrukspolitik eller livsmedelssäkerhet diskuteras

Frågestund

detta av ett annat råd. Sedan kan frågan om det formella beslutet gå över till nästa råd som sammanträder, och då kan det vara kulturministrarna eller utbildningsministrarna som fattar det formella beslutet. Men frågan är ju beredd av de ministrar som har ansvar för frågan i sina respektive länder.

Sedan är det rätt viktigt att vad vi diskuterar är gränsvärden. Det är inte så att vi tillåter hur mycket dioxin som helst i fisken, utan frågan är ifall EU:s gränsvärde är rimligt och i enlighet med de krav som vi ställer i det svenska samhället. Det har gjorts en bedömning att EU:s gränsvärde icke är rimligt ur våra synpunkter med de hänsyn vi ska ta och de bedömningar vi gör.

Jag tror att man med mycket gott samvete kan säga att här har den svenska regeringen och den svenska jordbruksministern tagit de hänsyn som man bör ta med tanke på folkhälsan.

Hemvärnet

Anf. 115 ROLF GUNNARSSON (m):

Herr talman! Vi vet alla att försvarets ekonomi är hårt ansträngd. Vi kanske kommer att landa på ett underskott på 500–600 miljoner innevarande år.

Just nu råder det också totalstopp när det gäller frivilligorganisationerna i Sverige, och det är något som oroar. Vi kan göra en enkel jämförelse med en kiosk som stänger ett halvår för att sedan öppna igen och man då tror att alla kunder ska komma tillbaka.

Försvarsministern och jag har tidigare diskuterat den här frågan i kammaren. Då var vi uppe i 125 000 i numerär för hemvärnet. Vid nästa diskussion vi hade var vi nere i 90 000. Nu är vi nere i 65 000. I verkligheten är det 69 000.

Man talar ju om de nationella skyddsstyrkorna och säger att hemvärnet är en viktig ingrediens, kanske den viktigaste. Ser regeringen någon smärtgräns när det gäller antalet i hemvärnet?

Anf. 116 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Herr talman! Regeringen har i den proposition som kammaren om några få dagar ska behandla redovisat att vi anser att det är riktigt att använda ett annat mått framgent när det gäller hemvärnet. Vi vill ha en normal förbandsbenämning. Vi talar om bataljoner.

Vi kommer att ha ett hemvärn med, vill jag minnas, ca 150 bataljoner. De kan vara uppfyllda personellt i olika hänseenden. De finns som organisation, de har materiel och det ska naturligtvis också finnas personal. Men här kan det ske olika bedömningar från tid till annan.

Vi har i dag en nyrekrytering som är positiv. Jag vill minnas att av tio nya hemvärnsmän kommer sju från grundutbildningen mer eller mindre direkt. Vi har en kraftig förnygring i hemvärnet. Det gör att jag anser att vi i dag har en utveckling inom hemvärnet som är tillfredsställande i förhållande till den del som hemvärnet ska utgöra i de nationella skyddsstyrkorna.

Anf. 117 ROLF GUNNARSSON (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Vi talar tyvärr om olika myntslag här. Jag talar om en numerär på 69 000, och statsrådet använder benämningen bataljoner. Det skulle i alla fall vara intressant att veta ungefär hur många de nya bataljonerna kan tänkas innehålla.

Rekryteringsmässigt är det inte så positivt som statsrådet säger. Jag var på ett möte i Falun med Dalarnas frivilligorganisationer i måndags. Där, lovar jag statsrådet, var det inte alls de positiva tongångar som statsrådet framför här.

Det har funnits planer på en tremånadersutbildning vid exempelvis Dalregementsgruppen och andra grupper ute i landet. Är det något som statsrådet är inne på kan genomföras? Vi har ju haft frågetecken i luften rätt länge om det här. Är det dags att landa i den här frågan? Är det möjligt att klara rekryteringen i framtiden, oavsett om det är bataljoner eller vad vi kallar det, genom den här korttidsutbildningen? Det skulle vara intressant att höra.

Vi kan fortsätta debatten nästa vecka när det gäller försvaret i övrigt.

Anf. 118 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Herr talman! Det är en i det stora hela positiv försöksverksamhet som har varit med s.k. tremånadersutbildningar. Jag är entydigt positiv till dem. Men det måste kunna avvägas på olika nivåer i Försvarsmakten hur många sådana utbildningar man vill genomföra varje år i förhållande till andra uppgifter.

Det är min förhoppning att budgeten för nästa år ska medge att ett antal förband kan genomföra tremånadersutbildningar. Jag vet att de ofta leder till en god övergång, inskrivning, till hemvärnet.

Kaliningrad

Anf. 119 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Vi vet att Kaliningrad står inför en rad problem som måste lösas framöver. Ett problem beror på EU:s utvidgning.

När Litauen och Polen går med i EU snarligen kommer Kaliningrad att bli en rysk enklav inne i EU-land. I dag sker mycket av Kaliningrads handel och kontakter med övriga Ryssland genom olika förmånliga avtal med Litauen och Polen. EU:s regelverk är inte lika generöst i detta hänseende, särskilt när det gäller att utfärda visum till ryssar.

Detta kan resultera i att Kaliningrad blir avstängt från omvärlden så när som på sjövägen till Sankt Petersburg. Detta vore mycket olyckligt. Samtidigt försöker vi på olika sätt bygga ut och knyta nya kontakter med Kaliningrad.

Min fråga är vad regeringen avser att göra för att se till att de boende i Kaliningrad inte ska få sina möjligheter att resa inskränkta beroende på att man kommer att omgärdas av länder som går med i EU.

Anf. 120 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Jag tror att under utvidgningsprocessen, mitt i allt det positiva som då äger rum med många länder som kommer närmare oss

Prot. 2001/02:37

29 november

Frågestund

och närmare varandra, uppstår det också problem. Just Kaliningradområdet, har vi länge förstått, kommer att innebära en hel del svårigheter geografiskt.

Man kan också vända det till att det blir den del av Ryssland som på olika sätt kommer att behandlas lite speciellt, så att det faktiskt, sett med ryska ögon, kommer att vara ett område som har särskilda fördelar och förmåner. Det är framför allt så vi försöker se det. Med den närhet till och grannskap med EU-länder som Kaliningrad kommer att ha får man förmodligen en spännande utveckling. Det som Carina Hägg pekar på är ju de facto ett problem. Men vi får försöka att vara kreativa och hitta lösningar på det.

Anf. 121 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Jag är tacksam för att Lena Hjelm-Wallén har redogjort för vilka ambitioner och ståndpunkter som regeringen har och för hur man kommer att arbeta med den här viktiga frågan framöver.

Jag skulle vilja vara lite mer konkret och göra en jämförelse med hongkongborna. De har ett särskilt tillstånd, ett s.k. Hongkongpass. Det kan vara svårt att ge något besked här i kammaren, men jag vill ändå väcka tanken på att det systemet skulle gå att kopiera för kalinigradsborna. Sverige skulle kunna ta ett initiativ för att se om man kan lösa knuten med visumreglerna genom att införa ett s.k. Hongkongpass redan före Polens och Litauens inträde i EU.

Anf. 122 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Även om vi har kunnat se detta problem redan tidigare är jag inte beredd att bara säga ja till förslaget att införa ett system som finns i en annan del av världen. Det är ganska komplicerat. Det här är inte någonting som Sverige, eller för den delen EU, råder över, utan det handlar också om hur Ryssland vill låta en särskild del av sitt land bli behandlat.

Okej – det var ett förslag och det finns kanske andra förslag. Vi får fortsätta att arbeta med frågan.

Stöd till kommuner och landsting

Anf. 123 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Jag har en fråga till finansminister Bosse Ringholm, som jag är överens med om väldigt mycket i politiken. Men det finns några detaljer som vi ibland är oense om.

Det finns en detalj som vi kanske inte är oense om, men det är ett problem som jag skulle vilja ta upp. Vi vill båda ge mer pengar till kommunerna. Det tycker vi är bra, Bosse Ringholm och jag som vänsterpartist.

Bosse Ringholm tycker att man ska sänka socialavgifterna. Om Bosse Ringholm hade frågat mig tidigare hade jag varnat för det på grund av EU, inte av något annat skäl, för jag vill också ge pengar till kommunerna. Jag har sagt till Bosse Ringholm att jag tror att EU kommer att säga nej. Man kommer att påstå att det strider mot EU:s statsstödsregler och konkurrensregler.

Vad tror finansministern? Tror finansministern att EU kommer att säga ja?

Prot. 2001/02:37
29 november

Anf. 124 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Jag är van vid att Lars Bäckström varnar för EU, så det var inget nytt. Det har han gjort i många år.

Lars Bäckström och jag har självfallet den gemensamma ambitionen att vi vill stärka kommuners och landstings möjligheter att anställa fler lärare, fler sjuksköterskor, mer vårdpersonal, mer personal inom barnomsorgen osv. Jag är ganska övertygad om att det också går att hitta en teknisk lösning som gör att vi inte kommer att behöva att komma i delo med EU.

Det är självklart att det inte är regeringens avsikt att skapa problem i och med det försök som vi nu genomför, att tidigarelägga anställningar i kommuner och landsting under nästkommande år. Jag tror att man kan hitta en linje som inte skapar problem, varken med neutraliteten mellan kommuner och landsting och annan verksamhet eller med de särskilda statsstödsregler som EU har.

Det är vår avsikt att vi gemensamt ska kunna hitta en lösning som gör att kommuner och landsting får en bättre ekonomi under nästa år. Därmed kan vi se att det blir fler lärare, fler sjuksköterskor, mer dagispersonal och fler som hjälper de gamla i hemtjänsten. Om vi har detta som övergripande syfte tror jag att vi kan hantera tekniken gemensamt.

Anf. 125 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Jag är fullständigt övertygad om att det inte är regeringens avsikt att skapa problem. Det är t.ex. ingen människa som har för avsikt att köra i diket, men några gör det ändå.

Jag har inte så mycket att fråga om, men jag vill ändå ge några råd. Jag är övertygad om att EU kommer att säga nej. Jag tror inte att denna teknik är framkomlig. Bara en så enkel åtgärd som ett höjt statsbidrag kommer EU inte att bry sig om. Jag tror inte heller att EU kommer att bry sig om vi krediterar skattekontona hos kommunerna, lika för alla kommuner. Det är en annan metod.

Men Bosse Ringholm undvek skickligt att svara på frågan, och det är också ett svar.

Anf. 126 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Jag svarade på frågan, nämligen att jag tror att det är fullt möjligt att konstruera ett stöd till kommuner och landsting som gör att vi undviker kritik och diskussion när det gäller statsstödsreglerna och undviker att komma i konflikt med neutraliteten mellan privata och offentliga verksamheter.

Jag tar gärna emot råd från Lars Bäckström och andra. Däremot tar jag inte emot några råd som är dyrbara. Att få ett dyrbart råd som innebär att man ökar utgifterna med 3 miljarder kronor för att spräcka utgiftstaket är ett så dyrbart råd, Lars Bäckström, att det betackar jag mig för.

Frågestund

Frågestund

Anf. 127 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till justitieministern.

Justitieministern ska ju ge sig i väg till Bryssel nästa vecka och diskutera det högaktuella ämnet terrorism. Det finns olika uppfattningar om hur man ska definiera det begreppet. Jag har hört att EU-kommissionen och Europaparlamentet inte är överens om definitionen.

Europaparlamentet har kritiserat kommissionens förslag och lagt fram förslag till ändringar som är betydligt mer specifika än kommissionens förslag. För att ett brott ska betecknas som ett terroristbrott måste det – och jag citerar parlamentets förslag – ”allvarligt störa eller förstöra de grundläggande friheterna, demokratin, respekterandet av de mänskliga rättigheterna och medborgerliga rättigheterna och rättsstaten, vilka ligger till grund för vårt samhälle”.

Den definitionen garanterar på ett mycket tydligare sätt ringa brott eller politisk verksamhet, berättigade offentliga protester och strejker. Jag anser att det förslaget är betydligt bättre än det som kommissionen har lagt fram. Jag vill därför fråga om justitieministern är beredd att arbeta för parlamentets förslag.

Anf. 128 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! När det gäller definitionen av terrorism nåddes en politisk överenskommelse förra fredagen i EU. Det föranleddes av mycket långa diskussioner. Det fanns visserligen en snäv definition redan från början.

Men på svenskt initiativ gjordes det ett klargörande. Det gällde inte för svensk del, utan för att det på europeisk nivå och andra nivåer inte ska råda några missuppfattningar om att det inte kan innebära att t.ex. yttrandefriheten och demonstrationsfriheten på något sätt, även om det begås brott i samband med dessa rättigheter, kan betraktas som terrorism.

Detta är regeringens utgångspunkt.

Anf. 129 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Jag får tacka justitieministern för den informationen.

Hur ligger det då till med tanke på Europaparlamentets förslag? Bedömer justitieministern att det här kommer att gå igenom i Europaparlamentet?

Nu är Europaparlamentet bara rådgivande till ministerrådet, men det är ändå viktigt att ha hela parlamentet med sig. Är det justitieministerns bedömning att så är fallet?

Anf. 130 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Det är riktigt att Europaparlamentet bara är rådgivande. Ändå är det oerhört viktigt, och förslaget till ändringar ska naturligtvis diskuteras. Men jag vill understryka att regeringens bedömning är att den definition som nu finns och som man nådde en överenskommelse om är mycket bra, särskilt med tanke på den deklaration som antogs av samtliga länder.

På danskt förslag togs det med att frihetskämpar inte kan betraktas som terrorister samtidigt som det svenska tillägget antogs. Men för att detta ska godkännas av riksdagen tog man med ett parlamentariskt granskningsförbehåll. Därför kommer frågan att diskuteras vidare, bl.a. i EU-nämnden i morgon. Det är det här som är regeringens utgångspunkt och det som jag tänker fortsätta att arbeta för.

Prot. 2001/02:37
29 november

Frågestund

Våld mot taxichaufförer

Anf. 131 BARBRO FELTZING (mp):

Herr talman! Jag vill vända mig till justitieminister Thomas Bodström.

Rån, hot och överfall mot taxichaufförer har drastiskt ökat. Förarnas liv och säkerhet är i fara. Taxi Göteborg har utsatts för åtta rån, två rån-försök och två allvarliga överfall under årets första månader.

I svaret på en fråga i våras ställde sig justitieministern ganska positiv till att man skulle sätta in övervakningskameror i taxibilarna. Taxi Göteborg och Taxi Stockholm fick sina tillstånd för tre veckor sedan, men nu har Justitiekanslern överklagat. Jag undrar hur justitieministern har reagerat på detta överklagande, för nu kommer tillståndet att skjutas på framtiden. Förarnas säkerhet är därmed i fara.

Anf. 132 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Det är riktigt, som jag sade i våras, att jag är oroad för taxichaufförernas säkerhet. De är en mycket utsatt grupp. Samtidigt har jag förståelse för de integritetsaspekter som har framförts. Nu har det givits tillstånd på det sätt som var sagt, och JK har överklagat det.

Vår inställning är förstås att det är viktigt att ha detta skydd, och vi kommer att arbeta vidare med frågan nu när JK har överklagat.

Anf. 133 BARBRO FELTZING (mp):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Det är bra att justitieministern är positiv till detta. Argumentet till överklagandet från Justitiekanslern är att man anser att bilder endast ska få tas i samband med att överfallslarmet utlöses. Det argumentet är fel. Taxichaufförerna har ingen chans att utlösa överfallslarmet. Det första en rånare säger i dag är att de ska hålla händerna på ratten. Vid överfall bakifrån, när det tas strypgrepp på chauffören, har man ingen chans att utlösa överfallslarmet så att alla ser och kan rusa dit. Justitiekanslerns argument är inte bra.

Det var tänkt att de här kamerorna bara skulle ta svartvita stillbilder som skulle tas bort efter någon vecka. Det skulle bara vara några personer som har tillgång till bilderna. På det sättet kommer man att försöka att upprätthålla integriteten så bra som möjligt. Jag undrar vad justitieministern säger om Justitiekanslerns argument.

Anf. 134 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Även om jag är positiv till detta har JK faktiskt överklagat det här beslutet. Det har JK naturligtvis rätt till. Det är viktiga frågor som förs fram. Låt oss nu se vad detta leder till och sedan ta upp frågan igen när detta är klart.

Anf. 135 HENRIK S JÄRREL (m):

Herr talman! Jag har en fråga till vice statsministern. Det är ju ett ganska tragiskt faktum att den här regeringen inte ägnar särskilt mycket uppmärksamhet åt småföretagare och entreprenörer. Den socialdemokratiska partikongressen som nyligen avhölls hade väl inte någon motion som berörde de här frågorna. Det är möjligen så att det här intrycket också bekräftas i en färsk OECD-undersökning, *Business' views on Red Tape*, där det framgår att Sverige befinner sig i bottenkiktet vad gäller samråd om nya regler på alla de tre undersökta områdena. Det gäller arbetsrätt, skatter och miljö.

Min fråga till vice statsministern är: Vad gör regeringen för att förbättra samrådet med småföretagarna när det gäller införandet av nya regler?

Anf. 136 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Först vill jag gärna tacka den värderade riksdagsledamoten för att han uppmärksammar vår kongress. Det är alltid bra. Det är en mycket viktig tillställning. Där diskuterar vi naturligtvis också arbetsrättsliga frågor. Det är hela tiden en avvägning av vad som är arbetsgivarernas intressen och vad som är löntagarnas intressen. Vi är en del av arbetarrörelsen, och därför är det ganska givet att vi har vårt hjärta hos löntagarna.

Men vi vet ju att småföretagarna har problem med regler. Det kan vara på det arbetsrättsliga eller miljörättsliga området. Därför försöker vi också vara noga med att titta på hur olika regler berör dem. Vi har en ständig bevakning av detta i Näringsdepartementet. Det finns också försök till samråd. Om våra småföretagare inte är nöjda med detta får vi försöka bättra oss.

Anf. 137 HENRIK S JÄRREL (m):

Herr talman! Det är nog tyvärr så att den här regelförenklingsgruppen som finns i Näringsdepartementet, som normalt brukar kallas Simplex, har ett alltför otydligt mål för sig. Man skulle kanske kunna lära lite av Nederländerna på det här området. Där har man ett oberoende forskningsinstitut som har i uppgift att just studera två ting – hörnstenar – när det gäller regelförenklingsarbetet. Det är dels ett mätbart mål, dvs. hur mycket som regelförenklas, dels ett system för hur regelbördan förändras. Jag undrar om vice statsministern är beredd att titta lite närmare på de nederländska erfarenheterna när det gäller att kontrollera efterlevnaden av ett regelförenklingsarbete och att även skaffa metoder för att kontrollera det.

Anf. 138 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Jag började med att tala om arbetsrättsliga frågor, men på den socialdemokratiska partikongressen diskuterades också skattefrågor. Där fanns det förslag i den här riktningen som skulle underlätta för småföretagarna. Vi tittar gärna på Holland eller något annat land för att se vad de har gjort. Vi för ständigt en dialog med småföretagarna. Jag har

själv varit ute i tre dagar på en turné i Västmanland som just var inriktad på småföretagarna. Syftet var att prata igenom de här frågorna ordentligt med företagare som har få anställda och som därigenom kan ha alldeles speciella problem.

Vi försöker se hur verkligheten ser ut i Sverige, men vi försöker naturligtvis också ta intryck från omvärlden.

Prot. 2001/02:37
29 november

Frågestund

Regional samverkan

Anf. 139 JOHNNY GYLLING (kd):

Herr talman! Jag har en fråga till vice statsministern.

I Blekinge pågår ett försök med regional samverkan mellan kommunerna, landstinget och länsstyrelsen. En viktig fråga handlar om vem som ska ta täten när det gäller att jobba med tillväxtfrågor. Är det länsstyrelsen eller det nya kommunförbundet som kallas Region Blekinge?

Många i Blekinge undrar i dag vad regeringen tänker göra med landshövdingen. Det är viktigt för många att veta det i det här sammanhanget. Om och när tänker regeringen tillsätta en ny landshövding?

Anf. 140 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Jag kan försäkra att det kommer att bli en ny landshövding också i Blekinge. Ibland tar det lite längre tid. Men vi förvissar oss om att under den tid som det finns en vakans är posten tillfälligt besatt av ett länsråd eller någon som är duktig i ämbetet. Vi förvissar oss om att det fungerar väl. Länsstyrelsen är betydelsefull när det gäller tillväxtfrågorna. Det politiska intresset hos kommuner och landsting är naturligtvis också väldigt betydelsefullt. Jag tror att den treenigheten görs sig väldigt bra när alla drar åt samma håll.

Anf. 141 JOHNNY GYLLING (kd):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Ett av syftena med det här samverkansförsöket är just att dra åt samma håll när man arbetar med ökad tillväxt i regionen, men det handlar också om att öka demokratin och inslaget av regionalt självstyre. Nu har vi förstått att regeringen inte är så intresserad av fler försök med regionalt självstyre, utan det ska möjligen vara kommunförbund som det handlar om här. Det har betydelse vad regeringen kommer att göra i landshövdingefrågan. Ska landshövdingesysslan vara ett renodlad tjänstemannauppdrag, eller ska det vara en politisk roll att arbeta med tillväxtfrågor i framtiden? Därför vore det väldigt bra för Blekinge med ett besked ganska snart om hur regeringen tänker agera i frågan.

Anf. 142 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Landshövdingar har samma roll i alla län. Det är den högsta statliga företrädaren i länet. Det är alltså en ämbetsmannabefattning. Även de som går in i detta ämbete med en politisk erfarenhet är ju väldigt noga med att göra ett avslut i sitt politiska liv när de får detta ämbete. Jag tror att det är väldigt viktigt. Det är viktigt att länen har goda landshövdingar som kan företräda länet, men det står ju inte och faller med landshövdingen. Jag tror att det allra viktigaste är att man har ett bra

F 16 i Uppsala

Anf. 143 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Förändringar i vårt samhälle får inte leda till förlamning och stillestånd. Jag vill ställa en fråga till försvarsminister Björn von Sydow med anledning av det beslut som riksdagen har fattat om att lägga ned flygflottiljen F 16 i Uppsala. Man har också fattat ett delbeslut beträffande flygskolan.

Min fråga är alltså: På vilket sätt kan de resurser som finns på F 16 i dag bäst tas till vara? Det gäller mark, byggnader och flygbanor, för att inte tala om allt det kunnande som finns hos personalen. Är försvarsmistern beredd att medverka till att det sker en positiv förändring i Uppsala?

Anf. 144 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Herr talman! Det är regeringens avsikt att fatta beslut kring var Försvarsmaktens flygskolor ska lokaliseras och i anslutning till det också fatta beslut om hur dagens garnison i Uppsala kan beröras. Utgångspunkten är det beslut som kammaren fattade i våras. Det är mycket betydande anläggningar och personal som i dag finns i Uppsala. Det är avsikten och inriktningen att det ska bli en bra lösning med den utgångspunkt som riksdagen har givit.

Anf. 145 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Tack så mycket för svaret.

Eftersom det har gjorts en klar utredning, är det bästa naturligtvis att placera flygskolorna i Uppsala.

Trots det tycker jag att det är viktigare att man ser till att det blir något positivt med de markområden och det som nu finns i Uppsala.

Jag har inte varit positiv till det som nu sker i Uppsala när andra partier försöker motarbeta ett förslag som redan är fattat. Man kommer ju inte längre då, när man hela tiden försöker hålla fast vid det gamla. Vi är beredda att gå vidare. Men det måste ske något positivt.

Anf. 146 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Herr talman! Jag delar den inställningen. Riksdagen har fattat två beslut om utvecklingen: att lägga ned stridsflygdivisioner som finns och att inte förlägga försvarsmaktens alla stridsflygskolor i Uppsala.

Det är utgångspunkten. Min avsikt är att vi ska göra en bra inriktning på hur riksdagens beslut ska kunna genomföras. Jag är optimistisk på den punkten.

Min utgångspunkt är att alla de resurser som finns i Uppsala ska kunna komma till god användning framgent.

Anf. 147 MARIANNE JÖNSSON (s):

Herr talman! Jag har en fråga till försvarsministern.

Jag har förstått att Södra underhållsregementet i Kristianstad kommer att läggas ned i slutet av året. Markteleverkstaden är därför föremål för omlokalisering.

Min fråga till försvarsministern är: Är det möjligt att samlokalisera verkstaden med den befintliga militära verksamhet som vi har i Hästveda i Hässleholms kommun?

Anf. 148 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s):

Herr talman! Det är riktigt att Södra underhållsregementet ska läggas ned och ersättas av en annan organisation inom Försvarsmakten.

Det är inte riksdagen eller regeringen som fattar beslut om vad som ska ske med de olika delarna i dagens underhållsregementen. Det är Försvarsmakten som gör det.

Jag gör den bedömningen att det finns goda förutsättningar för att Försvarsmakten ganska snart avser att fatta ett beslut som innebär att markteleverkstaden förläggs till Hästveda.

Anf. 149 MARIANNE JÖNSSON (s):

Herr talman! Tack för svaret. Om det här kommer till stånd ser jag det som mycket glädjande, både för min hemkommun och för de fördelar som detta alternativ kan erbjuda i form av arbetstillfällen. Förhoppningsvis innebär det också en bra samordningslösning för försvaret samt effektivitetsvinster.

Sänkta arbetsgivaravgifter för kommuner och landsting

Anf. 150 CARL-AXEL JOHANSSON (m):

Herr talman! Jag har en fråga till finansminister Bosse Ringholm. Den har att göra med efterdyningarna från den socialdemokratiska kongressen.

Min fråga gäller de sänkta arbetsgivaravgifter som vi nyligen diskuterade för kommuner och landsting. Det är ett dåligt förslag ur många aspekter: dels snedvrider det konkurrensen inom vård, skola och omsorg till det offentliga monopolets fördel, dels är det ett hot mot den utveckling mot mångfald och valfrihet som behövs.

Vi har nyss också hört hur EU kan ha synpunkter på detta.

Avser finansministern verkligen att fortsätta att bereda ärendet med tekniska lösningar? Det är inte tekniska lösningar man vill ha. Man vill ha vård. Man vill ha skola. Man vill ha omsorg.

Anf. 151 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! I motsats till Carl-Axel Johansson vill ju vi socialdemokrater att kommuner och landsting ska få mer pengar, just för att kunna anställa mer personal i skolan, vården och omsorgen.

Vi socialdemokrater har under de senaste åren föreslagit många nya miljarder kronor till kommuner och landsting. Vi föreslår nu bortåt tre nya miljarder till kommuner och landsting.

Jag förstår att Carl-Axel Johansson utifrån sin moderata utgångspunkt tycker att det är fel att vi stärker vården och skolan, men regeringens avsikt är att ge kommunerna möjlighet att förstärka vården, skolan och omsorgen. Vi avser naturligtvis att tillsammans med landstingsförbunden hitta en teknisk lösning som gör att vi inte har den typen av konkurrensproblem eller neutralitetsproblem som Carl-Axel Johansson talar om.

Anf. 152 CARL-AXEL JOHANSSON (m):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret, men jag delar inte uppfattningen.

Vårt förslag går inte alls ut på att undergräva skola, vård och omsorg. Det gör däremot finansministerns beredning.

Jag måste återigen fråga finansministern: Är det inte bättre att lägga kraft på beredningar som leder till ökad mångfald, likvärdig konkurrens och valfrihet? Vore det inte ett bättre sätt att få fler människor att arbeta inom dessa områden och på så sätt öka rekryteringen? Det är ju fler människor och arbetstillfällen i mångfald vi behöver, inte ökande monopol.

Vi hörde nyss finansministern säga att han är emot privata monopol i Teracom. Varför är inte finansministern emot offentliga monopol? Är det inte dags att lägga förslag som ökar valfrihet, mångfald och konkurrens? Det kostar inget.

Anf. 153 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Carl-Axel Johansson och jag har uppenbarligen delade meningar om hur man stärker vården, skolan och omsorgen. Om vi socialdemokrater tycker att 3 miljarder kronor mer till den här sektorn ger möjlighet att anställa fler lärare och sjuksköterskor har jag svårt att se att det skulle vara bättre att ta bort de pengarna, eller t.o.m. – som Moderaterna har föreslagit – minska statsbidragen till kommuner och landsting. Det stärker ju inte vården, skolan och omsorgen.

Jag är helt övertygad om att regeringen tillsammans med kommunerna och landstingsförbunden kan hitta en teknisk lösning som gör att den här typen av neutralitetsproblem inte uppstår. Jag litar i sista hand på att kommuner och landsting har allt intresse av att också upprätthålla mångfald när det gäller vård, skola och omsorg i fortsättningen.

Jag känner stort förtroende för att kommuner och landsting inte kommer att medverka till någon snedvridning av konkurrensen.

Skatten på alkoholdrycker

Anf. 154 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! I måndags höll finansminister Ringholm ett engagerat socialpolitiskt anförande där han sade att det är viktigt för Sverige att behålla sin position i EU och Europa som ett land som har en med internationella mått låg dödlighet på grund av alkoholskador.

Jag vill därför till socialministern ställa frågan: Vilka instruktioner ges nu till medarbetarna i Bryssel? Vilka råd får de när det gäller att

Anf. 155 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Det förs en mycket långtgående diskussion i EU när det gäller möjligheten att upprätta en gemensam alkoholpolitik. Den handlar också om att diskutera de olika medlemsstaternas skattesatser.

Sverige har den förmodligen högsta skattesatsen på alkohol. Det är knappast troligt att vi på lång sikt kan behålla denna skattesats. Vi riskerar nämligen att en stor del av den alkohol som nu inhandlas i Sverige i stället köps utanför landet gränser. Därmed förlorar vi kontrollen.

Däremot försöker vi se till att övriga medlemsstater höjer sina skattesatser så att vi får en utjämning på en högre nivå. Vi drömmer om ett Europa där vi kan föra en gemensam alkoholpolitik, där vi inte blir i händerna på ett system som innebär att man inhandlar öl, vin och starksprit i andra länder, och där vi inte vet vilka konsumtionsströmmar som finns.

Uppdraget är helt enkelt att försöka samordna skattesatserna uppåt för övriga länder.

Anf. 156 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Jag är glad att socialministern ändå avslutar offensivt. Först sade han att vi inte kan hålla emot, men det blev lite bättre på slutet.

Jag tycker att socialministern med lite större engagemang skulle driva de här frågorna. En utjämning och harmonisering är ju inte bara att vi sänker. Det kan innebära att andra höjer.

Någon gång har jag sagt till socialministern att jag tycker att det är viktigt att vi i den inhemska debatten inför Lucia påtalar vikten av att bekämpa de droger som nu slår så hårt mot ungdomsgenerationen.

Kan vi få be om ett sådant stort tal inför Lucia?

Anf. 157 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Jag kan på stående fot säga att de som inbjuder mig att vara stjärngosse på Lucia automatiskt kommer att få en liten föreläsning om hur viktigt det är att vi har en bra alkoholpolitik. Vi har nämligen här i riksdagen antagit en alkoholpolitisk handlingsplan, där vi satsar väldigt mycket pengar på att stärka Folkrorelsesverige, kommunerna och samhällsengagemanget när det gäller att förebygga alkoholskador. Det betyder att det i varje kommun genomförs en rad projekt för att förebygga att unga människor missbrukar alkohol på Lucia, på nyårskvällar eller vid andra festliga tillfällen.

Här finns alltså ett uppslag. Jag är inte säker på att det skulle hjälpa att just jag säger särskilt mycket, men det utförs ett arbete runtom i landet som är mycket angeläget.

Elver Jonssons ursprungliga fråga handlade om skatteharmonisering, där vi, som har förklarats många gånger här i riksdagen, befinner oss i ett läge där vi ska se till att det inte är vi som anpassar oss till den lägsta nivån. Vi ska i stället arbeta för att övriga länder sänker sina alkoholskador. Siktet är inställt på att få till stånd en harmonisering så att vi inte kommer i händerna på system som vi inte kan kontrollera.

Frågestund

Anf. 158 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Vi tackar för denna inbjudan, och vi tackar också regeringens ledamöter för att de har velat komma och svara på kammarledamöternas frågor. Ytterligare 15 ledamöter har bett att få ställa frågor, men vi har bara en timme på oss. Jag beklagar att inte alla fått möjlighet att komma till tals.

Frågestunden är därmed avslutad.

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och
byggande*

6 § (forts. från 4 §) Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande (forts. BoU1)

Anf. 159 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Herr talman! Jag har två frågor om bostadsbidraget. Min första fråga gäller ett barn som mister en av sina föräldrar och som då får en förmögenhet som låses fram till dess att barnet blir t.ex. 18 år. Pengarna får inte röras utan förvaltas av en förmyndare. Räntan på dessa pengar kommer faktiskt att belasta familjen som inkomst av kapital. En familj som har låsta arvspengar kan därigenom komma att förvägras bostadsbidrag, och det är en orättvisa som jag tycker att vi måste göra någonting åt.

Min andra fråga är om Socialdemokraterna kan tänka sig att inte se på makarna individuellt, vilket innebär 58 500 kr per person, utan se till familjen som helhet, dvs. till familjens samlade inkomst, och i stället ha 117 000 kr som gräns. Nuvarande regel slår väldigt orättvist mot familjer där kanske bara en arbetar.

Anf. 160 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Herr talman! Barns förmögenhet är en fråga som vi flera gånger har haft uppe i bostadsutskottet. Vi har sagt att vi borde göra någonting åt den. Frågan ligger nu hos regeringen, och jag väntar mig att regeringen rätt snart kommer att ge ett besked om hur man ska lösa detta. Vår inriktning var att man borde kunna lösa detta på samma sätt som när det gäller socialbidrag. Man bör ha en likartad tillämpning.

Vad gäller familjens samlade inkomster finns det olika meningar om hur det egentligen ska vara ordnat. Om man ändrar reglerna och ser till familjens samlade inkomst, innebär det att t.ex. en kvinna som är hemma utan förvärvsarbete skulle få en väldigt marginaleffekt om hon gick ut i arbete.

I en debatt med socialförsäkringsministern i kammaren för någon vecka sedan var den här frågan uppe, och jag tycker att hon då lämnade ett klart besked.

Anf. 161 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik:

Herr talman! Det kan också sägas vara en fördel, för då kan fler få möjlighet att vara hemma. Man är alltså inte så beroende av att bägge arbetar. Sett till familjens samlade inkomst kommer bostadsbidraget hela familjen till godo. Vi föreslår även höjning av barnens del med 100 kr. Vi tycker att det är oerhört viktigt att se familjen som en helhet. Man kan vända på det och säga att fler får möjlighet att vara hemma.

Anf. 162 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att vi ser helt olika på dessa frågor. I utredningsarbetet inför förändringarna 1997 såg man att de familjer där en av föräldrarna är hemma i regel har lägre kostnader för barnomsorg o.d. Därför ansågs det rimligt att dela på inkomsten. Vi vill se saken så att bostadsbidraget är inriktat på att man ska kunna efterfråga en bostad, inte på att kompensera för ett inkomstbortfall.

Anf. 163 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Jag är lite förvånad över att socialdemokrater och kristdemokrater på ett sätt har samma inriktning när det gäller bostadsbidrag. Det ser ut som om de är fast i ett bidragstänkande. Jag undrar om inte Lilian Virgin har tänkt på att lyfta blicken och ha visioner för framtiden. I stället för att låta människor sitta fast i bidragsberoende kunde hon se möjligheterna att öka människors inkomster eller minska deras utgifter, så att de får större valfrihet. Vi från Centerpartiet säger: Bort ifrån bostadsbidraget!

Anf. 164 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Herr talman! Som jag sade i mitt anförande är vi beredda att se över bostadsbidraget, men jag tror inte på den modell som Centern föreslår, dvs. att man t.ex. ska höja ersättningen i föräldraförsäkringen eller minska skatterna. Föräldraförsäkringen träffar bara en viss grupp, men bostadsbidraget träffar en större grupp som har behov att få bidrag till bostadskostnaden. Att sänka skatterna innebär att man fördelar kostnaderna på flera, men det blir antingen ett väldigt litet bidrag eller en väldigt stor kostnad.

Anf. 165 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Vi har från Centerpartiet sagt att vi vill sänka skatterna för låginkomst- och mellaninkomsttagare, så att de får mera pengar kvar i plånboken. På det viset får de också större möjligheter att själva bestämma hur de vill ha det i olika sammanhang.

Just nu är vi fast i ett bidragstänkande, och vi har i utfrågningen bl.a. sett att det tyvärr inte slår väl ut. 40 % får felaktigt bidrag, och många ensamstående mammor med barn får vänta på rättelse i två år, så att de får de pengar som de ska ha. Hur snabbt kommer Lilian Virgin att se till att det här rättas till?

Anf. 166 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Herr talman! Det som Rigmor Stenmark säger om att sänka skatterna är intressant. Skulle det innebära att Centerpartiet vill sänka skatterna så mycket att det motsvarar de bostadsbidrag som nu betalas ut till familjerna? Hur skulle man då träffa rätt familjer?

Den här frågan övervägs ju nu i Familjepolitiska utredningen, och vi kommer längre fram att ta ställning till den. Vi har sagt att det behövs ett bostadsbidrag också i fortsättningen.

Den sista delen som Rigmor Stenmark tar upp handlar om hur länge man ska vänta på sitt bidrag. Det är inte alls bra att man ska behöva vänta. Målsättningen är ju att man har ett så precis avvägt bidrag som

möjligt så att det stämmer med den taxerade inkomsten. Det är genom information och upplysningar som vi kan förbättra den delen.

Anf. 167 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Herr talman! Vi moderater tycker inte att man med statliga pekpinningar ska kräva vissa konsumtionsmönster för att människor ska få ett bidrag som de behöver. Vi menar att man ska kunna leva på sin inkomst, och kan man inte leva på sin inkomst så ska den som behöver bidrag inte behöva betala skatt. Vi tycker att man ska öka de generella grundavdragen och på det viset ersätta bostadsbidraget med sådana grundavdrag.

Det här är möjligen en frihet för de enskilda människorna som socialdemokraterna inte vågar sig på, men vi tror att det är bättre att människan får bestämma själv, även om vi menar att det finns anledning att beakta en grupp som vi kanske inte når på det här sättet, dvs. vissa ensamstående föräldrar. Vi menar att man ska överväga att öka underhållsstödet.

Som sagt: Detta är kanske för stor frihet för de enskilda människorna för att Socialdemokraterna ska acceptera det.

Anf. 168 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Herr talman! Vi tycker att de enskilda människorna ska ha en stor frihet, och en stor frihet är att kunna efterfråga en bostad som man vill kunna hyra. Vi ska inte peka ut de här människorna på något vis för att de är beroende av något bidrag.

Men jag undrar, Carl-Erik Skårman: Om ni skulle ha generella bidrag i stället, hur mycket är ni beredda att öka på utgifterna för det här?

Anf. 169 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Herr talman! Det var som jag misstänkte, att socialdemokraterna inte törs lämna så mycket frihet till de enskilda människorna.

Vi menar alltså att ett ökat grundavdrag ska vara huvudvägen för att ersätta bostadsbidragen. Låt oss sedan diskutera summor när socialdemokraterna har accepterat tankegången i vår reservation, som jag rekommenderar till läsning.

Anf. 170 LILIAN VIRGIN (s) replik:

Herr talman! Vi har tittat på det där. Om vi skulle ta alla pengar vi har för bostadsbidragen, dela ut dem till barnfamiljerna och ge dem som ett generellt bidrag skulle det innebära i stort sett 200 kr per barn. Vi vet ju att bostadsbidragen är långt därutöver till vissa familjer i dag, så vi skulle inte alls träffa rätt med generella avdrag eller bidrag.

Anf. 171 HARALD BERGSTRÖM (kd):

Herr talman! Den ensamstående mamman med tre barn, 17, 12 och 9 år gamla, bor i ett 40-talshus i liten tätort. Hennes intäkt av deltidsjobbet på skolan är omkring 14 000 kr i månaden. För henne betyder bostadsbidraget att hon klarar ekonomin om än med små marginaler. Året är 1996.

De nya reglerna för bostadsbidrag införs året därefter och drabbar familjens ekonomi mycket hårt. Bostaden, det enkla husets bostadsyta, är ca 20 kvadratmeter för stor. Därför minskas bostadsbidraget med ca 2 200 kr i månaden i ett slag. Familjen blir en av de många som på ett

oförskyllt och felaktigt sätt tvingas delta i den statliga ekonomins sanering.

I detta läge bestämmer sig familjen för att försöka sälja huset och flytta till hyresrätt. Men huset visar sig svårsålt, bl.a. till följd av de nya bidragsreglerna. Dessutom skulle inte familjens disponibla inkomst netto för konsumtion öka efter att hyran betalats, eftersom boendekostnaden i lägenheten blir högre än i huset trots att man är berättigad till och får fullt bostadsbidrag. Familjen har hamnat i en fälla man inte kommer ur och tvingas för sin existens att låna pengar månad för månad.

Ovanstående är ett exempel ur verkligheten, endast ett av många, som visar hur den hårdhänta halveringen av statens kostnad för bostadsbidragen slagit blint. Det visar också orättvisan och orimligheten i regelverket.

Herr talman! Senare års regelförändringar innebär ett trendbrott i den bemärkelsen att bostadsbidragen inte längre svarar mot de uppställda målen. Med de kraftiga bidragsminskningar som många barnfamiljer nu får vidkännas torde målet vara avlägset att dessa familjer ska kunna efterfråga en bostad där varje barn har eget rum.

Hela det system som regeringen byggt upp har flera anmärkningsvärda brister ur fördelningspolitisk synvinkel. Barnomsorgssubventionerna har i stor utsträckning tillfallit redan resursstarka hushåll. Föräldrapenningen är lägre ju lägre inkomst kvinnan har innan hon får barn, och omvänt högre för redan högavlönade kvinnor. Barnbidraget utbetalas lika för alla. Endast och allenast bostadsbidraget kan sägas ha gynnat resurs-svaga hushåll på ett särskilt sätt.

De nya bidragsreglerna är ytterligare ett steg i riktning mot en familjefientlig politik. Med individuella inkomstgränser som grund för bidraget markeras tydligt ett ideologiskt inslag som vi mött tidigare från socialdemokratiskt håll, och det kommer att förstärkas ytterligare nästa år då maxtaxa för barnomsorg införs i nästan alla kommuner.

Den sista möjligheten för normalfamiljens föräldrar som under några viktiga år under småbarnstiden skulle vilja stanna hemma med barnen med drägliga ekonomiska villkor är nu definitivt borta.

Det kristdemokratiska budgetförslaget skulle, om det hade vunnit riksdagens gehör, gett ytterligare 730 miljoner kronor att fördela som bostadsbidrag.

Herr talman! Att det ska vara så svårt att återgå till den samlade familjeinkomsten som grund för bidragsberäkningen är för oss kristdemokrater mycket svårt att förstå. Och det är minst sagt lika svårbegripligt, ja rentav obegripligt, att det går bra att ha halvårsvisa avstämningsperioder för studiemedelssystemet, men för bostadsbidragen är det totalt omöjligt för majoriteten.

Ett annat krav vi har är att ytnormen borde öka. Som framgår av exemplet jag inledningsvis berättade om var det just ytnormen som avgjorde att den lilla familjen blev utan bostadsbidrag.

I kristdemokraternas motion tar vi upp och begär ändring på ytterligare ett par underligheter, som jag också vill nämna här i kammaren. Det gäller näringsidkares inkomstbegrepp där också s.k. expansionsmedel ska räknas in. Jag må få lov att ställa frågan till majoritetens företrädare: Varför ska det vara skillnad på inkomstbegreppet mellan transfereringssystemen? Det borde väl ändå vara samma beräkningsgrund oavsett om

Prot. 2001/02:37
29 november

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och
byggande*

den sökande behöver sjukpenning, föräldrapenning, pension eller bostadsbidrag?

Jag vill också påpeka den orimlighet vi anser det vara att s.k. förmyndarspårade medel på t.ex. hemmavarande barns konto också till vissa delar ska räknas in i vårdnadshavarens bidragsgrundande inkomst. Medel som dessa är vad jag vill kalla fiktiva och bör inte räknas in i inkomstunderlaget.

Till sist, herr talman: Det har träffats en överenskommelse om att vi ska begränsa antalet yrkanden, så jag ska inte yrka på något. Jag vill däremot peka på att vi kristdemokrater står bakom de reservationer vi är antecknade för i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 8 §.)

7 § Invandrare och flyktingar

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2001/02:SfU2
Anslag inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar (prop. 2001/02:1 delvis).

Anf. 172 GÖRAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 1. Dessutom kan jag rekommendera kammarens ledamöter att läsa vårt särskilda yttrande som finns fogat till betänkandet.

Jag inledde förra årets debatt med att konstatera att precis som året innan fanns det inget ansvarigt statsråd närvarande. Även om det är trevligt att debattera med utskottskamraterna börjar det att bli lite tjatigt att år efter år efterlysa ansvarigt statsråd. Att ingen migrationsminister finns här har sin naturliga förklaring, men integrationsministern har tydligen valt att inte heller i år prioritera riksdagens debatt.

”Den nuvarande integrationspolitikens praktiska utformning lägger hinder för arbetsmarknadsintegrationen redan i budgetprocessen. Där segregerar statsbudgeten på förhand den invandrade populationen och definierar dem som potentiella socialbidragstagare vars existens ska finansieras av utgiftspost 8 i budgeten, konstruerad som en permanent kostnad för samhället i form av ett socialbidragskonto.”

Det här var ett citat ur en nästan exakt ett år gammal artikel. Den är fortfarande mycket aktuell. Artikeln skrevs av Hedi Bel Habib, som tidigare arbetade på Integrationsverket, tillsammans med Widar Andersson – inte okänd här i huset – och landshövdingen Björn Eriksson. Debattörerna ansåg vidare i artikeln att integrationspolitiken ska avvecklas och att en ny tillväxtproposition med bäring på mångfaldsekonomi ska läggas fram. För egen del kan jag bara instämma i en sådan önskan.

Även regeringen förefaller ha kommit till insikt i budgetpropositionen. Det hade regeringen gjort även förra året. Där framgår att utvecklingen inom det integrationspolitiska området är långt ifrån tillfredsställande i förhållande till de mål som riksdagen beslutat om. Det är en årligen återkommande formulering. Jag undrar varför Socialdemokraterna inte

drar konsekvenserna av ett uselt utfall av politiken när man faktiskt ändå insett att utfallet är uselt. Det är faktiskt hög tid för nytänkande.

Redan Storstadsutredningen visade vartåt utvecklingen var på väg. Trots det trampar Socialdemokraterna vidare på den katastrofala stigen ivrigt påhejade av sina socialistiska stödpartier. Det är en stig som enbart leder till ökat utanförskap, främlingsfientlighet och tilltagande segregation.

Herr talman! Det är med nuvarande politik osäkert vem som ska integreras och till vad. I själva verket har den förda, misslyckade politiken skapat ett utanförskap. Detta utanförskap innebär att människor, såväl invandrare som svenskfödda, inte har möjlighet att påverka sin egna liv. Det är inte möjligt att genom eget arbete påverka situationen. Även de fattiga människor som har ett arbete sitter fast i utanförskapet. Genom tröskeleffekter i socialförsäkringssystemen förhindras människor att genom eget arbete förbättra sina levnadsförhållanden. Det måste nu bli ett slut på den förda socialistiska politiken där politiker beskäftigt fixar människors liv. Varför är majoriteten inte beredd att ompröva politiken med den stora eländesindustri som faktiskt håller människor i ett utanförskap?

Herr talman! Vi har i parti- och kommittémotioner förordat en helt annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken än vad det socialistiska blocket gör. Det krävs såväl en moderniserad arbetsmarknad och avregleringar som sänkta skatter och lägre offentliga utgifter.

Våra förslag syftar till att skapa förutsättningar för ett ekonomiskt, kulturellt och socialt växande Sverige. Vi vill satsa på en utbildning som ger större möjligheter till ett rikare liv. Genom en större enskild sektor och ett starkare civilt samhälle kan både företag och människor växa. Ännu fler kan komma in på den ordinarie arbetsmarknaden. Den sociala tryggheten ökar också i andra bemärkelser. Friheten att välja bidrar till mångfald, bättre kvalitet och större trygghet. De enskilda människorna får ett större inflytande över sina liv. Som vanligt är det ytterst en fråga om makt.

Herr talman! Vi har föreslagit en långtgående växling från subventioner och bidrag till omfattande skattesänkningar framför allt för låg- och medelinkomsttagare. *Alla* människor ska kunna leva på sin lön utan att vara beroende av det offentliga för sin försörjning. Då kan vi faktiskt koncentrera resurserna till de människor som är i störst behov av gemensamma insatser och som behöver stöd och hjälp.

Herr talman! Vi har från början ifrågasatt syftet med att inrätta Integrationsverket. Vi har inte haft någon anledning att ompröva den åsikten, varför vi nu anser att Integrationsverket ska läggas ned och i samband därmed anslaget till integrationsåtgärder avvecklas.

I samband med Integrationsverkets avvecklande bör också frågan om stöd till antirasistiska organisationer föras upp till diskussion. Det är förfärande att Integrationsverket har betalat ut medel till organisationer som har deltagit i Göteborgskravallerna. Statligt stöd bör inte kunna ges till organisationer som förespråkar våldshandlingar. Reglerna bör därför, enligt vår mening, ändras på sådant sätt att det klart framgår att endast organisationer som respekterar demokratiska arbetsformer kan ges statligt stöd.

Prot. 2001/02:37
29 november

*Invandrare och
flyktingar*

Enligt vår mening är det fel av regeringen att fortsätta att anslå budgetmedel till storstadssatsningen. Alla de miljarder som har plöjts ned i förvisso kanske godhjärtade projekt har inte gett särskilt många påvisbara resultat. De står inte i någon som helst relation till satsningens storlek. De miljarderna har sannolikt bidragit till att förstärka utanförskap och beroende. Anslaget bör avvecklas. Andra vägar ska prövas.

Vi menar att de viktigaste uppgifterna är att skapa social och geografisk rörlighet. Det kan uppnås bl.a. genom att bostadsmarknaden och arbetsmarknaden avregleras.

Herr talman! Svensk flyktingpolitik måste svara mot högt ställda humanitära krav. Enligt vår mening är rättsstatens principer om att myndighetsutövning ska ske med respekt för den enskilde av fundamental vikt. Jag hälsar därför med stor tillfredsställelse det eniga utskottsinitiativet som uppmanar regeringen att fort lägga fram en proposition med förslag om att avveckla Utlänningsnämnden och att föra över asylprövningen till förvaltningsdomstolarna. Det här beslutet, som tidigare var omöjligt, blev plötsligt så möjligt att utskottets ordförande faktiskt oblygt hävdade att socialdemokraterna i riksdagen alltid har varit för en modell med förvaltningsdomstolar.

Herr talman! Nu tycker jag att vi struntar i det som har varit och vem som tyckte vad tidigare. I stället är det nu viktigt att vi med kraft hjälps åt att så fort som möjligt få fram ett riksdagsbeslut om en processordning som fungerar bra.

Rättssäkerhet och värdighet bör i framtiden genomsyra den svenska migrationspolitiken. Det är därför utomordentligt angeläget att regeringen nog följer utvecklingen när det gäller tillströmningen av asylsökande. Tillräckliga medel måste anslås så att långa väntetider elimineras.

Bo Lundgren uttalade i en intervju tidigt i höstas följande:

”Regeringen har som mål att asylsökande skall få svar på sina ansökningar inom sex månader. Om man menar allvar med detta är det från humanitär utgångspunkt rimligt att den asylsökande får stanna, om ansvarig myndighet inte klarar av att uppfylla målsättningen. En parallell kan dras till vårt förslag om vårdgaranti: om det egna landstinget inte klarar av att ge vård inom tre månader, skall man som patient ha rätt att vända sig till en annan vårdgivare. En förutsättning vad avser asylsökande är dock att den asylsökande samarbetat fullt ut med myndigheten, lämnat korrekta uppgifter och att inte särskilda och godtagbara skäl för fortsatt utredning faktiskt föreligger. Likaledes är det rimligt att, om skälen som talar för respektive emot väger lika, tolka till den asylsökandes fördel. I ett anständigt rättssamhälle måste i sådana fall individens rätt gå före statens.”

Herr talman! Den här typen av rättssäkerhetsgaranti som utgår från den enskilda människan borde kunna tillämpas inom en rad områden där enskilda är utlämnade till kommunala och statliga myndigheter.

Herr talman! Utvecklingen i vårt södra grannland inger oro vad gäller de klart icke-liberala inslagen i vad som hade kunnat bli en bra liberal regeringsförklaring. Det är därför angeläget att vi här i dag i denna kammardebatt, i den här debatten, kan manifesteras största möjliga enighet vad gäller ett öppet samhälle som inte bara accepterar invandring utan också fastmer ett samhälle som bejakar nyttan och behovet av ett fortlöpande nytillskott.

Demografiska fakta pekar tydligt på behovet av en ökad invandring. Detta är för att vi ska kunna bevara välfärden på en fortsatt hög nivå. Det är väl gott och väl om barnafödandet kunde öka, men leveranstiden från födsel till färdig produktion är faktiskt nästan 20 år – och vi behöver förstärkning betydligt fortare än så.

Vi förordar en arbetskraftsinvandring. Det är därför nödvändigt att man genast börjar marknadsföra Sverige som det framtidsland det skulle kunna bli. Hela Europa – kanske inte Danmark – behöver fyllas på med ca 20 miljoner invandrare under loppet av 20 år. Ska vi här i kalla Norden ha en chans att över huvud taget konkurrera om dessa människor måste vi på något sätt föra fram och visa att det lönar sig att komma till Sverige. Jag är dessutom helt övertygad om att en tillåtande attityd till arbetskraftsinvandring skulle avlasta asylsystemet. Jag hoppas också på en ny hållning när det gäller möjligheten för asylsökande som fått avslag på ansökan men erbjudande om arbete, dvs. att de faktiskt kan få möjlighet att söka arbets- och uppehållstillstånd utan att först behöva åka tillbaka till hemlandet.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag fråga Maud Björnemalm och övriga företrädare för den socialistiska majoriteten följande: Kan vi gemensamt verka för en arbetskraftsinvandring? Kan vi gemensamt vrida asylpolitiken i en mer humanitär riktning? Kan vi gemensamt stoppa slöseriet där en eländesindustri tar hand om människor som kan och vill arbeta? Kan vi gemensamt se till att statliga bidrag inte går till huliganer?

Anf. 173 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! I dagens betänkande behandlar vi utgiftsområde 8 och fördelar pengar för integrations-, storstads-, migrations- och minoritetspolitiken. Den proposition som ligger till grund för debatten är ett resultat av budgetsamarbete mellan Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Samtidigt behandlas ett antal yrkanden från bl.a. Vänsterpartiet som inte har direkt budgetpåverkan. Det ger oss tillfälle att visa både på de likheter och på de skillnader som finns mellan partierna i kammaren.

Efter att ha genomlidit Göran Lindblads anförande nyss, kan jag konstatera att nu liksom tidigare går den avgörande skiljelinjen mellan höger och vänster. Det syns tydligt inte minst när det gäller synen på storstads- och integrationspolitiken. Integration handlar för Vänsterpartiets del ytterst om rätten till arbete, rätten till bostad och rätten att bli lika behandlad och ha samma möjligheter oavsett ursprung och hudfärg, att inte bli diskriminerad. Visst handlar det också om särskilda insatser direkt riktade till människor i de områden där utanförskapet är tydligast, men insikten om att det inte finns någon särskild integrationspolitik som går att skilja från annan politik är för oss grundläggande. Vänsterpartiet har också lagt ett flertal förslag för allas rätt till arbete, för en bostadspolitik som motverkar segregationen och för ett utbildningssystem där ingen människa slås ut. Kammaren kommer senare under året att få ta ställning också till ett stort antal förslag från vårt parti för att främja integration och bekämpa främlingsfientlighet, rasism och diskriminering.

I dagens betänkande behandlas förslag från Vänsterpartiet om stödet till invandrades egna organisationer, ett stöd som i dag ges från såväl stat som kommuner. Vi ser detta som en viktig del i integrationsarbetet. Det

är också självklart bra om det i kommunerna finns samlingslokaler och andra platser där människor över huvud taget kan mötas i demokratiska sammanhang. Vi försvarar stödet till invandrades egna organisationer, och vi försvarar de allmänna samlingslokalerna i kommunerna – till skillnad från exempelvis Moderaterna, som här i Stockholm verkar ha problem med att människor över huvud taget träffas. Vänsterpartiet anser dock att det är nödvändigt att regeringen kräver av invandrarorganisationerna, precis som av andra organisationer som får bidrag, att de redovisar bidragens resultat och effekter ur ett könsperspektiv.

Herr talman! I betänkandet redogörs också för att en del aktivt arbete faktiskt utförs för att bryta utanförskapet, och det är förstås välkommet, även om vi i flera fall vill gå snabbare fram. Så är det inte för alla, och här finns en skillnad mellan höger och vänster, som så ofta annars. Högern – och Göran Lindblad gjorde det utmärkt tydligt för kammaren – vill lämna det mesta utanför politisk påverkan, till ett öppet spel för de s.k. fria marknadskrafterna. Vi i Vänstern ser i stället möjligheter i att med politisk kraft och gemensamma ansträngningar styra samhällets utveckling. Det är den motsättningen som gör att samtliga borgerliga partier i dagens betänkande avstyrker de särskilda satsningar som vi vill göra i landets förortsområden. De har inte fullt ut varit tillräckliga. De har inte haft den förankring i lokalsamhället som vi skulle vilja se. Men det är möjligt att säga att man med extra pengar i vissa områden kan stödja integrationsarbete, kan få människor att växa och utanförskap att minska. Det är en gammal motsättning mellan höger och vänster, men den är trots allt lika fullt giltig i dag.

Herr talman! När det gäller svensk flyktingpolitik tas i dag ett viktigt steg för ökad rättssäkerhet i asylprocessen. Vi är från Vänsterpartiets sida glada över att ett enigt utskott kommit fram till att det vi under flera år drivit nu också ska genomföras. Utlänningsnämnden kommer att läggas ned och ersättas med förvaltningsdomstolar. Migrationsverket kommer att behöva ändra sitt arbete i och med den nya roll de kommer att få i förhållande till förvaltningsdomstolarna. Det som en stor mängd människor önskat, det som flera partier drivit, det som de flesta frivilligorganisationer inom området kämpat för, blir nu verklighet. Vi ser fram emot att vara med i utformandet av propositionen, gärna i bred parlamentarisk enighet.

Vi konstaterar också att det är angeläget att få fram pengar i kommande budgetarbete, egentligen redan för 2002, för att komma till rätta med de ärenden som Utlänningsnämnden samlat på hög. Om Utlänningsnämnden inte får pengar till detta är det risk att det i stället reses krav på "nollbeslut". Av principiella skäl tycker vi inte att det är det bästa, men möjligen kommer vi kanske att bli tvungna att ställa oss bakom sådana krav. En ny och rättssäker asylprövning måste helt enkelt kunna inledas med ett rensat bord när det gäller tidigare ärenden.

Herr talman! Den som i dag ansöker om visering, uppehålls- eller arbetstillstånd och svenskt medborgarskap måste betala en ansökningsavgift på upp till 1 500 kr. Det är trots allt en stor utgift för personer med låga inkomster, och det utgör ytterligare ett hinder mot människors fria rörlighet, som det ibland talas så väl om, samt en diskriminering av icke-EU-medborgare. Kostnaden för att exempelvis ansöka om svenskt medborgarskap ryms inte heller inom det ekonomiska bistånd som kommu-

nen ger enligt socialtjänstlagen. Nya medborgare ska välkomnas till vårt land, inte avskräckas eller utestängas med ansökningsavgifter, och därför har vi också föreslagit att dessa avgifter ska avskaffas fr.o.m. 2005, men för vår del gärna tidigare än så.

Herr talman! En viktig del av svensk flyktingpolitik är möjligheten att ta emot kvotflyktingar. Under senare år har i genomsnitt ungefär en fjärdedel av flyktingkvoten inte kunnat utnyttjas på grund av att de som tagits ut av byråkratiska skäl inte hunnit överföras till Sverige före budgetårets slut. Detta får den, enligt vår mening, absurda konsekvensen att Sveriges insatser för dessa synnerligen utsatta människor inte alls blir vad Sveriges riksdag har beslutat. Vi menar därför att regeringen omedelbart bör se över detta system för att eliminera dessa snedvridningar av fattade beslut. Varje krona som på detta sätt flyttas från de flyktingar som behöver vår hjälp till den allmänna statskassan och till eventuella skattesänkningar är en krona för mycket. Det vi beslutar bör också bli verklighet, inte minst när det gäller att rädda människoliv.

Jag står bakom samtliga Vänsterpartiets reservationer men yrkar för tids vinnande bifall till reservation 8 under punkt 10.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga att trots att vi när Utlänningsnämndens uppgifter nu kommer att övertas av förvaltningsdomstolarna tar ett steg närmare en rättssäker asylprocess återstår mycket att göra för att skapa en human och generös flyktingpolitik i det här landet. Byggandet av Fästning Europa fortgår, även om en mursten i dag kastas på sophögen. Och det sker trots att den direkta motsatsen hävdas av socialdemokrater och majoriteten moderater. Men det räcker inte med att prata – det man säger måste också omsättas i praktisk handling. Låt mig bara ta ett kort exempel.

Enligt de riktlinjer som Migrationsverket pressats att ta fram för att hantera kvinnors asylskäl anges det tydligt att en kvinna ska möta samma handläggare vid sina olika kontakter med verket och att det, för att skydda kvinnan, i verkets beslut inte ska kunna utläsas att skälet för asyl, eller i den mening att det handlar om avslag, är att man har varit utsatt för exempelvis våldtäkt. Men vi möter fortfarande kvinnor som träffat flera olika handläggare och därför tvingats återberätta om oerhörda kränkningar vid flera tillfällen. Vi läser fortfarande både bifallna och avslagna ansökningar där våldtäkt uppges i besluten, vilket kan leda till ytterligare personliga tragedier för kvinnorna i fråga.

Herr talman! Kampen för en värdig, rättssäker och human flyktingpolitik, kampen för varje människas värdighet, går vidare.

Anf. 174 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Herr talman! Rätt till arbete, säger Kalle Larsson. Men då lyssnade inte Kalle Larsson på vad jag sade. Det är nämligen så att i vårt program är det inte bara fråga om att man får rätt att arbeta. Det ska man ha, men man ska också ha rätt att tjäna sitt uppehälle på det arbetet. Det ska vara fullt möjligt för var och en att förtjäna sitt eget levebröd utan att vara beroende av kommunala eller statliga bidrag. Det är skillnaden mellan höger och vänster, och det är en stor skillnad. Vi vill flytta makten till den enskilda människa som det berör och inte ha kvar makten hos politiska organisationer och välmenande tjänstemän. Det är en avgörande skillnad mellan höger och vänster. Vi vill att även den fattige ska få makt

och då också få makt över de gemensamma skattepengarna så att man kan förfoga över dem på bästa sätt. Det är en stor skillnad.

Kan Kalle Larsson ge mig ett enda gott exempel på att storstadssatseringar eller Blommanpengar eller Messingpengar eller allt vad man har hållt över förortsområdena har gett någonting mer bestående än ett eller annat planterat träd, en parkbänk eller möjligen en grill som ingen använder?

Anf. 175 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag lyssnade mycket väl på vad Göran Lindblad sade. Hade han tagit replik på en socialdemokrat hade det möjligen legat någonting i hans invändning om att flytta makten från välmenande byråkrater eller någonting annat, men när det gäller en diskussion mellan en verklig vänsterlinje och Göran Lindblads nyliberalism är frågan en helt annan.

Det jag säger, det vi företräder, är en politik där människor tillsammans söker frigöra sig från det utanförskap som man utsätts för inte bara av politiska regler och lagar som begränsar människors liv – sådana finns och de ska ändras – utan det handlar också om gemensamma ansträngningar gentemot de arbetsgivare som i Göran Lindblads lyckorike kommer att kunna utnyttja alla människor som utnyttjar det som Göran Lindblad kallar social rörlighet. Det betyder med mer tydliga ord att en del ska röra sig uppåt och andra nedåt. Annars blir det ingen poäng. Om alla springer i samma riktning blir det inte mycket till rörlighet.

Vi vet mycket väl att Moderaternas förslag går ut på att man som flykting ska få ett bidrag, det som man påstår vara en lön och som ligger under den nuvarande socialbidragsnormen. Grundsynen i detta är att man inte har tillräcklig motivation att arbeta annars utan behöver få en liten morot. Vår uppfattning är den omvända. Ger vi möjligheten *och* rättigheten till arbete kommer människor också att ta den möjligheten och den rättigheten.

När det gäller storstadspengarna vill moderaterna i Stockholm så oerhört gärna använda dessa för att rädda projekt som de annars skulle få kritik för att de lägger ned. Storstadssatsningen gör alltså en viss nytta även för Göran Lindblad just nu.

Anf. 176 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Herr talman! Hur Stockholm gör eller inte gör tänker jag inte gå in på i den här debatten. Jag tycker inte att Stockholm heller skulle ha de här storstadspengarna. Det kan vi lägga åt sidan.

Varför är Kalle Larsson så väldigt rädd för att flytta makten till dem det verkligen gäller? Varför säga att hela gruppen ska ha si eller så? Varför inte våga ge makten till den enskilda människan att få bestämma över sitt eget liv? Varför är det så farligt och besvärligt?

Den sociala rörligheten, Kalle Larsson, ska ju innebära att man går från en utsatt position till en bättre position. Rörligheten i boendet ska innebära att gå från ett sämre boende till ett bättre boende och rörligheten i yrkeslivet naturligtvis att gå från ett yrke som man kanske inte är så väldigt förtjust i till någonting som man strävar efter. Det är den rörligheten som ett system där människorna själva bestämmer ger, inte en rörlighet där man tvingar människor ned.

Anf. 177 KALLE LARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag har läst tillräckligt för att veta vad ni talar om. Det är gammal vanlig högerpolitik som nu presenteras och paketeras i möjliga nya ord och formuleringar.

Om man ska beskriva social rörlighet som någonting som innebär att människor ska få det lite bättre tror jag att alla här i kammaren kan ställa upp på det. Hittar Göran Lindblad någon i kammaren som säger att människor ska inte få det bättre, gå från utanförskap till innanförskap, är han skicklig. Men social rörlighet betyder i praktiken både att en del kommer att kunna få det bättre och att andra inte kommer att få det.

Människor ska pressas med lägre ersättningar, som det finns beskrivet i era egna dokument, för att skapa de incitament som krävs för att man ska vilja skaffa sig ett arbete. Det är djungelns lag, som företräds av såväl Göran Lindblad som allmän nyliberal ekonomisk teori. Det är någonting annat än solidaritet. Det är någonting annat än att man faktiskt försöker satsa på att människor, för vars och ens skull men genom gemensamma politiska ansträngningar, kan göra någonting åt sin situation.

Jag förstår att Göran Lindblad inte vill tala så mycket om storstadssatsningen. Den har trots allt i Stockholm använts av Göran Lindblads eget parti för att rädda en massa verksamheter som annars hade gått omkull. Men det finns andra konkreta exempel på att storstadssatsningen faktiskt har givit resultat: förskolor, språkförskolor, samlingslokaler runtom i landet, satsningar på hemspråksundervisning men också läxläsningssprojekt och annat. Det är sådant som inte hade funnits om Göran Lindblad hade fått bestämma. Det är väl gott och väl, för då blir det mer pengar över till skattesänkningar till de redan välavlönade, som Göran Lindblad i grunden företräder.

Anf. 178 MAGDA AYOUB (kd):

Herr talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till reservation 3. För övrigt står jag självklart bakom samtliga kristdemokratiska reservationer.

I dag ska vi diskutera utgiftsområde 8, invandrare och flyktingar. Vi kristdemokrater har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken.

Handläggningen av asylärenden har emellertid under en lång följd av år kritiserats ur rättssäkerhetssynpunkt, inte bara därför att handläggningstiderna har varit långa utan även därför att insynen i processen för såväl parter som allmänhet varit dålig. Den parlamentariska utredningen om en ny instans- och processordning i utlänningsärenden, NIPU, har därför haft regeringens uppdrag att överväga om en tvåpartsprocess bör införas och om det finns anledning att ändra utformningen av instansordningen. I utredningens slutbetänkande *Ökad rättssäkerhet i asylärenden*, SOU 1999:16, var samtliga företrädare för de sju riksdagspartierna i utredningen överens om att överprövningen i utlänningsärenden borde föras över till de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Riksdagen bör ge regeringen till känna att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag om en ny instans- och processordning i utlänningsärenden.

*Invandrare och
flyktingar*

Vi utgår från att det omfattande beredningsarbete som har genomförts möjliggör att en proposition kan föreläggas riksdagen under våren för riksdagsbeslut före sommaren 2002.

Herr talman! Handläggningstiderna i asylärenden är oacceptabelt långa. Vi föreslår därför en höjning av Migrationsverkets anslag med 13 miljoner kronor för budgetåret 2002 för att förkorta handläggningstiderna. Vi föreslår dessutom att Migrationsverket tillförs 10 miljoner kronor för det ökade ansvar för information till invandrare och flyktingar som vi föreslår att verket ska överta från Integrationsverket. De extra resurser som regeringen tillför Migrationsverket anser vi bör användas för att prioritera barnens rättigheter i asylprocessen. Vidare kan enligt vår mening resurser frigöras om vårt förslag om att Migrationsverket inte ska pröva uppehållstillstånd för adopterade barn mellan 12 och 17 år genomförs.

Kristdemokraterna motsatte sig regeringens förslag att inrätta en särskild integrationsmyndighet. Trots ett kompakt motstånd från fem av riksdagens partier genomdrev Socialdemokraterna emellertid inrättandet av Integrationsverket.

Integrationspolitiken bör bedrivas på samma sätt som jämställdhetspolitiken. Vi anser att Integrationsverket bör läggas ned den 1 juni 2002. Vissa av Integrationsverkets uppgifter bör i stället övertas av Migrationsverket, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO, samt Riksförsäkringsverket. DO bör tillföras medel för att kunna ges ett speciellt ansvar för opinionsbildning när det gäller diskriminering, främlingsfientlighet och rasism.

Vi anser att systemet med förhandlingar och avtal med kommuner avseende nyanlända flyktingar bör avskaffas. Enligt vår mening bör det i stället införas en s.k. utvecklingspeng som följer individen och fördelas av Riksförsäkringsverket. Försäkringskassan bör sköta utbetalningen.

Herr talman! Under sommaren och hösten har jag haft förmånen att bl.a. besöka Gimoförläggningen. Jag har fått träffa många asylsökande, både vuxna och barn, som mår väldigt dåligt. I det här sammanhanget vill jag lyfta fram en del frågor som jag önskar att regeringen ser över på allvar.

Jag vill peka på all misär och alla missförhållanden på förläggningar. Jag önskar att något statsråd skulle göra ett besök i någon av de förläggningar som finns på olika platser i Sverige. Jag önskar all lycka till den nye ministern i hans nya arbete. Jag hoppas att han är beredd att ta itu med allt som har skett de senaste åren. Det är faktiskt bråttom. Många ligger på psykvården. Barn försöker ta livet av sig – gång på gång. Gravida kvinnor försöker också ta livet av sig eller gömmer sig med små barn under hela graviditeten. Det handlar om dem som har anknytningsfall, som inte har fått söka härifrån. De kan gömma sig under hela graviditeten.

Listan blir lång om jag ska räkna upp de senaste månadernas händelser. För mig har det blivit vardagsmat att prata med och trösta alla dessa desperata barn och vuxna. Jag vet att detta är otroligt, men sanningen är dessvärre att allt detta händer på fullaste allvar, och det händer hela tiden.

Långa handläggningstider är det största problemet för de flesta som väntar på sina tillstånd. Ibland får man vänta upp till fem år. Under den

långa väntetiden bryts man ned som person. Människovärdet verkar inte ha något värde längre hos utlänningsmyndigheter.

I de fall verkställighet av utvisningen inte kan ske med anledning av att ursprungslandet inte tar emot sina medborgare måste det finnas en tidsgräns för då uppehållstillstånd ändå ska ges. Det är inhumant att, som i dag, låta människor som inte kan utvisas leva i osäkerhet år efter år. Vi kristdemokrater vill att regeringen återkommer med förslag på tidsgräns när det gäller verkställighetshinder i utvisningsärenden.

Herr talman! En annan fråga jag vill lyfta fram är de ensamkommande barnen. För att vi ska kunna bemöta alla dessa barn på ett bra sätt krävs många åtgärder. I dag tas barnen om hand av Migrationsverkets olika grupphem. De enda instruktioner grupphemmen har är att dessa barn ska ha mat och tak över huvudet. Det räcker inte långt för de barn som kommer hit i en mycket utsatt situation. Självordsförsök är mycket vanliga bland dessa barn. Denna situation skulle kunna förbättras genom att man överlätt handhavandet av dessa frågor till exempelvis kommuner och frivilligorganisationer.

Handläggningstider är ett område där det krävs uppstramning. Samtidigt som barnen ska ha förtur i hanteringen kan det ta minst ett år, ibland upp till tre år, innan ett barn får besked om ett första beslut från Migrationsverket.

Barnens rätt att höras är en viktig del i asylprocessen. Det händer ofta att de barn som kommer med sina anhöriga nonchaleras totalt och inte räknas som individer. Även om de själva har velat komma till tals har de nekats detta. Ett sådant fall var uppmärksammat i medierna under sommaren. Även Barnombudsmannen har påpekat att barnen måste ses som individer. De kan ha egna asylskäl även om de är tillsammans med sina föräldrar.

I dag är handläggningstiden även för anknytningsärenden upp till åtta–tio månader hos både Migrationsverket och Utlänningsnämnden. Detta är ett stort problem för alla medborgare som bor här och som inte kan ha sina kära på nära håll under så lång tid. Vi kristdemokrater tycker att uppehållstillstånd ska kunna beviljas även efter inresan om det står klart att den sökande skulle ha beviljats uppehållstillstånd om ansökan getts in i den sökandes hemland.

Återigen tar vi upp anhöriginvandring, som är oacceptabel i dag. Vi anser att sista länken-bestämmelsen bör återinföras.

Jag vill också betona vikten av användning av tolkar och advokater. Det krävs auktoriserade tolkar med hög kompetens. Samma sak bör gälla för advokater. Det är önskvärt att ge möjlighet att få en advokat eller tolk av samma kön.

Jag ser att tiden rinner i väg, men jag kan fortsätta senare.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram dels det här med språktestet, som man borde se över, dels svenska för invandrare, som inte har varit på topp den senaste tiden. Alla som kommer hit ska ha samma möjlighet till detta.

Anf. 179 BIRGITTA CARLSSON (c):

Herr talman! När vi i dag debatterar betänkandet SfU2, som handlar om budgeten till utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar, kan vi se tillbaka på ett år då många människor på vårt jordklot levt under mycket

Prot. 2001/02:37
29 november

*Invandrare och
flyktingar*

svåra förhållanden. Oerhört många människor på vår jord lever i olika flyktingförläggningar, på flykt från krig eller förföljelse på grund av etnisk tillhörighet, sexuell identitet, politisk eller religiös övertygelse, eller t.o.m. på flykt på grund av brist på mat och vatten.

När vi i massmedier läser om, i radio hör om eller på TV ser vilka problem många människor har är jag förvånad över att vi i Sverige inte är mer generösa och toleranta mot personer som lyckats ta sig till vårt land och vars högsta önskan är att få stanna här.

Centerpartiet vill att vi i Sverige ska driva en öppen, human, rättvis och generös asyl- och flyktingpolitik. Vi anser att Sverige tillsammans med andra EU-länder har ett stort ansvar för att ge en fristad åt människor som flyr från förtryck och förföljelse. Flyktingfrågor bör behandlas som en gemensam europeisk angelägenhet inom hela Europeiska unionen, grundat bl.a. på Genèvekonventionen och FN:s barnkonvention.

Att Schengensamarbetet nu integreras i EU är enligt Centerpartiets uppfattning positivt. Det skapar förutsättningar att kombinera två viktiga målsättningar, nämligen vidgade möjligheter till fri rörlighet för medborgarna och ökat samarbete för att förhindra gränsöverskridande brottslighet. Detta är ett avgörande led i arbetet med att skapa ett område för frihet, säkerhet och rättvisa i enlighet med de riktlinjer som fastställdes vid Europeiska rådets möte i Tammerfors.

Det finns alltså ett stort värde i en gemensam asyl- och flyktingpolitik. En grundläggande förutsättning är dock naturligtvis att den ges en utformning som överensstämmer med våra värderingar om en human och generös flyktingpolitik. Från Centerpartiets sida tycker vi att det finns anledning för Sverige att tydligt markera att vi vill ha en generös asyl- och flyktingpolitik. Vi ska inte låta de länder som har de minst generösa reglerna lägga ribban.

I slutdokumentet från Tammerfors sade EU:s stats- och regeringschefer att "frihet bör inte betraktas som ett privilegium uteslutande för unionens egna medborgare. Att denna frihet över huvud taget finns fungerar som en magnet för människor över hela världen som inte kan åtnjuta den frihet som unionsmedborgarna tar för given. Det skulle stå i strid mot europeiska traditioner att förvägra människor denna frihet när de lever under omständigheter som får dem att på goda grunder söka tillträde till vårt territorium. Men detta kräver att unionen utarbetar en gemensam politik för asylfrågor och invandring, samtidigt som den beaktar nödvändigheten av en konsekvent kontroll av de yttre gränserna för att stoppa olaglig invandring och bekämpa dem som organiserar och begår därmed sammanhängande internationella brott. Denna gemensamma politik måste vara grundad på principer som både är tydliga för våra egna medborgare och ger garantier till dem som söker skydd i eller tillträde till Europeiska unionen." Det finns anledning att påminna regeringen om formuleringarna i detta dokument.

När nu denna gemensamma asyl- och flyktingpolitik håller på att utformas finns det anledning att ta upp den aktuella frågan om hur regeringen hanterar asyl- och flyktingpolitiken. Ett exempel är frågan om att införa bötesstraff för transportörer, men detta ska vi debattera i samband med nästa betänkande. Utvecklingen inom EU anser vi går i fel riktning. Vi får också ofta signaler om en åtstramande viseringspolitik.

Detta sänder fel signaler, olika delförslag bildar tillsammans en helhet som utgör en restriktiv flyktingpolitik, vilket också många frivilligorganisationer, inte minst olika människorättsorganisationer, reagerat mot. Om vi menar allvar med att inte medverka till att bygga murar runt Europa, i olika sammanhang kallad "fästning Europa", måste vi också ha den politiska viljan och förmågan att visa detta i praktisk handling.

Även om vi inte under ordförandeskapet i EU lyckades flytta fram positionerna inom det debatterade området så långt som det fanns ambitioner att göra, har Sverige en viktig roll när det gäller att påverka detta arbete, eftersom det är nu den gemensamma asyl- och flyktingpolitiken utformas.

Fru talman! Vi har en rad åtgärder som vi måste ta itu med i Sverige. En sådan viktig fråga är handläggningstiderna hos Migrationsverket och Utlänningsnämnden. Människor får vänta alltför länge innan de får besked om uppehållstillstånd. De långa handläggningstiderna är en speciellt bekymmersam fråga.

Utlänningsnämndens vara eller inte vara är också en fråga som har diskuterats sedan starten. Det finns uppenbara brister i den nuvarande asylprocessen. Vi i Centerpartiet har flera gånger motionerat om att Utlänningsnämnden ska läggas ned och ersättas av en asylprocess i förvaltningsdomstolarna.

Därför känns det särskilt tillfredsställande med förslaget från ett enigt socialförsäkringsutskott, att riksdagen bör ge regeringen till känna att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag om en ny instans- och processordning i utlänningsärenden. Det är bekymmersamt att regeringen förhalat frågan om att förbättra asylprocessen och göra den tydligare och säkrare för människor.

Fru talman! Av humanitära skäl måste vistelsetiderna förkortas, väntetiderna är alldeles för långa. Att vara asylsökande är nog den osäkraste tillvaro en människa kan befinna sig i. Många asylsökande känner att de inte kan påverka något utan att de lever på lånad tid.

Många flyktingar bor redan i dag ute i vanliga bostadsområden, men fler flyktingar borde slussas ut i eget boende. Reglerna bör förändras för att ytterligare förbättra flyktingars möjlighet att arbeta under väntetiden, och även möjligheter att delta i svenskundervisning bör förbättras.

Ett större samarbete med frivilligorganisationer vid flyktingmottagande är nödvändigt. Det finns många goda exempel på samarbete mellan kommunernas flyktingmottagningar och olika kyrkor och frivilligorganisationer för flyktingar som kommit hit. Det underlättar för flyktingarna att ha dessa kontakter, och acceptansen i samhället för flyktingpolitiken ökar också genom detta.

Fru talman! Regeringens storstadssatsning har hittills mest präglats av en kortsiktig politik med enstaka insatser och den har karaktären av gåvogivande i stället för att utnyttja människors kraft och möjligheter. Vi vill låta människor växa i stället för att bli omhändertagna.

Utvecklingen måste komma underifrån. Vi tror inte att regeringens centralt dirigerade projekt leder till långsiktig förbättring. Och som regeringen påpekar i sin analys riskerar projekten att bli en del av en projektverksamhet vid sidan av kommunens ordinarie verksamheter. Vi anser att det finns anledning att minska resurserna och låta utvecklingsinsatserna bli en del av kommunernas ordinarie verksamhet. Mot bakgrund av detta

anser vi att anslaget till utvecklingsinsatser i storstadsregionerna bör avvecklas.

Fru talman! Våra förslag i det här betänkandet är budgetpåverkande. Det innebär att våra förslag beskrivs i vårt särskilda yttrande, och därför vill jag till sist bara yrka bifall till reservation 6 under punkt 8.

Anf. 180 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Det här utgiftsområdet berör budgetkonsekvenser på det område som behandlar invandrare och flyktingar. Det är ett område som handlar om hur vi i Sverige betar oss som nation gentemot omvärlden samt vilken respekt vi vill visa människor som inte har haft den stora lyckan att födas i vårt land utan har kommit till oss på något annat sätt.

När det gäller integrationsdelen av den här debatten kommer min partikollega Ana Maria Narti lite ytterligare att fokusera på några delar. Jag vill redan nu säga att jag verkligen tror att centrala förvaltningsmyndigheter eller statliga verk som ska skapa integration är dömda att misslyckas. Jag är övertygad om att det är fel väg att gå. Det måste finnas ett utpräglat underifrånperspektiv på allt som har med integration att göra och inte ett ovanifrånperspektiv.

Det är kommunerna, som finns nära medborgarna, det hänger på, tror jag, när det gäller offentliga initiativ för att förbättra integrationen, oavsett vad man har för etnisk bakgrund. Det är här jag tycker att man ska se till att formerna för stöd fungerar praktiskt när man behöver hjälp.

Det var någon som i talarstolen tidigare tog upp situationen i ett sydligare grannland och dess valdebatt. Man får komma ihåg att effekten av att människor i praktiken är exkluderade från den ordinarie eller vita arbetsmarknaden men samtidigt inkluderade i alla våra offentliga bidragssystem skapar oro och ifrågasättande hos människor. Det kan dock aldrig legitimera de otroligt pinsamma och tragiska yttringar som det har fått i Danmark, men som även finns runt om i vårt land. Det finns politiska organisationer som driver exakt samma politik hos oss. Men de får sin näring från det misslyckande med integrationen som man kan se. Det kan dock aldrig legitimeras.

Handläggningstiderna är centrala på flera sätt. Jag tycker att det skulle vara glädjande om de nya signaler vi har fått från den tillträdande migrationsministern Jan O Karlsson verkligen kunde omsättas i praktisk handling. Jag hoppas mycket på denna nya ministers erfarenheter från revisionsrätten inom EU vad avser utvärdering och effektivitet och att det kan komma svensk migrationspolitik till godo så att man kan effektivisera inte minst handläggningstiderna.

När det gäller handläggningstider skulle jag också vilja rikta mig till min kollega från Moderata samlingspartiet, Göran Lindblad. Jag är lite tveksam till den sexmånadersgräns som han tog upp. Jag tycker att poängen med den nya asylprocessen, som jag kommer in på senare, är att den ska vara så lik all annan rättsprocess som möjligt. Vi har ju inga sådana tidsgränser i övrigt. Det är snarare så att handläggningstiderna är alldeles för långa i hela rättsprocesskedjan, även i andra ärenden. Målet måste vara att alla handläggningstider kraftigt förkortas, inte minst på asylområdet. Men att ha vissa tidsgränser tror jag är tveksamt. Däremot ska målet vara att tiden aldrig drar i väg för långt. Det får aldrig accepteras.

Mottagningstiderna i asylprocessen orsakar en mängd sociala problem och ett stort mänskligt lidande för de enskilda individerna. Men det rör sig också ekonomiskt om ganska stora belopp. Flyktingdygnskostnaden beräknas nästa år uppgå till 211 kr per person. Läger man då ihop alla människor som bara väntar och väntar på besked, blir det ganska stora summor som skulle kunna användas till mer angelägna insatser. Om man flyttade över pengarna till själva processen, skulle man få en dubbel vinstsituation både ur mänskligt och ur ekonomiskt perspektiv, tror jag.

Folkpartiet liberalerna har på det här området föreslagit ytterligare pengar till Integrationsverket – förslaget har dock fallit eftersom budgeten är beslutad – för att just minska handläggningstiderna. Jag tror att det skulle vara nödvändigt.

Vi föreslog dessutom 100 miljoner ytterligare till domstolsväsendet, och jag tror att det behövs även där. Även om vi nu flyttar processen, kommer pengarna att behövas i domstolsväsendet av flera skäl och inte bara på det här området.

Det är glädjande att vi nu äntligen i den här kammaren kan komma överens om att vi ska byta ut den helt oacceptabla rättsprocess som vi har haft när det gäller asylprövning i det här landet. Det har saknats fundamentala rättssäkerhetsgarantier. Nu är vi överens. Nu ska vi gå vidare och lägga fram ett nytt förslag, och jag hoppas att det kommer att utformas i samförstånd. Om inte annat kan vi när förslaget kommer till oss i utskottet ha ett lika positivt samarbete som vi nu fått på det här området.

I dag är inte det egentliga tillfället för debatt om det huvudsakliga materiella innehållet i svensk flyktingpolitik. Vi ska ju framför allt beröra budgetfrågorna. Men jag kan ändå inte komma ifrån att vi har problem med hur flyktingbegreppet är definierat. Vi kommer snart att få höra företrädare för socialdemokraterna säga att vi har en human, rättssäker och bra flyktingpolitik. Men jag tycker att det gång på gång visar sig att flyktingbegreppet är för snävt definierat. När det inte räcker till visar det sig att de alternativa skydd vi kan ge inte alltid täcker in det vi önskar. När vi sedan kommer till humanitära skäl har det gjorts en sådan tolkning i vårt land att man svärtar ned begreppet humanitet, tycker jag. Det stämmer inte. Man måste därför byta ut begreppet eller byta politik.

Vi kommer i den följande debatten att ta upp att svensk migrationspolitik i dag formas alltmer från ett europeiskt perspektiv. Vi har valt att ha ett sådant, och jag tror att det är nödvändigt att vi formar migrationspolitiken på europeisk nivå. Men man ska också kunna se att det finns oroande inslag, att allt fokuseras på administration för att hålla människor utanför vår del av världen. Det kan gälla transportöransvar, det kan gälla viseringsregler och det kan gälla flyktingsmuggling som vi kommer till i nästa debatt. Detta totalt gör att människor i dag inte lagligt kan ta sig till vårt land. Den asylprocess som europeiska statschefer med läpparna slår vakt om är i praktiken väldigt svår att nå. Man kommer helt enkelt inte att kunna utnyttja den.

När det sedan gäller invandring i övrigt ska man komma ihåg att det handlar rätt mycket om arbetskraftsinvandring. Jag tycker att det är glädjande att se att man från regeringshåll nu äntligen tillsätter en utredning och inte håller på med några interdepartementala arbetsgrupper som ingen vet vad de gör.

Nu blir det en utredning för att se hur vi kan möta de stora krav som kommer. Det finns inga skäl att undvika att verkligen understryka det här behovet, för det kommer att vara betydande och kommer att få andra följder som vi måste ta hänsyn till. Hur ska vi se till att de människor som kommer till vårt land – för att se till att vi har ett välstånd också om 25 år – ska förhålla sig till sina släktingar? Det handlar om anhöriginvandring osv. Det är stora frågor som vi kommer att ta ställning till i utskottet och därefter debattera här i kammaren. Jag tycker dock att det är bra att utredningen har tillsatts, och det finns anledning att den kommer med ett förslag väldigt snabbt.

Vi i Folkpartiet står självklart bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag i det här läget bifall bara till reservation nr 4.

Anf. 181 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Jag vill yrka bifall till vår reservation nr 7.

Jag vill också uttrycka min starka sympati för Vänsterpartiets reservation nr 2, om att regeringen ska kräva att invandrarorganisationerna redovisar statsbidragens resultat och effekter utifrån ett könsperspektiv. Jag tycker att det är en utmärkt reservation.

Enligt barnkonventionen ska alla barn inom landet ha lika rättigheter, men det är inte fallet. Vi anser att även asylsökande barn ska ha en fullgod undervisning precis som de barn som är bosatta i Sverige. Barn som inte är folkbokförda här och som är i behov av att gå i särskola har inte heller samma rätt som svenska barn. Det förekommer att barn tas emot i särskolan. Men barn som inte är folkbokförda här har ingen rätt till en sådan utbildning. Vi anser att det ska vara en rättighet.

Även ungdomar mellan 16 och 18 år som inte är folkbokförda i landet saknar den rätt till utbildning som barn bosatta i Sverige har. Asylsökande ungdomar bör erbjudas gymnasieutbildning på samma villkor som andra ungdomar, dvs. t.o.m. det år då de fyller 20. Allt annat är diskriminering.

Att Integrationsverket nu styr om delar av sin verksamhet till ett tydligare antirasistiskt arbete är bra och ingår som en del i den överenskommelse som regeringen har träffat med mp.

Lokala och regionala diskrimineringsombud får i uppdrag att stödja och utbilda och därmed också mer resurser. Det är också en del av budgetuppgörelsen.

Krav som vi dessutom har fört fram är att arbetsgivaransvaret ska ligga på den NGO-baserade föreningen eller organisationen. Verksamheten ska inte bedrivas i vinstsyfte, dess kärna ska vara bekämpning av etnisk diskriminering och den ska baseras på tydliga mål och metoder. Huvudmålet bör givetvis också vara att förebygga och motverka etnisk diskriminering.

Dessa saker borde också kunna ingå i DO:s verksamhet: att erbjuda kurser, seminarier och konferenser i syfte att motverka diskriminering, att erbjuda juridisk rådgivning när det gäller diskrimineringsfrågor – om inte direkt så genom att hänvisa till speciella ombud som arbetar med frågorna – att föra en dialog med näringslivets företrädare och olika arbetsgivare, att uppmärksamma olika arbetsgivares brist på insatser när det gäller diskriminering och mångfald. Det bör också göras en årlig

utvärdering av kvalitetssäkring av diskrimineringsombudsmännens verksamheter.

Lokala antidiskrimineringsbyråer finns eller håller på att etableras i Trollhättan, Norrköping, Malmö, Lund, Umeå, Skellefteå, Göteborg, Sundsvall och Härnösand. Byråerna drivs helt av ideella organisationer, t.ex. ABF och Röda korset, eller av sammanslutningar, olika föreningar eller enskilda individer.

Det är bra att Migrationsverket får extra pengar, men det räcker inte. Handläggningstiderna är fortfarande alldeles för långa. Barnets bästa genomsyrar fortfarande inte asylprocessen. I de flesta fall har barnen inte hörts eller så går det inte att läsa ut på vilket sätt barnets bästa har beaktats.

Barnkonventionen måste stärkas. Barnets bästa måste sättas i främsta rummet. Barn har rätt att bli hörda i asylprocessen. När det gäller avvisningsbeslut ska det finnas beslutsmotiveringar där det tydligt går att utläsa hur barnets bästa har beaktats.

Också artiklarna om barnets rätt till bistånd, säkerställandet av barnets rätt till överlevnad och säkerställandet av barnets utveckling måste tillämpas.

Miljöpartiet anser att barnkonventionens portalparagraf om barnets bästa måste tillämpas i större utsträckning när det gäller asylsökande familjer. Barnets bästa ska alltid sättas i främsta rummet i asylprocessen.

I betänkandet skrivs att Migrationsverket bör ha en beredskap för att ta emot 18 000 asylsökande. Enligt regeringens prognos kan antalet landa på 20 000 och enligt Migrationsverket på 23 000 eller mer. Riksdagens revisorer har också anmärkt på att regeringens prognos är oflexibel. De extra resurser på 50 miljoner för 2002 räcker inte. Det måste till ytterligare medel. Att låta de asylsökande vänta i flera år är inte att bedriva en human flyktingpolitik.

Jag vill också ta upp att skärpningen av transportörsansvaret med stor risk kommer att medföra ökad rasism, och det har redan visat sig i enskilda fall att det har blivit så.

Det är bra med en ny ordning för Utlänningsnämnden eftersom den gamla ordningen inte har fungerat. Det är viktigt att detta inte bara är en ansiktslyftning utan att det blir början på en rättssäker asylhantering.

Trots att vi nu har beslutat om en annan instansordning och att Utlänningsnämnden därmed kommer att upphöra måste nämnden, till dess den försvinner, tillföras mer resurser för att den ska klara av de ärenden som nu är aktuella. Nämnden har, precis som Migrationsverket, alldeles för långa handläggningstider. Mot den bakgrunden har vi ställt oss positiva till att öka nämndens anslag med 5 miljoner.

Anf. 182 MAUD BJÖRNEMALM (s):

Fru talman! Sverige är i dag ett land med etnisk och kulturell mångfald. Alla som bor i Sverige ska ha lika rättigheter, men också lika skyldigheter och möjligheter. På den grunden ska den generella politiken utformas. Insatser för att öka och stärka integrationen ska göras inom alla politikområden. Det ingår fyra politikområden i det utgiftsområde som vi ska besluta om i dag: integrationspolitiken, storstadpolitiken, migrationspolitiken och minoritetspolitiken.

Prot. 2001/02:37
29 november

*Invandrare och
flyktingar*

Integrationspolitiken rör bl.a. invandrarnas introduktion i det svenska samhället, ersättning till kommunerna för mottagande av flyktingar, frågor om svenskt medborgarskap, åtgärder för att förebygga och motverka etnisk diskriminering och främlingsfientlighet samt åtgärder för att den etniska och kulturella mångfalden i samhället tas till vara.

I propositionen säger regeringen att utvecklingen inom det integrationspolitiska området är långt ifrån tillfredsställande i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om. Men regeringen säger också att flertalet av de insatser som man gör och har beslutat om har effekter först på sikt och att det inte finns några enkla åtgärder som kan leda till snabba lösningar. Regeringen kommer därför under våren att i en särskild skrivelse redovisa utvecklingen inom integrationspolitiken.

Storstadspolitiken är också en viktig del i arbetet med att bryta segregationen, ett arbete som också måste ses på sikt. Regeringen kommer även här att göra en samlad avstämning och utvärdering under 2002 av den förda storstadspolitiken och därefter ta ställning till formerna för det fortsatta arbetet. När dessa utvärderingar är gjorda och fakta finns på bordet, då kanske det är dags för en stor integrationspolitisk debatt.

Fru talman! Jag vet inte hur många av riksdagens ledamöter som såg på TV 4 i går kväll. Då visades ett program som kallades Gringobingo. Det var något av det mest vulgärpopulistiska och gräsliga program som jag någonsin har sett. Med tanke på det programmet tycker jag att det finns all anledning att ytterligare understryka att Sverige har en human, solidarisk och rättssäker migrationspolitik. Vi ska också vara med och utforma en gemensam migrationspolitik inom EU som också ska präglas av humanitet, solidaritet, öppenhet och ansvar.

Människor lämnar sina hemländer av olika skäl. Vissa flyr undan krig, förföljelse eller tortyr. Andra söker sig till andra länder för att få en bättre livssituation, för att arbeta eller för att förenas med sin familj. Orättvisorna i världen kan man knappast komma till rätta med enbart med flykting- och invandringspolitik. Här behövs i stället en stark samlad politik för internationell solidaritet, fred och utveckling. Den enda långsiktigt hållbara lösningen på problem med ofrivillig migration och flyktingskap är att komma åt orsakerna till att människor tvingas att lämna sina hemländer.

För att motverka att människor tvingas att fly måste vi stärka respekten för de mänskliga rättigheterna och det internationella samarbetet för fred, säkerhet och demokrati.

För att människor inte ska tvingas att lämna sina hemländer på grund av fattigdom och arbetslöshet måste vi stärka det internationella utvecklingssamarbetet, inte minst fattigdomsbekämpning och återuppbyggnad efter krig och katastrofer.

EU-länderna har länge varit målet för många asylsökande. EU tar, och kommer även fortsättningsvis att ta, ansvar för flyktingar. EU-länderna har under de senaste åren tagit emot ca 400 000 asylsökande, och trenden är att antalet ökar. Flest asylsökande söker sig till Storbritannien, Tyskland, Frankrike och Nederländerna. Lägst antal asylsökande har Finland, Portugal och Grekland. I Sverige ser vi en kraftig ökning av antalet asylsökande. Det visar också att farhågorna om den s.k. Fästning Europa inte har blivit verklighet.

Alla som söker asyl i Sverige har sina skäl och sin bakgrund. Det är viktigt att vi ser till varje sökandes individuella skäl för sin asylansökan. Människor som inte har behov av skydd ska också veta att de inte kan tas emot och varför. De ska också respektera våra lagar och lämna landet.

Vi har inte en hård tillämpning av reglerna som många vill göra gällande. Upp till 75 % av alla som sökt asyl får stanna, de flesta av humanitära skäl. Endast en mindre del av dem som får stanna i Sverige har skäl enligt FN:s flyktingkonvention.

Sverige har ett av Europas och världens mest utvecklade asylsystem. Det svenska flyktingmottagandet ses som en förebild, vilket kan vara svårt att tro när man hör somliga partier som redovisar sina åsikter om den svenska flyktingpolitiken.

Att bedöma om en person har behov av skydd i Sverige är en mycket svår uppgift. Vi måste därför ständigt arbeta för att befästa och utveckla rättssäkerheten i asylprocessen.

Enligt utskottets mening är införandet av en tvåpartsprocess med ökad muntlig förhandling av avgörande betydelse för tilltron till asylprövningssystemet. En sådan förändring leder också till ökad rättssäkerhet.

Jag delar Kalle Larssons uppfattning om att det vore bra med en bred politisk beredning av den kommande propositionen om den nya instans- och processordningen. Det fanns en enighet i NIPU-utredningen om att det behövs en ny instans- och processordning, och det är inte så ofta som det finns en politisk enighet i dessa frågor. Därför vore det bra om vi kunde fortsätta med den enigheten i arbetet med propositionen.

Handläggningstiderna är ett problem. För att ytterligare förbättra asylprövningen måste dagens handläggningstider kortas väsentligt. I dag behandlas drygt 50 % av grundärendena inom sex månader, och det är inte acceptabelt. Målsättningen är ju att hela handläggningsprocessen inte ska ta mer än sex månader.

Därför är det bra att regeringen skjuter till 50 miljoner extra till Migrationsverket och 5 miljoner till Utlänningsnämnden som ett led i förkortningen av tiderna. Genom en längre planeringsram får Migrationsverket också bättre förutsättningar att förkorta handläggningstiderna.

Men den närmaste framtiden är ändå bekymmersam. Om Migrationsverkets prognos om utvecklingen av antalet asylsökande de närmaste åren står sig, blir det mycket svårt att förkorta handläggningstiderna. Jag vill därför i det här sammanhanget uppmärksamma regeringen på ett eventuellt behov av mer pengar till verket i samband med tilläggsbudgeten under våren.

En mänsklig globalisering förutsätter internationella kontakter. Vi ska utveckla det omfattande internationella utbyte vi har av studenter, turister, affärsmän och släktingar. Vi har, och vi ska ha, en mycket generös viseringspraxis. I dag beviljas ca 90 % av alla ansökningar. Samtidigt måste vi också motverka det missbruk av viseringar som förekommer av det relativa fåtal som via viseringar vill invandra till vårt land. Viseringarna är ju avsedda för tillfälliga besök.

Fru talman! Tre reservationer tar upp frågan om flyktingkvoten och hur de anslagna medlen används. Sverige har ju sedan lång tid tagit emot kvotflyktingar. Sedan ett antal år har regeringen anslagit medel för överföring av ca 1 840 personer. Under senare år har det varit svårt att fylla

kvoten av olika skäl. Ett sådant skäl är att uttagna flyktingar inte fått utresetillstånd från sitt land. Det inträffade för några år sedan när UNHCR hade tagit ut flyktingar från norra Irak. De hade sedan inte möjlighet att resa ut ur landet.

Det finns alltså flera lösningar för de flyktingar som har ett behov av skydd. UNHCR brukar tala om tre lösningar. Den första och mest önskvärda är naturligtvis att flyktingar ska kunna återvända till sitt eget hemland. Den andra lösningen är att flyktingen integreras i det land där han eller hon befinner sig. Den tredje lösningen, om det inte finns någon annan, är ju att bosätta sig i ett tredje land.

Resurserna är alltså inte begränsade till att enbart användas till kvotflyktingar. Medlen har använts för att ge UNHCR stöd för att utöka kretsen länder som tar emot kvotflyktingar. I år har t.ex. regeringen använt medel för medicinska insatser i Bosnien-Hercegovina och i Kosovo. Det är Migrationsverket som i samverkan med bl.a. UNHCR och IOM ansvarar för vidarebosättning för flyktingar i Sverige. Men det är regeringen som ger riktlinjerna. De nordiska regeringarna samråder också inom ramen för den samrådsgrupp som man har i flyktingfrågor. Sverige deltar också i UNHCR:s arbetsgrupp för utbyte av information mellan länder som tar emot flyktingar.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 183 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Fru talman! Jag tänkte fråga Maud Björnemalm om den artikel som publicerades för ett år sedan och är skriven av Widar Andersson, Björn Eriksson och Hedi Bel Habib gjorde något intryck eller om möjligen mitt citerande ur artikeln gjorde något intryck på Maud Björnemalm. Där kräver man att integrationspolitiken ska avvecklas och att det i stället ska tas fram en riktig tillväxtproposition. Man ska satsa på människor och ge makten till dem det verkligen berör. Det är min första fråga.

Sedan skulle jag vilja fråga om Maud Björnemalm och Socialdemokraterna är beredda att med snabbhet trycka på Regeringskansliet och dessutom med snabbhet bereda en proposition om en ny processordning, så vi får detta i sjön.

Dessutom undrar jag hur det blir under tiden. Utlänningsnämnden har ju lutat sig mot en praxis där regeringen ytterst är ansvarig för praxis. Är majoriteten beredd att trycka på så att denna praxis blir mer human än vad som har varit fallet? Det finns ju exempel på ett antal homosexuella asylsökande som har fått avslag av Utlänningsnämnden med hänvisning till att det inte fanns något skyddsbehov. När vederbörande sedan – och det har hänt i flera fall – uttalar sig mot regimen i t.ex. Iran, får man stanna vid en ny prövning. Då har man plötsligt skäl. Man skulle naturligtvis kunna ge rådet till alla asylsökande att uttala sig kritiskt mot sin regim i pressen. Då skulle man få stanna. Men jag tycker inte att det är värdigt ett rättssystem. Jag undrar om Maud Björnemalm vill göra någonting under mellantiden så att den här prövningen blir human och korrekt.

Anf. 184 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik:

Fru talman! Svar på fråga ett är nej.

På fråga två vill jag säga att när det gäller den här nya instans- och processordningen kommer riksdagen i dag att säga att vi förväntar oss en proposition på riksdagens bord under våren, så att vi kan fatta beslut före sommaren 2002.

Om jag är rätt underrättad och om jag minns rätt har Migrationsverket, eller om det är regeringen, tillsatt en grupp som ser över hur besluten har varit när det gäller de homosexuella. Man avvaktar resultatet av den undersökningen.

Anf. 185 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Fru talman! Jag frågade ju också Maud Björnemalm om praxis i största allmänhet och hur man ska se till att Utlänningsnämnden, under den likvaka som nämnden har kvar, fungerar så bra som möjligt och har en regeringspraxis att luta sig mot som är bra och rättssäker. Är Maud Björnemalm beredd att verka för det?

Svaret på den första frågan var ett kort nej. Det är väldigt betecknande. Socialdemokraterna och Maud Björnemalm är uppenbarligen inte alls beredda att ge någon som helst makt till några som helst människor. Man vill fortsätta att hålla storstadspengar med ett ovanifrånperspektiv över olika storstadsområden. Det är påtagligt att det finns en ovillighet att släppa makten. Man vill inte låta den här eländesindustrin upphöra utan driva den vidare.

Anf. 186 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik:

Fru talman! Mitt nej gällde frågan om artikeln hade gjort något intryck på mig, inte vad jag hade för åsikter i den frågan. Eftersom jag inte minns artikeln, Göran Lindblad, kan den inte ha gjort något större intryck på mig.

Praxis bildas när Utlänningsnämnden överlämnar ett ärende till regeringen för beslut som kan gälla många liknande ärenden. Jag kan inte stå här och lova att Utlänningsnämnden kommer att göra detta. Jag vet inte om det över huvud taget kommer att finnas några ärenden som man behöver sätta praxis på. Det är en omöjlig fråga att svara på, Göran Lindblad.

Anf. 187 MAGDA AYOUB (kd) replik:

Fru talman! Jag vill fråga Maud Björnemalm om detta med verkställighetshinder. Under sommaren har det uppmärksammats i medierna att det är väldigt många som har väntat upp till åtta nio år. De har inte kunnat skickas tillbaka till sina hemländer. Sverige känner till problemet, men man har inte gjort något åt det. Tänker Maud Björnemalm verka för att man ska kunna begränsa den här tiden, åtminstone efter det sista beslutet, avvisningsbeslutet, som man får? Från sex månader och upp till ett år kan kanske vara en rimlig tid.

En annan fråga som jag tänkte ställa gäller de långa handläggningstiderna. Det är ett stort bekymmer. Det har nästan alla partier konstaterat i debatten här. Jag läste om en familj häromdagen. Det tog tre år, och barnet i hemlandet som skulle förenas med sin mamma har blivit 18 år. På grund av att han har hunnit bli 18 år under den långa väntetiden kan man inte ta emot honom. Det finns två barn här i Sverige, men det tredje barnet har hunnit bli vuxen under tiden.

Prot. 2001/02:37
29 november

*Invandrare och
flyktingar*

Kan den långa handläggningstiden vara ett hinder när det gäller anknytningsfallen?

En annan fråga som har varit väldigt bekymmersam för min del och som jag har haft många samtal om gäller de anknytningsfall som kommer lite på sidan om. Det är otroligt att man får vänta på sin fru eller man.

Att man inte kan söka härifrån, förstår jag. Men det finns uppenbarligen brister också när det gäller att tolka lagen.

Ett praktfall gäller en gravid kvinna.

Anf. 188 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik:

Fru talman! När det gäller frågan om verkställighetshinder och tider på åtta nio år var det, såvitt jag minns, några ärenden som var så långa. Att det blir en lång tid kan också bero på att hemlandet vägrar att ta emot sina medborgare. Att man ska få komma tillbaka till sitt hemland där man är medborgare är något som vi svenskar tycker är självklart.

Det kan också finnas andra orsaker till att det drar ut på tiden. Den enskilde kanske inte heller vill medverka till att lämna Sverige.

För mig är det svårt att uttala mig tvärsäkert om detta. Jag föreslår att Magda Ayoub tar ett samtal med Migrationsverket om den här frågan.

Jag kan inte från riksdagens talarstol uttala mig om ett enskilt ärende.

När det gäller den sista frågan, om anknytningsärenden, vill jag säga att det är kö på vissa ambassader, och det tar lång tid. Det är naturligtvis beklagligt att det är så.

Senast i dag har vi ju hört om ett land där det var långa väntetider och man erbjöd mer personal. Men det fanns inte lokaler för att härbärgera ytterligare personal. Det kan alltså vara många olika problem.

Men det största problemet tror jag är att det är många ansökningar.

Anf. 189 MAGDA AYOUB (kd) replik:

Fru talman! Min första fråga handlade faktiskt om personer som också har försökt att komma tillbaka till sina hemländer. Jag förstår så väl att man ska försöka skicka tillbaka dem till sina hemländer. Det är beklagligt att det finns länder som inte tar emot de sina.

Palestinier är en stor grupp som befinner sig här i dag. De är mellan 200 och 300 personer som har försökt, men inte kunnat få komma tillbaka till sina hemländer. Det är de grupperna jag pratar om. Det är en ganska stor grupp. De har en vilja att komma tillbaka, men det går inte. Sverige känner till problemet.

Jag undrar om man kan få till stånd en begränsad tid?

Både Sverige och de andra länderna förstår detta, men kan inte göra något åt det.

De personer det handlar om lever i ett vakuum under ganska lång tid. Det handlar många gånger om barn där man t.ex. inte vet om de ska fortsätta i skolan eller skickas tillbaka.

Min andra fråga gällde också anknytningar. Det kan vara väldigt långa handläggningstider, inte på ambassaderna, utan på Migrationsverket och Utlänningsnämnden. Det tar mer än ett år från den dag man har skickat ansökan till Norrköping eller de andra platserna här i Sverige. Det är inte enbart ett ambassadproblem.

Frågan om det enskilda ärendet gäller inte det specifika ärendet utan den långa handläggningstid som gör att man får konsekvensen att man nekar en familj att återförenas på grund av att det har tagit så lång tid.

Prot. 2001/02:37
29 november

*Invandrare och
flyktingar*

Anf. 190 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik:

Fru talman! Verkställighetshindren är en svår fråga. Mottot för Sverige och andra länder måste ju vara att arbeta för att varje land ska ta emot sina medborgare. Det tror jag att vi kan vara överens om.

Om man skulle sätta en tidsgräns och säga att man efter ett visst antal år får stanna i Sverige skulle det vara ett utomordentligt bra sätt för vissa länder att göra sig av med sina medborgare.

Jag vill försöka visa på att det här är en svår fråga som man kan lägga många aspekter på.

När det gäller övriga frågor som rör långa handläggningstider vill jag säga att det finns ett sätt att lösa dem, nämligen mer resurser, mer pengar.

Anf. 191 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Maud Björnemalm uttryckte viss oro över budgetkonsekvenser och administration till följd av att det enligt prognosen kommer några tusen fler asylsökande till vårt land under innevarande år.

Jag undrar om inte oron från Maud Björnemalm borde vara större över att vi enligt alla prognoser kommer att sakna så ofantligt många människor om några år. Det kommer att vara hundra tusentals människor för litet i vårt land för att bidra till att vi kan behålla någon form av välförhållanden när allt fler blir allt äldre och pensionerade.

Anf. 192 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik:

Fru talman! Jag tror ändå att Johan Pehrson och jag är överens om att man måste skilja på asylsökande och arbetskraftsinvandring.

Jag inser också att vi förmodligen kommer att ha ett stort behov av arbetskraftsinvandring. Den frågan ska vi hantera. Den har regeringen börjat hantera. Den måste hanteras för sig.

De asylsökande måste behandlas för sig.

Jag tror att vi är överens om att man måste slå vakt om asylrätten.

Anf. 193 JOHAN PEHRSON (s) replik:

Fru talman! Jag delar helt uppfattningen att man inte kan göra asylpolitiken och Sveriges internationella åtaganden beroende av konjunkturläget och vår egen demokrati. Det har jag verkligen inte påstått.

Maud Björnemalm var i sitt anförande oroad över att det skulle komma några tusen fler enligt den plan som Maud Björnemalm själv varit med och skissat på i Migrationsverket styrelse. Jag tycker att den oron borde sättas i relation till oron på andra områden.

Budgetkonsekvensen av den brist på arbetskraft vi lär ha om några år kommer att skjuta stora hål i statsbudgeten.

Anf. 194 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik:

Fru talman! Brist på resurser till Migrationsverket gör att handläggningstiderna blir långa. Det finns bara ett sätt att korta handläggningstiderna på Migrationsverket. Det är mer resurser.

Anf. 195 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Maud Björnemalm nämnde att vi har en generös viseringspolitik. Jag är lite förvånad över det.

Maud Björnemalm nämnde att hon inte kan gå in på enskilda fall, men jag vill ändå nämna detta.

Vi har en iransk familj som starkt har kritiserat regimen i sitt hemland. De har varit här i Sverige i flera år. Kvinnan har sökt psykiatrisk hjälp och vistats på psykavdelning bl.a. för självmordsförsök. Trots detta har familjen fått ett negativt besked.

Jag kan inte hålla med Maud Björnemalm om att det är en generös och human viseringspolitik när vi hanterar människor på det sättet.

Dessutom känner familjen väl till flera andra familjer som har skickats hem till Iran, och ingen har fått kontakt med dem efter det att de kommit dit. Är det så vi ska hantera människor från svensk sida?

Anf. 196 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik:

Fru talman! Nej, det tycker jag inte. Jag föreslår att Birgitta Carlsson tar kontakt med Migrationsverket för att försöka reda ut det här fallet. Jag kan inte från riksdagens talarstol ha synpunkter på enskilda fall.

Anf. 197 ANNA KINBERG (m):

Fru talman! Jag ska fatta mig ganska kort. När jag tjänstgjorde här inne för första gången, förra våren, förde Sverige en flyktingpolitik som kritiserades från alla möjliga håll: från flyktingar som väntade i flera år på besked, från tjänstemännen som försökte administrera politiken, från medierna och från politiker i flera olika partier.

Den här hösten, när jag har kommit tillbaka, konstaterar jag med glädje att det händer saker, t.ex. att utskottet bytt åsikt i frågan om instans- och processordningen och nu tar ställning för bättre rättssäkerhet. Det här är resultatet av flera års kritisk men också konstruktiv opinionsbildning och debatt.

Idén med Utlänningsnämnden var från början att stärka rättssäkerheten och avlasta regeringen. Den tanken var god. Tidigare hade man problem med att Invandrarverkets asylbeslut överklagades och hamnade på regeringens sammanträdesbord. Därmed fanns det en risk för att politiker var känsliga för tillfälliga opinionsyttringar. Massmedier var på dem, och det kunde faktiskt fattas t.o.m. godtyckliga beslut, olika för likadana fall.

Med den nya ordningen var det tänkt att Utlänningsnämnden skulle ta över rollen som överklagandeinstans. Den skulle ha mer av juridisk personal och ha bättre kontroll och politisk förankring genom att ledamöterna skulle hämtas från riksdagspartierna. Men resultatet har, som nämnts här i dag, blivit oacceptabelt ur rättssäkerhetssynpunkt, med handläggningstider om flera år, standardformulerade beslut, hemlighållande av uppgifter för den enskilda parten och slentrianmässiga bedömningar av faktorer som tortyr och självmordsrisk. Nästan nio av tio fall har avgjorts utan muntlig handläggning. Samma myndighet har varit både åklagare och domare, och den enskilde har inte fått komma till tals muntligen. Ingen skulle acceptera om en vanlig domstol betedde sig så.

Minns ni fallet Mohammed Shakeri 1996? Han hade tio år tidigare, 1986, flytt undan en inkallelse till krigstjänst och skulle utvisas på grund av att han hade lämnat falska uppgifter vid ankomsten till Sverige. Pro-

testerna mot beslutet påverkade varken den ansvarige ministern Pierre Schori eller Utlänningsnämnden. Det hela slutade med att Mohammed svalde 200 värktabletter i sitt gömställe och dog. Det här blev en vändpunkt i svensk flyktingdebatt.

Situationen blev till slut för mycket för regeringen, som sedan dess har försökt att administrera och hantera frågan och att hitta en ny lösning, med känt resultat: härdsmalta och ministeravgång.

Samtidigt har den här frågan debatterats internt i de flesta partier, i alla fall i mitt. I vårt parti slår vi vakt om rättssäkerheten, och därför är vi tveksamma till specialdomstolar. Efter flera års opinionsbildning och debatt har acceptansen för den gamla flyktingpolitiken fallit. Motståndet mot specialdomstolar som partiet har när det gäller t.ex. hyresnämnder och Arbetsdomstolen kommer nu även att gälla för utlänningsärenden. Därmed finns det inte längre majoritet i riksdagen för de senaste årens havererade och ibland godtyckliga flyktingpolitik.

Fru talman! Ska man nu önska sig något av framtiden och den nytillträdande ministern är det att denne passar på att rensa bordet från resultatet av den hittills förda politiken. Bakom ord som "balans", "verksamhetsmål" o.d. döljer sig faktiskt tusentals människoöden.

I dag lever omkring 2 000 flyktingar gömda runtom i landet. Ungefär 200 av dem är barn. Det är per definition svårt att veta exakt hur många det är, eftersom de inte riktigt kan ge sig till känna på ett officiellt sätt. Med stor sannolikhet leder deras situation till en personlig katastrof. De har i vissa fall väntat flera år på besked från de myndigheter som i dag ska ge dem det. De gömmer sig undan den gamla flyktingpolitiken.

Det som man kan göra åt detta när man inför en ny flyktingpolitik är förstås att passa på att rensa bordet lite grann, kanske införa en amnesti och låta offer för den gamla politiken komma fram ur sina gömmor och bedömas under den nya i stället. En sådan amnesti har både blå och röda regeringar prövat förut, både här i Sverige och i andra länder. Motivet har ofta varit just att rensa bordet i samband med en större regeländring.

Svensk flyktingpolitik står nu inför en historisk förändring, med en ny migrationsminister och en ny instans- och processordning. Det är ett utmärkt tillfälle att rensa ut resterna av det som den nuvarande politiken har skapat.

Fru talman! Jag ville bara ta det här tillfället att berätta att jag är stolt över att svensk flyktingpolitik nu får ett unikt tillfälle att förändras till det bättre. Jag är stolt över att mitt parti har vågat ta ställning för rättssäkerhet även för flyktingar och över att vi nu ger dem som kommer hit en människovärdig behandling. Jag är både glad och stolt över att det här har lett till en majoritetslinje i utskottet och i den här riksdagen. Nu är det upp till den tillträdande ministern att se till att det blir genomfört i praktiken.

(forts. 9 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.55 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då voteringen skulle äga rum.

Prot. 2001/02:37
29 november

*Invandrare och
flyktingar*

8 § Beslut om utskottsbetänkande som slutdebatterats vid dagens sammanträde

BoU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Punkt 2 (Utformningen av bostadspolitiken)

1. utskottet

2. res. 1 (m, -)

3. res. 3 (kd)

4. res. 4 (c)

5. res. 5 (fp)

Förberedande votering 1:

16 för res. 4

15 för res. 5

270 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Förberedande votering 2:

37 för res. 3

16 för res. 4

247 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 3:

70 för res. 1

36 för res. 3

194 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Ulla-Britt Hagström (kd) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Huvudvotering:

136 för utskottet

71 för res. 1

94 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 10 v, 12 mp

För res. 1: 69 m, 2 -

Avstod: 1 s, 25 v, 37 kd, 16 c, 15 fp

Frånvarande: 16 s, 12 m, 8 v, 5 kd, 2 c, 1 fp, 4 mp

Punkt 13 (Permanent investeringsbidrag)

1. utskottet
2. res. 23 (v)

Votering:

135 för utskottet

35 för res. 23

127 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 9 c, 12 mp

För res. 23: 35 v

Avstod: 1 s, 69 m, 35 kd, 6 c, 14 fp, 2 -

Frånvarande: 16 s, 12 m, 8 v, 7 kd, 3 c, 2 fp, 4 mp

Prot. 2001/02:37

29 november

Punkt 22 (Bostadsbidragens utformning på längre sikt)

1. utskottet
2. res. 43 (v)

Votering:

127 för utskottet

35 för res. 43

139 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 12 mp

För res. 43: 35 v

Avstod: 69 m, 37 kd, 16 c, 15 fp, 2 -

Frånvarande: 16 s, 12 m, 8 v, 5 kd, 2 c, 1 fp, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

9 § (forts. från 7 §) **Invandrare och flyktingar** (forts. SfU2)

*Invandrare och
flyktingar*

Anf. 198 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Ibland är det väldigt svårt att komma fram till talarstolen och fortsätta en diskussion, inte därför att den kommer efter en votering utan därför att man själv kommer från en helt annan verklighet. Jag kan inte lyssna på de vackra orden om flyktingpolitik och integrationspolitik därför att jag har samma vecka suttit och pratat med långtidsarbetslösa invandrare – väldigt många oerhört välutbildade. De har inte haft en enda vanlig arbetsdag i Sverige under sina långa år av liv i detta land. Då kan jag absolut inte gå med i en debatt som är så oerhört rik på vackra ord och så fattig på konkret kunskap om vad integration eller segregation betyder.

Jag måste också påminna er om att integrationsministern i TV har erkänt att detta är ett stort misslyckande. Det är ett misslyckande som vi i Folkpartiet förklarar genom alldeles för mycket organisation, alldeles för många regler, alldeles för många tunga centraliserade system. Ett sådant

samhälle byggt på detta sätt lämnar väldigt få arenor fria för nya grupper, nya individer och nya handlingar. Det är därför vi har hamnat i den här situationen med ett av de mest segregerade samhällena i den demokratiska världen.

Jag känner somalier som har lämnat Sverige och åkt till England därför att de vet att de lättare får bättre jobb där än här. Eritreaner har befunnit sig i samma situation, osv.

Varför händer detta? Varför är det så många människor som lever utanför? Det är därför att vi hela tiden har trott att det starka samhället, den offentliga sektorn, ska lösa enligt enhetliga modeller alla problem för alla människor i hela landet. Det är självklart att det inte går. Det är inte systemen som ska lösa problemen, utan det är människorna själva. Då måste de också få utrymme för eget handlande.

Jag vill påminna om att vi nu har antagit ett nytt manifest rörande Folkpartiets och socialliberalernas politik. Det heter *Du ska bestämma*. Vi ska göra allt vi kan för att också massan av människor som i dag lever helt utanför det aktiva livet ska få bestämma över sina liv. Detta betyder att få välja studier själv, inte att uppifrån, av en tjänstemannagrupp, hänvisas hit och dit enligt olika planer. Detta betyder att kunna försöka jobba för att komma in i arbetslivet på egen hand, vilket betyder att det delvis ska bli mycket lättare att starta företag och att komma in i vanligt arbete med egen inkomst. Det är fråga om avregleringar och skattelättnader – ni vet. Men det innebär också att de arbetslösa ska få bestämma i egna grupper, i aktivitetscenter som de själva leder. Detta är inte möjligt i dag.

Dessa människor ska också komma in i vardagen genom en helt annan relation till skollivet. En starkare, djupare verksamhet för riktig kunskap i skolan engagerar föräldrar och elever. Stöd till fria skolor engagerar föräldrar och elever. Kom ihåg att minoritetsskolor under en lång rad av år var en absolut omöjlighet i Sverige. Det var få undantag som växte fram kring mycket starka invandrargrupper, som inte accepterade att låta sig inramas, stoppas in i färdiga modeller. Det gällde t.ex. estländarna. Judiska skolan stötte också på motstånd från början.

I dag är t.ex. finländarna oerhört lyckliga över sina skolor. Det har varit möjligt bara tack vare de fria skolorna.

”Du ska bestämma” ska gälla i integrationspolitiken.

Jag vill också påminna om några fårska exempel i detta sammanhang för att förklara varför de vackra ord vi säger här inte har någonting med verkligheten att göra. Massor av pengar har gått till Storstadssatsningen. Enorma belopp går till AMS. Vi har med två ministrar i den här salen diskuterat samarbetet mellan aktivitetsgarantin och invandrарorganisationer.

Först var det Björn Rosengren. I maj 2000 sade han att han skulle ta upp detta med AMS och undersöka vad som sker och att han muntligt och skriftligt för AMS skulle poängtera att man verkligen ska observera frågan om aktivitetsgaranti. Han delade den analys som Ana Maria Narti gjorde när det gäller invandrarnas situation, osv.

Detta händer i maj 2000.

I november 2000 diskuterar vi denna gång med Mona Sahlin samma fråga: Samarbetar aktivitetsgarantin med invandrарorganisationer eller ej? Mona Sahlin sade att hon också var intresserad av att gå vidare med den erfarenhet hon visste att Ana Maria Narti hade, och som vi hade

diskuterat flera gånger genom åren, om hur projektstöden många gånger har undgått att bli lyftet för invandrargrupperna.

Okej. Det var i september 2001.

Nu är aktivitetsgarantin etablerad. Jag försöker ta reda på vad som har hänt, och jag får hjälp. Det görs en punktvis undersökning. Jag får veta att länsarbetsnämnderna i Stockholms, Västra Götalands och Skåne län svarar så här: Nej, det finns inget samarbete med invandrarorganisationerna. Vid förfrågan hos arbetsförmedlingarna har svaret entydigt varit att det inte finns sådana samarbetsavtal.

Jag har så många erfarenheter av den här sorten. Vi försökte för ett antal år sedan, när den nya lagen mot etnisk diskriminering i arbetslivet kom, sälja kunskap från invandrargrupperna till de olika myndigheterna och organisationerna om den nya lagen. Ingen var intresserad av att köpa. Samtidigt var man mycket mån om att organisera stora symposier och konferenser – glada, eleganta och lyxiga – om integration.

Det är sådant som vi till varje pris måste ändra. Det är det som vi kommer att göra.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 30 november.)

10 § Rambeslut om förstärkning av den straffrättsliga ramen för bekämpning av olaglig inresa m.m.

Föredrogs

socialförsäkringsutskottets betänkande 2001/02:SfU6

Rambeslut om förstärkning av den straffrättsliga ramen för bekämpning av olaglig inresa m.m. (prop. 2001/02:37).

Anf. 199 KALLE LARSSON (v):

Fru talman! Jag talade i mitt inlägg i budgetdebatten för en stund sedan om hur nedläggningen av Utlänningsnämnden är att bryta loss en sten i Fästningsbygget Europa. Det betänkande vi nu har att ta ställning till är den raka motsatsen. Efter att EU:s medlemsstater steg för steg, sten för sten, byggt en svårgenomtränglig mur runt det rika Västeuropa blir det allt svårare, i flera fall omöjligt, för dem som flyr sitt land att på fullt laglig väg ta sig till EU för att söka asyl. Den som såg den utmärkta satiren i TV 4 i går kväll som kallades Gringolotto, av Alexa Wolf, vet vad jag menar. En hårdare lagstiftning och praxis, Schengenavtal och transportöransvar är alla byggstenar i den mur som stänger människor i behov av hjälp ute. I det perspektivet måste detta betänkande betraktas.

Fru talman! Inledningsvis är det värt att notera att utskottsmajoriteten enligt vår, och flera partiers, uppfattning föregriper det arbete som utförs i Anhörigkommittén. Man förelägger riksdagen för beslut ett betänkande som begränsar Anhörigkommitténs handlingsutrymme. Vad avser majoriteten att göra om man i kommittén senare kommer fram till att de förslag vi i dag har att ta ställning till inte bör genomföras? Bör den då möjligen entledigas av regeringen? Vilken praxis är det då vi har framför oss? Är det att bara den kommitté som kommer fram till rätt resultat ska tillåtas?

Prot. 2001/02:37
29 november

*Invandrare och
flyktingar*

Rambeslut om förstärkning av den straffrättsliga ramen för bekämpning av olaglig inresa m.m.

Fru talman! Vid ministerrådets möte för rättsliga och inrikes frågor den 29 maj 2001 nåddes en principöverenskommelse om innehållet i ett direktiv och i ett rambeslut som uppges ha som syfte att förstärka kampen mot olaglig invandring och människosmuggling. Utkastet till direktivet innehåller bestämmelser om vilka förfaranden som ska vara förbjudna enligt den nationella lagstiftningen. Utkastet till rambdirektiv reglerar vilka straffrättsliga och andra sanktioner som ska kunna utdömas.

Enligt vår uppfattning utgör direktivet och rambeslutet angrepp på centrala delar av den internationella flyktingrätten och andra instrument för mänskliga rättigheter. Man hänvisar till katastrofen i Dover, där 58 människor påträffades döda i en container vid ankomsten, och det förhållandet att det finns människor och nätverk som profiterar på människohandel – vilket ofta sker under hänsynslösa former och kostar människoliv. Man undviker däremot att hänvisa till de fall där tio människor har avlidit de senaste två åren vid avvisningar från Österrike, Belgien, Tyskland, Frankrike och Schweiz och de rekommendationer som Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter lämnat med syfte att förhindra att fler liknande dödsfall inträffar.

Fru talman! Ett av grundproblemen är att EU-ländernas regeringar gör en otillåten sammanblandning av företeelserna människohandel och människosmuggling. Människohandel har till syfte att de som är föremål för handeln ska exploateras i destinationslandet för prostitution eller på annat sätt. Den internationellt godtagna definitionen på *trafficking*, eller människohandel, är att det gäller ”en person som på något sätt med tvång transporterats för att utsättas för exploatering”. Det är också Vänsterpartiets uppfattning att det är av yttersta vikt att bekämpa denna företeelse – vi har bl.a. föreslagit inrättandet av ett helt nytt politikområde runt just prostitution och *trafficking*.

Människosmuggling däremot är, som jag redan nämnt, något som EU-ländernas regeringar själva tvingat fram genom att göra det allt svårare för flyktingar att på laglig väg ta sig till EU-territorium. Motsvarande definition för människosmuggling är att det gäller ”en person som bett om hjälp för att illegalt ta sig in i en stat där han/hon inte har någon rätt till uppehållstillstånd. Överenskommelsen med smugglaren gäller bara hjälpen att ta sig in i landet.”

Fru talman! Det finns människosmugglare som arbetar helt ideellt, och andra tar betalt för sitt arbete, liksom de människor som 1943 hjälpte merparten av de danska judarna att fly över Öresund till Sverige – bara någon dag innan de skulle ha deporterats till de nazistiska förintelselägren i Polen. Att nu ge stöd åt den föreslagna EU-regleringen innebär att man legitimerar synen att det hade varit bättre om de danska judarna hade dömts i förintelselägren än att båtägarna tjänade pengar på transporterarna över sundet. Det är inte heller bara människosmuggling i vinstsyfte som ska kriminaliseras. Även hjälp till inresa som ges av ideella skäl – för att hjälpa en flykting som har behov av skydd – kriminaliseras. Raoul Wallenbergs räddningsaktion för de ungerska judarna kan alltså komma att kriminaliseras på EU-nivå år 2001. Detta sker med Sveriges regerings och dagens utskottsmajoritets goda minne, om jag förstår det hela rätt.

När jag då läser att man i ett TT-meddelande rapporterar att statsminister Göran Persson i dag har mottagit utmärkelsen Raoul Wallenberg – hjälte i vår tid, får det betraktas som ett skämt.

Den ”humanitära klausul” som medlemsstaterna enligt direktivet får men inte är tvingade att införa ger möjlighet att undanta från påföljd om motivet är att ge humanitärt stöd till personen i fråga. Att utskottet anger att Sverige kommer att kunna använda denna utväg och beklagar att den inte är bindande för medlemsstaterna är visserligen utmärkt men ändå en klen tröst. Vänsterpartiet menar att det är fullständigt oacceptabelt att den humanitära klausulen är frivillig för medlemsstaterna. Den har dessutom givits en sådan utformning, eftersom bevisbördan för det humanitära syftet läggs på den enskilde, att den enligt vår bedömning inte kommer att få någon större praktisk betydelse.

Fru talman! Juridiska personer, t.ex. föreningar och politiska partier, ska kunna straffas om en företrädare för föreningen eller partiet gjort sig skyldig till att ha givit hjälp till en olaglig inresa. Det framstår som mer än märkligt att t.ex. ett politiskt parti ska straffas om en företrädare för partiet av ideella skäl hjälpt en asylsökande att komma till Sverige. Förslaget öppnar för möjligheten att upplösa partier eller organisationer som hävdar Genèvekonventionens och FN:s tortyrkonventions företrädare framför rambeslutet. Kan detta verkligen vara utskottsmajoritetens avsikt? Man hänvisar visserligen i betänkandet till att det enligt svensk lagstiftning om företagsbot i dag bara gäller brott som begåtts i utövningen av näringsverksamheten, och att bedömningen är att detta motsvarar de krav som ställs i rambeslutet. Men vi känner oss föga trygga av denna ”bedömning”. Och vad är det som säger att vi inte också i detta avseende legitimerar en rättsvidrig ordning i andra EU-länder?

Det är, fru talman, i så fall en skrämmande utveckling – inte bara för rättssäkerheten, utan främst för de människor som tvingas fly från sina hemländer och möter de kalla murarna i Fästning Europa.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 200 MAGDA AYOUB (kd):

Fru talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till reservation 1.

Kristdemokraterna anser att det är viktigt att det skapas minimikriterier för asylprövning och invandrapolitik inom EU. Vi anser att människosmuggling i vinstsyfte inte kan accepteras och att de straffsatser som Sverige har i dag bör skärpas. Enligt Kristdemokraterna är det emellertid en konstig ordning när en proposition läggs fram innan den utredning som fått i uppdrag att utreda frågan har lämnat sitt betänkande. Kristdemokraterna anser att regeringen bör återkomma med en ny proposition som tar upp frågan i sin helhet med Anhörigkommitténs förslag inarbetade.

Fru talman! Det finns enligt vår mening en rad olika orsaker till människosmuggling och även olika lösningar på detta mycket allvarliga problem. Anhörigkommittén har enligt tilläggsdirektiv den 29 november 2000, dir. 2000:81, i uppdrag att göra en översyn av utlänningslagens bestämmelser om straff för människosmuggling samt att utreda om möjligheterna till lagföring kan underlättas när det gäller människosmuggling. Kommittén ska redovisa sitt arbete i dessa frågor senast den 31 juli 2002.

Prot. 2001/02:37
29 november

Rambeslut om förstärkning av den straffrättsliga ramen för bekämpning av olaglig inresa m.m.

Vår uppfattning är att riksdagens ställningstagande i denna fråga inte bör föregå resultatet av Anhörigkommitténs arbete. När utredningen har lämnat sina förslag bör regeringen ta ställning till om utkastet till rambeslut och direktiv överensstämmer med kommitténs förslag och i så fall återkomma till riksdagen. Med hänsyn till det anförda bör propositionen avslås.

Tack för ordet!

Anf. 201 BIRGITTA CARLSSON (c):

Fru talman! Jag vill börja mitt anförande med att yrka bifall till reservation nr 1, där vi yrkar avslag på propositionen.

Det är förvånande att regeringen nu lägger fram det här förslaget. Anhörigkommittén har fått i uppdrag att utreda transportörsansvar och att då, som regeringen nu gör, lägga fram detta förslag som binder upp och förhindrar kommittén att förutsättningslöst arbeta vidare tar vi avstånd från.

Centerpartister tar avstånd från och är starka motståndare till den människosmuggling som under senare år har krävt många människors liv. Att smuggla människor i vinstsyfte på det sätt som skett och sker ska självklart bestraffas och motverkas med alla medel.

Tyvärr har den flyktingpolitik som förs inom EU påverkat utvecklingen inom detta område. I och med allt större hinder och svårigheter att ta sig in i EU-länderna har människosmugglingen blivit en efterfrågad marknad. När möjligheten inte finns att skaffa sig ett pass eller ett visum för att på lagligt sätt ta sig till något EU-land griper människor efter kanske det sista halmstrået, och kanske för sina sista tillgångar köper de sig en transport till, som de tror, ett liv i frihet.

Fru talman! Centerpartiet anser att Sverige ska ha en öppen och generös flyktingpolitik. Vi är medvetna om att det inom EU pågår ett arbete med att harmonisera migrationspolitiken, och även vi i Sverige kommer att i viss utsträckning behöva anpassa oss till detta.

Sedan Sverige anslutits till Schengenavtalet har listan över länder med visumtvång ökat. Den förändrade visumpolitiken har också gjort det svårare att ta sig in i EU. Nu är det så att människor inte upphör att söka skydd bara därför att det finns viseringsregler och transportörsansvar, utan risken finns att de söker skydd på ett mera riskfyllt sätt.

När vi förra veckan hade en offentlig hearing med rubriken Har flyktingpolitiken hårdnat? framkom det att klimatet inom flyktingpolitiken har hårdnat. Vi är många som på nära håll upplevt hur personer som vistats här under lång tid får avslag på sina asylansökningar, trots att de kan visa att det finns fara för deras eget liv om de återsänds till sina hemländer.

Sverige har redan i dag transportörsansvar, och detta motsätter vi oss inte i Centerpartiet, men vi vill inte att vi ska godkänna förslag om att utöka detta transportörsansvar med höga bötesstraff. Vi är övertygade om att olika transportörer kommer att välja bort personer som kan komma att söka asyl när de kommer fram till resmålet.

Fru talman! Inom en ganska snar framtid kommer vi med all säkerhet att ha brist på arbetskraft likt den vi hade i slutet av 60-talet och i början av 70-talet. Därför borde vi ta väl hand om och se till att de flyktingar

och invandrare som kommer hit så snart som möjligt får chansen att bli ekonomiskt oberoende genom eget arbete.

Alla människors lika värde och rättigheter brukar vi ofta tala om. Vi har också talat om lika skyldigheter. När vi talar om en generös och human flyktingpolitik menar vi inte att den ska vara kravlös. De som kommer hit har ansvar för att så snart som möjligt själva bidra till sin egen försörjning.

Anf. 202 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Den europeiska migrationspolitiken formas till ett system med dubbla dagordningar. Utåt, i programtal osv., vill man gärna värna asylrätten, men i praktiken undergrävs denna rätt till asyl med direkt motsatta åtgärder gång på gång.

Det handlar om att slå en järnring runt oss själva i den mer lyckligt lottade delen av världen. Medlemsstaterna i EU vill gärna hålla människor från andra delar av världen på behörigt avstånd från Europa. Det är djupt cyniskt.

Genom viseringsregler, transportörsansvar och regler om olaglig inresa, som vi nu diskuterar, försöker man skapa dessa avstånd. Ett fåtal personer med speciella kompetenser inom t.ex. teknik välkomnas dock som arbetskraft i Europa som vi inom en inte alltför avlägsen framtid kommer att ha en betydande brist på.

Trots våra ansträngningar att hålla människor borta försöker många ta sig in i Europa i livsfarliga båtar, trånga lastutrymmen, under bussar förbi de alltmer hårt bevakade gränserna. Det är vanligt att vi skyller denna grymma verklighet på flyktingsmugglare. De anses vara hänsynslösa profitörer som tjänar stora pengar på människors nöd och lidande. Vad som ofta förbigås är att ju tätare gränserna stängs och sluts, desto större är smugglarnas möjligheter till ofattbara s.k. biljettpriser; ett par hundra tusen per människa är inte ovanligt.

Flyktingsmuggling till vår del av världen är huvudsakligen ett resultat av den alltmer tätslutna gränsen runt oss. Människosmugglarnas verksamhet bygger på ett behov. Deras agerande kan ibland ta sig former som är avskräckande och oacceptabla, men de speglar främst den avskräckande och oacceptabla situation som miljoner människor såsom flyktingar befinner sig i. Ytterligare skärpningar i bekämpandet av dessa flyktingsmugglare riskerar endast att leda till än vidrigare förhållanden för dem som smugglas. Exempelen är många på hur människor dött runt våra gränser.

Det är viktigt att skilja på att rättsligt pröva människosmuggling som ett brott mot den enskilda stat över vars gräns smugglingen sker och att rättsligt pröva de oacceptabla former under vilka smugglingen sker, vilket berör en enskild individ. Brotten mot den enskilda staten sker i samförstånd med den person som ska fly och smugglas och är därför en del av överenskommelsen med den s.k. transportören. Brotten mot den enskilde kan utgöra ett hot mot liv och säkerhet.

Människosmuggling som innebär ett övergrepp mot den enskildes liv och säkerhet måste självklart beivras och straffas. Att föreslå en förstärkning av den straffrättsliga ramen för bekämpande av hjälpen till olaglig inresa, transitering och vistelse, som det heter, anser jag dock inte vara rätt väg att gå. Förslaget tar sikte på att skydda statens intressen och inte

Prot. 2001/02:37
29 november

Rambeslut om förstärkning av den straffrättsliga ramen för bekämpning av olaglig inresa m.m.

den enskilda människa som transporteras över gränsen, även om man retoriskt försöker få det att låta annorlunda.

Folkpartiet liberalerna värnar om den enskilde individen och dess rättigheter. Vi menar därför att en ytterligare skärpning i bekämpandet av människosmugglingen är fel väg att gå. I stället måste vi nu fokusera på att inom EU skapa gemensamma regler och normer som banar vägen för en mer human flykting- och asylpolitik, dvs. fokusera på innehåll och inte på administration. Det tycker jag är en liberal strategi som också skulle vara grunden för en mer medmänsklig politik i EU.

Fru talman! Slutligen vill jag yrka bifall till reservation 3.

Anf. 203 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Miljöpartiet accepterar inte utkastet till rambeslut om förstärkning av den straffrättsliga ramen för bekämpande av hjälp till olaglig inresa, transitering och vistelse. Miljöpartiet motsatte sig också Schengenavtalet, som är bakgrunden till att det är så svårt att ta sig in i EU. Tyvärr var det den gången bara Vänsterpartiet och Miljöpartiet som ville uppmärksamma ledamöterna i denna kammare på vad detta innebar. Det var nästan som att prata för döva öron. Men allteftersom fler och fler har insett vad detta Schengenavtal innebar har kritiken kommit. Den gången var man dock inte beredd att ta debatten.

Jag tycker att det är viktigt att nämna det. Nu är det svårt att rätta till sådana avtal som man har sagt ja till.

Regeringen bedömer att bestämmelserna om en minsta gemensam maximipåföljd för människosmuggling ställer krav på att straffskalorna i utlänningslagen skärps. Det finns redan i dag påföljder i lag för människosmuggling med fängelse i högst fyra år. Det finns ingen anledning att ytterligare skärpa straffen och lägga sig platt inför övriga EU-länders krav på gemensamma regler. Dessa regler och ramlagar kommer också med en fart och är av den kalibern att vi inte hinner analysera och se vad vi verkligen bestämmer. Vi får inte heller ingripa i bestämmelserna i detalj, utan det är bara att säga ja eller nej.

Det är dock glädjande att så många partier i samband med detta rambeslut har reservationer. Det hade varit ännu bättre, tycker jag, om man kunnat komma överens om en reservation tillsammans för att visa styrkan bakom att vi vill avslå den här ramlagen. Nu är det fyra reservationer. Jag står naturligtvis bakom Miljöpartiets, fru talman, men för att det inte ska bli så många voteringar i morgon kommer jag att bifalla Väns-terns reservation. Jag tycker att det är samma andemening, och det hade varit bättre om vi hade kunnat göra det tillsammans.

Vi är kritiska mot Sveriges harmonisering med EU-regler i migrationsfrågor för övrigt. Konsekvenserna av dessa harmoniseringar strävar endast mot ännu effektivare och ännu mer avskräckande påföljder, inte mot en ökad humanism. Skärpning av lagar, hårdare tag och högre murar runt EU gör bara att desperata människor låter sig smugglas på ett än mer riskfyllt sätt. Denna lukrativa verksamhet utökas hela tiden, därför att det handlar om något så attraktivt. Det är inte det som behöver ändras, enligt vårt sätt att se det.

Anhörighetskommittén arbetar med frågan om människosmuggling. Det är också väldigt konstigt att man här vill föregripa denna kommitté. I mitt eget utskott, justitieutskottet, är det nästan en helig princip i alla

sammanhang att om en kommitté arbetar med en fråga så kommer den frågan inte upp till beslut. Jag har aldrig varit med om det under mina sju år i riksdagen. Det här måste vara ett regelbrott. Vi brukar t.o.m. ta hänsyn till när arbete pågår i departementet.

Motiveringen i detta betänkande för denna ordning finner jag inte heller tillfyllest. Det är ingen bra motivering. Att kartlägga, analysera och överväga vilka möjligheter som finns att göra lagstiftningen tydligare, liksom att se över straffbestämmelserna i utlänningslagen, är ju vad som behövs innan man gör detta. Det motivet förstår jag inte hur man kan godkänna.

Nej, fru talman, vi yrkar alltså avslag på denna ramlag och kommer att reservera oss tillsammans med Vänstern i morgon.

Anf. 204 MAUD BJÖRNEMALM (s):

Fru talman! Med anledning av tragedin i Dover då 58 kinesiska män påträffades döda i en container uppmanade Europeiska rådet EU:s kommande ordförandeland Frankrike att vidta åtgärder för att förhindra att en sådan händelse upprepades. Dödsfallen hade ägt rum i samband med ett olagligt försök att ta sig in i England. Frankrike presenterade två förslag till rättsakter, ett direktiv och ett rambeslut, där syftet var att förstärka kampen mot olaglig invandring och människosmuggling.

Vid ministerrådets möte för rättsliga frågor och inrikesfrågor den 29 maj i år nåddes en principöverenskommelse om innehållet i direktiv och rambeslut. Direktivet kan antas av regeringen, medan rambeslutet kräver riksdagens medgivande. Grundsynen är att människosmuggling i vinstsyfte är ett allvarligt brott såväl mot staten som mot den enskilde och att straffet för ett sådant brott måste höjas.

I regeringens proposition anges att bestämmelsen om minsta gemensamma maximipåföljd för människosmuggling ställer krav på att straffskalorna i utlänningslagen skärps. Det lägsta straff som i dag kan komma i fråga är fängelse i fyra år. Straffen föreslås bli mellan sex och åtta år. En humanitär klausul gör det möjligt för oss att även i fortsättningen ha frihet att bibehålla ett straffritt område för humanitära handlingar. Behovet av ett humanitärt undantag understryks även av FN:s flyktingkommissarie.

Regeringen har på begäran av riksdagen gett Anhörigkommittén i tilläggsdirektiv att göra en översyn av bestämmelserna i utlänningslagen om straff för människosmuggling och också att analysera det här med vinstsyfte.

Till utskottets betänkande finns fyra reservationer där man yrkar avslag på propositionen och där reservanterna anser att riksdagen inte bör ta ställning utan avvakta Anhörigkommitténs förslag. De invändningar som utskottet hade tidigare när det gällde bristande överensstämmelse mellan Anhörigkommitténs uppdrag och familjeåterförordningsdirektiven finns inte här. Några sakliga skäl att avvakta kommitténs förslag finns inte, eftersom regeringen i propositionen säger att man tänker vänta med en slutlig analys av hur straffbestämmelserna ska utformas tills Anhörigkommittén lämnat sina förslag och förslagen har remissbehandlats. Anhörigkommittén ska lämna sitt betänkande senast den sista juli 2002.

Prot. 2001/02:37
29 november

Rambeslut om förstärkning av den straffrättsliga ramen för bekämpning av olaglig inresa m.m.

Rambeslut om förstärkning av den straffrättsliga ramen för bekämpning av olaglig inresa m.m.

Fru talman! Jag yrkar härmed avslag på samtliga reservationer och bifall till utskottets förslag till beslut i betänkandet.

Anf. 205 MAGDA AYOUB (kd) replik:

Fru talman! Man brukar vara konsekvent i sina handlingar. Här föregriper man Anhörigkommitténs arbete. Vi har gång på gång skrivit i våra motioner att man skulle kunna återinföra sista länken-bestämmelsen, och då har vi hela tiden blivit hänvisade till att man inte föregriper arbetet i Anhörigkommittén. Kan man inte här vara konsekvent? Vi kan lika gärna fråga Maud Björnemalm om hon i dag är beredd att också ta beslut om att föregripa arbetet i Anhörigkommittén och återinföra sista länken-bestämmelsen. Det måste finnas någon logik i det hela.

Anf. 206 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik:

Fru talman! Skillnaden är att när det gäller sista länken bestämmer vi själva. Det här direktivet och rambeslutet kommer att gälla i EU-länderna, och här råder vi inte ensamma över besluten.

Dessutom säger regeringen i propositionen att man ska avvakta Anhörigkommitténs förslag och att dessa ska gå ut på remiss innan regeringen tar ställning.

Anf. 207 MAGDA AYOUB (kd) replik:

Fru talman! Det kan man nog också säga om Anhörigkommittén, även om Sverige bestämmer det själv. Men det blir också svårt för oss att ändra oss om vi har fattat beslutet redan innan. Liknande fall har inträffat. Man drog också tillbaka direktiv till Anhörigkommittén. Det är sättet att arbeta som vi inte tycker är helt korrekt.

Anf. 208 KALLE LARSSON (v) replik:

Vår reservation nr 2 handlar om såväl form som sak. Men eftersom formfrågan redan är avhandlad ska jag spara kammarens tid och fråga om innehållet i sak.

Ramdirektivet innebär ju att huvudregeln blir kriminalisering för hjälp till olaglig inresa. Trots den humanitära klausul som Sverige nu anser sig kunna använda och kommer att använda enligt majoriteten innebär detta att exempelvis Raoul Wallenbergs räddningsaktion för ungerska judar kriminaliseras i andra EU-stater. Jag skulle därför vilja fråga: Är Maud Björnemalm och socialdemokraterna tillfreds med att genom det här beslutet legitimera detta?

Anf. 209 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik:

Fru talman! Nu diskuterar vi förslaget om att man ska höja straffbestämmelserna för olaglig invandring och människosmuggling. Det är en sak som EU-länderna har kommit överens om att man ska göra. Man ska motverka människosmuggling, som jag anser vara kriminellt.

Anf. 210 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Så långt har jag begripit argumentationen. Men jag vill fortfarande ha svar på min fråga.

Jag är förstås medveten om att det finns tillfällen då det kan vara rimligt att ifrågasätta människosmuggling. Jag diskuterade också det i mitt inlägg. Men man måste också se till konsekvenserna när man antar ett nytt rambeslut. Vi menar att konsekvenserna av det här beslutet är att om vi får en liknande situation som den som fanns under andra världskriget när Raoul Wallenberg ideellt hjälpte ungerska judar att fly, kommer detta i flera EU-stater efter det att de har antagit det här rambeslutet att vara olagligt.

Då kan jag fråga så här i stället: Delar Maud Björnemalm den bedömningen och vad tycker hon i så fall om detta?

Anf. 211 MAUD BJÖRNEVALL (s) replik:

Fru talman! Jag kan säga så här, Kalle Larsson, att tiderna förändras. Den tid när Raoul Wallenberg räddade judar är inte den tid vi lever i i dag. I dag utnyttjar cyniska människosmugglare människors längtan och behov av att skaffa sig en bättre tillvaro för sig själva och sin familj. Man ser inga andra medel än att låta människosmugglare smuggla sig in i ett annat land, vilket jag tycker är en ohederlig handling.

Anf. 212 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Det här rambeslutet är egentligen bara ett fullföljande av Amsterdamfördraget och Schengenavtalet. När det gäller de straffrättsliga aspekterna delar jag inte Kalle Larssons uppfattning att det här på något sätt skulle göra handlingar liknande dem Raoul Wallenberg utförde olagliga.

Jag kan bara instämma i bifallsyrkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 30 november.)

Prot. 2001/02:37
29 november

Rambeslut om förstärkning av den straffrättsliga ramen för bekämpning av olaglig inresa m.m.

11 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

2001/02:55 Sveriges klimatstrategi

Motioner

med anledning av skr. 2001/02:50 Hållbara Sverige – en uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling

2001/02:MJ6 av Harald Nordlund och Lennart Kollmats (fp)

2001/02:MJ7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c)

2001/02:MJ8 av Ester Lindstedt-Staaf m.fl. (kd)

med anledning av förs. 2001/02:RR8 Riksdagens revisorers förslag angående plan- och byggprocessens längd

2001/02:Bo9 av Yvonne Ångström och Karin Pilsäter (fp)

2001/02:Bo10 av Annelie Enochson m.fl. (kd)

med anledning av förs. 2001/02:RR9 Riksdagens revisorers förslag angående sponsring av statliga myndigheter

2001/02:K25 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m)

12 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 29 november

2001/02:113 av *Carina Hägg* (s) till kulturminister Marita Ulvskog
Arameiska

2001/02:114 av *Ana Maria Narti* (fp) till kulturminister Marita Ulvskog
Drottningholms teater och Sveriges teatersamlingar

2001/02:115 av *Henrik Westman* (m) till statsrådet Mona Sahlin
Kortare arbetstid

2001/02:116 av *Siw Persson* (-) till socialminister Lars Engqvist
Redovisning av amalgamanvändning

2001/02:117 av *Lennart Hedquist* (m) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Incitamenten till kommunerna att hushålla väl

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 december.

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställts

den 29 november

2001/02:307 av *Per-Samuel Nisser* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Luftpistoler eller *soft air guns*

2001/02:308 av *Lars Björkman* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Polisens service

2001/02:309 av *Ola Karlsson* (m) till statsminister Göran Persson
Öppna bolagsstämmor i statliga företag

2001/02:310 av *Carl-Axel Johansson* (m) till socialminister Lars Engqvist
Den ökande alkoholkonsumtionen

2001/02:311 av *Ewa Thalén Finné* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson

De disciplinära åtgärderna i skolan

2001/02:312 av *Ewa Thalén Finné* (m) till statsrådet Leif Pagrotsky
Arbetsmarknaden i Öresundsregionen

2001/02:313 av *Mikael Oscarsson* (kd) till finansminister Bosse Ringholm

Avdrag för gåvor till ideella organisationer

2001/02:314 av *Mikael Oscarsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Passiv rökning

2001/02:315 av *Ulf Nilsson* (fp) till statsrådet Mona Sahlin
Exit Skåne

2001/02:316 av *Carina Hägg* (s) till statsrådet Britta Lejon
Mänskliga rättigheter och PUL

2001/02:317 av *Maud Ekendahl* (m) till utbildningsminister Thomas Östros
Trafikflyghögskolan i Ljungbyhed

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 4 december.

14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 29 november

2001/02:236 av *Carina Hägg* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Kameraövervakning av anställda

2001/02:251 av *Jeppe Johnsson* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Ny identitet

2001/02:256 av *Helena Bargholtz* (fp) till miljöminister Kjell Larsson
Utvärdering av vindkraften

2001/02:259 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Polisinsatsen i Göteborg

2001/02:260 av *Sonja Fransson* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Åtalsunderlåtelse

2001/02:265 av *Johan Pehrson* (fp) till näringsminister Björn Rosengren
Försäkring av företag

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 4 december.

Prot. 2001/02:37
29 november

Prot. 2001/02:37
29 november

15 § Kammaren åtskildes kl. 17.54.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. 4 § anf. 33
(delvis),
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 13.58,
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 7 § anf. 179 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
3 § Förnyad bordläggning	1
4 § Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	2
Bostadsutskottets betänkande 2001/02:BoU1	2
Anf. 1 INGA BERGGREN (m).....	2
Anf. 2 OWE HELLBERG (v)	5
Anf. 3 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	8
Anf. 4 OWE HELLBERG (v) replik	11
Anf. 5 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik	11
Anf. 6 OWE HELLBERG (v) replik	12
Anf. 7 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik	12
Anf. 8 RIGMOR STENMARK (c).....	13
Anf. 9 OWE HELLBERG (v) replik	15
Anf. 10 RIGMOR STENMARK (c) replik	16
Anf. 11 OWE HELLBERG (v) replik	16
Anf. 12 RIGMOR STENMARK (c) replik	16
Anf. 13 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp).....	17
Anf. 14 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp).....	19
Anf. 15 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik	21
Anf. 16 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	22
Anf. 17 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik	22
Anf. 18 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	22
Anf. 19 INGA BERGGREN (m) replik	22
Anf. 20 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	23
Anf. 21 INGA BERGGREN (m) replik	23
Anf. 22 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	23
Anf. 23 LENNART NILSSON (s)	23
Anf. 24 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik	26
Anf. 25 LENNART NILSSON (s) replik	27
Anf. 26 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik	27
Anf. 27 LENNART NILSSON (s) replik	27
Anf. 28 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik.....	28
Anf. 29 LENNART NILSSON (s) replik	28
Anf. 30 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik.....	28
Anf. 31 LENNART NILSSON (s) replik	29
Anf. 32 RIGMOR STENMARK (c) replik	29
Anf. 33 LENNART NILSSON (s) replik	29
Anf. 34 RIGMOR STENMARK (c) replik	29
Anf. 35 LENNART NILSSON (s) replik	30
Anf. 36 INGA BERGGREN (m) replik	30
Anf. 37 LENNART NILSSON (s) replik	30
Anf. 38 INGA BERGGREN (m) replik	31
Anf. 39 LENNART NILSSON (s) replik	31
Anf. 40 Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s)	31
Anf. 41 INGA BERGGREN (m) replik	34

Anf. 42	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	35
Anf. 43	INGA BERGGREN (m) replik	35
Anf. 44	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	36
Anf. 45	OWE HELLBERG (v) replik	36
Anf. 46	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	36
Anf. 47	OWE HELLBERG (v) replik	37
Anf. 48	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	37
Anf. 49	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik	37
Anf. 50	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	38
Anf. 51	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik	38
Anf. 52	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	39
Anf. 53	RIGMOR STENMARK (c) replik	39
Anf. 54	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	39
Anf. 55	RIGMOR STENMARK (c) replik	40
Anf. 56	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	40
Anf. 57	YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik	41
Anf. 58	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	41
Anf. 59	YVONNE ÅNGSTRÖM (fp) replik	41
Anf. 60	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	41
Anf. 61	CARL-ERIK SKÅRMAN (m)	41
Anf. 62	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	44
Anf. 63	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	44
Anf. 64	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	44
Anf. 65	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	44
Anf. 66	LENNART NILSSON (s) replik	45
Anf. 67	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	45
Anf. 68	LENNART NILSSON (s) replik	45
Anf. 69	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	45
Anf. 70	Statsrådet LARS-ERIK LÖVDÉN (s) replik	45
Anf. 71	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	46
Anf. 72	OWE HELLBERG (v) replik	46
Anf. 73	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	46
Anf. 74	OWE HELLBERG (v) replik	47
Anf. 75	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	47
Anf. 76	STEN LUNDSTRÖM (v)	47
Anf. 77	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik	50
Anf. 78	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	51
Anf. 79	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik	52
Anf. 80	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	52
Anf. 81	ANNELIE ENOCHSON (kd)	52
Anf. 82	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	55
Anf. 83	ANNELIE ENOCHSON (kd) replik	56
Anf. 84	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	56
Anf. 85	ANNELIE ENOCHSON (kd) replik	57
Anf. 86	LILIAN VIRGIN (s)	57
	(forts. 6 §)	60
	Ajournering	60
	Återupptagna förhandlingar	60
	5 § Frågestund	60

Anf. 87 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	60
<i>Teracom</i>	61
Anf. 88 ULF NILSSON (fp).....	61
Anf. 89 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	61
Anf. 90 ULF NILSSON (fp).....	61
Anf. 91 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	61
<i>Polisens resurser</i>	62
Anf. 92 FREDRIK REINFELDT (m)	62
Anf. 93 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	62
Anf. 94 FREDRIK REINFELDT (m)	62
Anf. 95 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	63
<i>Sjukskrivning vid graviditet</i>	63
Anf. 96 VIVIANN GERDIN (c)	63
Anf. 97 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	63
Anf. 98 VIVIANN GERDIN (c)	63
Anf. 99 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	63
<i>Rett syndrom</i>	64
Anf. 100 SONJA FRANSSON (s)	64
Anf. 101 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	64
Anf. 102 SONJA FRANSSON (s)	64
Anf. 103 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	65
<i>Helikopterverksamheten i Norrland</i>	65
Anf. 104 ERLING WÄLIVAARA (kd).....	65
Anf. 105 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	65
Anf. 106 ERLING WÄLIVAARA (kd).....	65
Anf. 107 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	66
<i>Polisen</i>	66
Anf. 108 PETER PEDERSEN (v).....	66
Anf. 109 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	66
Anf. 110 PETER PEDERSEN (v).....	66
<i>Dioxin i fisk</i>	67
Anf. 111 MATZ HAMMARSTRÖM (mp).....	67
Anf. 112 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	67
Anf. 113 MATZ HAMMARSTRÖM (mp).....	67
Anf. 114 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	67
<i>Hemvärnet</i>	68
Anf. 115 ROLF GUNNARSSON (m).....	68
Anf. 116 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	68
Anf. 117 ROLF GUNNARSSON (m).....	69
Anf. 118 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s)	69
<i>Kaliningrad</i>	69
Anf. 119 CARINA HÄGG (s).....	69
Anf. 120 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	69
Anf. 121 CARINA HÄGG (s).....	70
Anf. 122 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	70
<i>Stöd till kommuner och landsting</i>	70
Anf. 123 LARS BÄCKSTRÖM (v)	70
Anf. 124 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	71
Anf. 125 LARS BÄCKSTRÖM (v)	71

Anf. 126 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	71
<i>Terrorism</i>	72
Anf. 127 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	72
Anf. 128 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	72
Anf. 129 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	72
Anf. 130 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	72
<i>Våld mot taxichaufförer</i>	73
Anf. 131 BARBRO FELTZING (mp)	73
Anf. 132 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	73
Anf. 133 BARBRO FELTZING (mp)	73
Anf. 134 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	73
<i>Samrådet med småföretagen vid nya regler</i>	74
Anf. 135 HENRIK S JÄRREL (m)	74
Anf. 136 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	74
Anf. 137 HENRIK S JÄRREL (m)	74
Anf. 138 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	74
<i>Regional samverkan</i>	75
Anf. 139 JOHNNY GYLLING (kd)	75
Anf. 140 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	75
Anf. 141 JOHNNY GYLLING (kd)	75
Anf. 142 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	75
<i>F 16 i Uppsala</i>	76
Anf. 143 RIGMOR STENMARK (c)	76
Anf. 144 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s).....	76
Anf. 145 RIGMOR STENMARK (c)	76
Anf. 146 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s).....	76
<i>Södra underhållsregementet</i>	77
Anf. 147 MARIANNE JÖNSSON (s)	77
Anf. 148 Försvarsminister BJÖRN VON SYDOW (s).....	77
Anf. 149 MARIANNE JÖNSSON (s)	77
<i>Sänkta arbetsgivaravgifter för kommuner och landsting</i>	77
Anf. 150 CARL-AXEL JOHANSSON (m)	77
Anf. 151 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	77
Anf. 152 CARL-AXEL JOHANSSON (m)	78
Anf. 153 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s)	78
<i>Skatten på alkoholdrycker</i>	78
Anf. 154 ELVER JONSSON (fp)	78
Anf. 155 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	79
Anf. 156 ELVER JONSSON (fp)	79
Anf. 157 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	79
Anf. 158 FÖRSTE VICE TALMANNEN	80
6 § (forts. från 4 §) Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande (forts. BoU1)	80
Anf. 159 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik.....	80
Anf. 160 LILIAN VIRGIN (s) replik.....	80
Anf. 161 ANNELIE ENOCHSON (kd) replik.....	80
Anf. 162 LILIAN VIRGIN (s) replik.....	81
Anf. 163 RIGMOR STENMARK (c) replik	81
Anf. 164 LILIAN VIRGIN (s) replik.....	81

Anf. 165 RIGMOR STENMARK (c) replik	81
Anf. 166 LILIAN VIRGIN (s) replik	81
Anf. 167 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	82
Anf. 168 LILIAN VIRGIN (s) replik	82
Anf. 169 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	82
Anf. 170 LILIAN VIRGIN (s) replik	82
Anf. 171 HARALD BERGSTRÖM (kd)	82
(Beslut fattades under 8 §.)	84
7 § Invandrare och flyktingar	84
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2001/02:SfU2	84
Anf. 172 GÖRAN LINDBLAD (m)	84
Anf. 173 KALLE LARSSON (v)	87
Anf. 174 GÖRAN LINDBLAD (m) replik	89
Anf. 175 KALLE LARSSON (v) replik	90
Anf. 176 GÖRAN LINDBLAD (m) replik	90
Anf. 177 KALLE LARSSON (v) replik	91
Anf. 178 MAGDA AYOUB (kd)	91
Anf. 179 BIRGITTA CARLSSON (c)	93
Anf. 180 JOHAN PEHRSON (fp)	96
Anf. 181 INGEGERD SAARINEN (mp)	98
Anf. 182 MAUD BJÖRNEMALM (s)	99
Anf. 183 GÖRAN LINDBLAD (m) replik	102
Anf. 184 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik	102
Anf. 185 GÖRAN LINDBLAD (m) replik	103
Anf. 186 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik	103
Anf. 187 MAGDA AYOUB (kd) replik	103
Anf. 188 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik	104
Anf. 189 MAGDA AYOUB (kd) replik	104
Anf. 190 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik	105
Anf. 191 JOHAN PEHRSON (fp) replik	105
Anf. 192 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik	105
Anf. 193 JOHAN PEHRSON (s) replik	105
Anf. 194 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik	105
Anf. 195 BIRGITTA CARLSSON (c) replik	106
Anf. 196 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik	106
Anf. 197 ANNA KINBERG (m)	106
(forts. 9 §)	107
Ajournering	107
Återupptagna förhandlingar	108
8 § Beslut om utskottsbetänkande som slutdebatterats vid	
 dagens sammanträde	108
BoU1 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering,	
bostadsförsörjning och byggande	108
9 § (forts. från 7 §) Invandrare och flyktingar (forts. SfU2)	109
Anf. 198 ANA MARIA NARTI (fp)	109
(Beslut skulle fattas den 30 november.)	111
10 § Rambeslut om förstärkning av den straffrättsliga ramen	
 för bekämpning av olaglig inresa m.m.	111
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2001/02:SfU6	111

Anf. 199 KALLE LARSSON (v).....	111
Anf. 200 MAGDA AYOUB (kd).....	113
Anf. 201 BIRGITTA CARLSSON (c).....	114
Anf. 202 JOHAN PEHRSON (fp)	115
Anf. 203 KIA ANDREASSON (mp)	116
Anf. 204 MAUD BJÖRNEMALM (s).....	117
Anf. 205 MAGDA AYOUB (kd) replik	118
Anf. 206 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik.....	118
Anf. 207 MAGDA AYOUB (kd) replik	118
Anf. 208 KALLE LARSSON (v) replik.....	118
Anf. 209 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik.....	118
Anf. 210 KALLE LARSSON (v) replik.....	119
Anf. 211 MAUD BJÖRNEVALL (s) replik	119
Anf. 212 GÖRAN LINDBLAD (m)	119
(Beslut skulle fattas den 30 november.)	119
11 § Bordläggning.....	119
12 § Anmälan om interpellationer	120
13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	120
14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	121
15 § Kammaren åtskildes kl. 17.54.	122

